

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HRVATSKA RIJEČ

V. FESTIVAL OGRANAKA MH
OSIJEK, SUBOTICA, PEČUH, TUZLA

ISSN 1451-4257
9 771451 425001

BROJ
447

Subotica, 14. listopada 2011. Cijena 50 dinara

»HRCKO« I »KUŽIŠ«
U PLAVNI I VAJSKOJ

BOGATSTVO IKAVICE

KATOLIČKA ŽUPA
U STARČEVU

INTERVJU
ROBERT JARNI

NIJE
ZABORAVLJENA
ZAKLADA
LAZARA MAMUŽIĆA

KORNEL LIUBA. »PORTRET LAZARA MAMUŽIĆA«, 1918.
GRADSKI MUZEJ SUBOTICA, FOTO M. HEVER

SUBOTICAGAS

Јавно комунално предузеће “Суботицагас” - Суботица

Szabadkai Gázművek Kommunális Közvéllalat - Szabadka

Javno komunalno poduzeće “Suboticaplin” - Subotica

24000 Subotica, Jovana Mikića 58

tel: 024/641-200, fax: 024/641-220

Dežurna služba: 024/641-211

Kredit za refinanciranje

bez valutne klauzule

bez naknade za
odobravanje, bez
depozita i udjela

odobravanje odmah
po otvaranju tekućeg
računa

NKS - referentna kamatna stopa
NBS + 6,00% godišnje

18,50 % godišnje
na dan 08.04.2011.

EKS = NKS

infotelefon
021 488 4433
www.rbv.rs

do **84**
mjeseca

U tri riječi - **SVJEŽE, DOMAĆE, ZDRAVO !**

JKP "Суботичке пијаце"
Szabadkai Piacok KKV
JKP "Subotičke tržnice"

www.supijace.co.rs

**MILENIJUM
OSIGURANJE**

- Registracija i osiguranje motornih vozila,
- Najpovoljnije osiguranje imovine,
- Kasko osiguranja motornih vozila i radnih strojeva plaćanjem na 12 rata
- Osiguranje robe u transportu i osiguranje nezgode
- Putna zdravstvena osiguranja
- Sigurna i brza isplata štete

POSTANITE I VI ČLAN VELIKE PORODICE »CROATIA OSIGURANJA« D.D. IZ ZAGREBA

»Milenijum osiguranje« A.D.O. Beograd-Filijala Subotica
24000 Subotica, Karađorđev put 38, telefon +381(24) 555-867 i 552-406
e-mail: mios@tippnet.rs
www.milenijum-osiguranje.rs
Radno vrijeme: od 8 do 16 sati

SVE NA JEDNOM MJESTU

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATI

Gradogradnja i razgradnja

Zahvaljujući daljnjim rođacima nekadašnjega gradonačelnika Subotice Lazara Mamužića, od zaborava je sačuvana Zaklada osnovana njegovom oporukom iz 1915. godine. Do Drugoga svjetskog rata iz prihoda »Zaklade Lazara Mamužića i supruge Jelisavete, rođ. Jakobčič«, pomagano je nekoliko obitelji slabijega imovinskog stanja, kao i siromašni gradski činovnici i namještenici, te uspješni srednjoškolci i studenti u gradu. Mamužići su Zakladu svojega pretka, nekadašnjega gradonačelnika, otrgli zaboravu, o čemu pišemo u ovome broju, a želja im je da se ova dobrotvorna institucija, nastala prije gotovo jednog stoljeća, nastavi koristiti u dobrotvorne svrhe, baš onako kako je Lazar Mamužić naložio svojim budućim pokoljenjima. Nadamo se da će u tome uspjeti, kao i da će se temeljem nedavno usvojenog Zakona vratiti oduzeta imovina Zaklade koju je, među ostalim, činilo i 186 jutara zemljišta u Đurđinu.

U doba kada je gradonačelnik bio Lazar Mamužić, Subotica se urbanizirala, uveo se tramvajski promet u gradu, prema banjском lječilištu i ljetovalištu na Paliću. Subotica tada dobiva do danas prepoznatljiv izgled. No, od tada se puno toga promijenilo - nema više tramvaja, Palić je od banje postao gorući problem, a novim planom detaljne regulacije centra Subotice brojne znamenite građevine predviđene su za rušenje.

Lazar Mamužić ostao je upamćen kao jedan od najznačajnijih gradonačelnika u povijesti Subotice, zaljubljenik u svoj rodni grad, vizionar i utjecajni zagovornik njegova razvitka. Ne znamo kako će biti upamćeni gradonačelnici našega doba - kao gradograditelji ili gradorušitelji. Mamužić je gradio Suboticu kakvom se ponosimo. Danas se ona polako razgrađuje, kako u materijalnom tako i u kulturnom i duhovnom smislu. Sve ovo dodatni su razlozi da Zaklada Lazara Mamužića i njegove supruge ne padne u zaborav.

J. D.

SADRŽAJ

AKTUALNO

Vlada usvojila Medijsku strategiju
**NACIONALNA VIJEĆA MOGU
BITI OSNIVAČI GLASILA.....7**

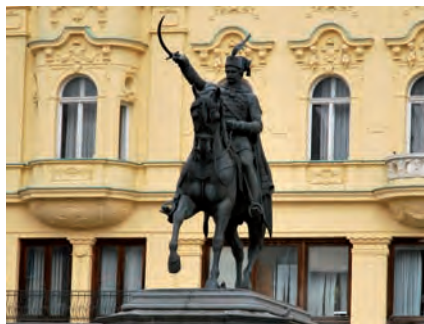
TEMA

Obilježena 50. obljetnica Matice
hrvatske u Osijeku

MATICA HRVATSKA I EUROPA..8-9

U nedjelju, 16. listopada, obilježavamo jedan od četiriju praznika zajednice

SJEĆANJE NA BANA JELAČIĆA..11

INTERVJU

Robert Jarni, nogometni trener i nekadašnji proslavljeni hrvatski nogometni reprezentativac

**IGRATI U VELIKOJ MOMČADI JE
VELIKA STVAR, ALI JOŠ VEĆA
OBVEZA.....12-13**

SUBOTICA

Priča o turističkom razvoju Palića je uzaludna dok se ne riješi problem vode u jezeru

TREBA IMATI RED I PLAN.....21

Tragom sjećanja na humanitarnu instituciju nekadašnjega gradonačelnika Mamužića

**NIJE ZABORAVLJENA LAZINA
ZAKLADA.....20-23**

DOPISNICI

Obilježen Dječji tjedan u OŠ Ivo Lola Ribar u Plavni

**U RAZLIKAMA JE NAŠA SLIČ-
NOST.....24**

Održana »Večer ikavice« u Stanišiću
IKAVICA I DALJE ŽIVI.....25

KULTURA

»Bunker fest« u Novom Sadu predstavlja i suvremenu književnost vojvođanskih Hrvata

**AFIRMACIJA MANJINSKE UMJE-
TNIČKE PRAKSE.....33**

SPORT

Petar Tikvicki, predsjednik HAŠK-a »Zrinjski« iz Subotice

**NAŠI IGRAČI ĆE VREMENOM
OČVRSNUTI NA PRVOKACIJE .49**

PREMIJER CVETKOVIĆ PORUČUJE

Rebalans ne ugrožava Vojvodinu

Premijer Srbije *Mirko Cvetković* izjavio je u utorak da predloženi rebalans proračuna ni u kom pogledu ne mijenja poziciju Vojvodine, u odnosu na aktualni proračun, i najavio da će Vlada razmotriti amandman Saveza vojvođanskih Mađara (SVM) ukoliko se on ne kosi sa zakonom, prenosi portal Autonomija.info.

SVM je uvjetovao potporu predloženom rebalansu proračuna usvajanjem amandmana kojim je zatraženo da se dug pokrajinskom Fondu za kapitalne investicije od osam milijardi dinara isplati u tri jednake rate, zaključno s 1. prosincom.

Premijer je, u izjavi novinarima, u Skupštini Srbije odbacio kao netočne navode zastupnika SVM da je on, navodno, rekao »da Vojvodina treba da se snalazi sama«, naglašavajući da Vojvodinu doživljava kao bilo koji drugi dio Srbije i da nema niti jednog razloga da republički proračun ne ispuni zakonske obveze prema proračunu Pokrajine. »Tu se radi o svega dvije rečenice u Ustavu, koje se odnose na obveze republičkoga prema pokrajinskomu proračunu, koje svatko može pročitati«, dodao je predsjednik Vlade Srbije.

Na pitanje zašto je povećan proračunski deficit u rebalansu, Cvetković je odgovorio da je to iz razloga što se, zbog Zakona o fiskalnoj decentralizaciji, u republički proračun više ne sliva dio prihoda s lokalnog nivoa. Drugi razlog većeg deficita proračuna je snižavanje prognoze rasta u odnosu na početak godine, s tri na dva posto, što za posljedicu također ima manje prihode u proračunu, pošto se prilivi vezuju za rast proizvodnje, prometa, i dr., objasnio je Cvetković.

Na primjeru prihoda iz lokalne samouprave, kako je Cvetković objasnio, riječ je o iznosu između 40 i 45 milijardi dinara prihoda u proračunu, a poslije donošenja Zakona o fiskalnoj decentralizaciji, prihodi su smanjeni na oko osam milijardi dinara.

BÁLINT PÁSZTOR O SREDSTVIMA ZA KAPITALNE RASHODE

**Republika Vojvodini
duguje osam milijardi**

»Proračunom Republike Srbije predviđeno je devet milijardi dinara za kapitalne rashode na teritoriji Vojvodine, a prema najnovijim podacima, koje pratimo iz tjedna u tjedan, doznačena je do sada svega jedna milijarda«, izjavio je funkcioner Saveza vojvođanskih Mađara i šef Kluba manjina u Skupštini Srbije *Bálint Pásztor*.

»Mislim da je nedopustivo da je u listopadu samo 1/9 iznosa, rezerviranog za tu namjenu, doznačena pokrajinskim vlastima«, izjavio je novosadskom »Dnevniku« i dodao da je SVM podnio amandman za predloženi rebalans kojim se traži da se ispuni ono što je već osigurano važećim proračunom za ovu godinu, ali se ne realizira.

Kako je rekao, zahtjev je formuliran jednom jednostavnom rečenicom koja kaže da će se preostali iznos sredstava za financiranje kapitalnih rashoda proračuna APV, uplatiti Pokrajini u tri jednake rate 1. i 15. studenoga i 15. prosinca, ove godine. Stav SVM o rebalansu proračuna ovisit će od tog amandmana jer je »besmisleno donositi proračune, a da se oni ne poštivaju«, dodao je Pásztor.

»Vidjet ćemo odmah, 1. studenog, hoće li biti doznačena trećina toga iznosa. Mislim da je stvarno skandalozno da je do početka listopada uplaćena samo 1/9. Morao bih sada ponavljati ono što

govorimo mjesecima da je Vojvodina na ivici bankrota, da građevinska operativna ne može funkcionirati zbog toga što pokrajinski organi duguju više milijardi dinara građevinskim firmama, izvođačima radova. Pokrajina ne može podmirivati svoje obveze jer ne dobiva sredstva iz republičkog proračuna koja su planirana«, naglasio je Pásztor.

On je dodao da po ovom pitanju SVM ima principijelan stav, te da ne bi bilo logično da se ovaj amandman odbije, jer bi to značilo da republička Vlada i Skupština nisu ni u prosincu prošle godine ozbiljno mislile da treba poštivati Ustav i doznačavati iznose koji su bili predviđeni proračunom.

SVEČANO OTVOREN URED VOJVODINE U BRUXELLESU

**Čvršće, bolje i efikasnije
povezivanje s EU**

U Bruxellesu je 10. listopada otvoren Ured AP Vojvodine, regionalno predstavništvo pri Misiji Srbije, koji će biti namijenjen čvršćem, boljem i efikasnijem povezivanju naše Pokrajine i Europske Unije, bilo da je riječ o ekonomskim ili drugim interesima i međusobnoj suradnji, na bilo kojoj razini.

Predsjednik *Pajić* je, povodom ovoga događaja, rekao: »Ovako impresivan odziv na prijemu povodom otvaranja vojvođanskoga Ureda u Bruxellesu, govori koliko je visok stupanj uvažavanja naše Pokrajine diljem Europe. Ovdje je prisutan veliki broj članova Europske komisije, Europskoga parlamenta, mnogobrojnih regija i gradova, i mi ćemo svim tim ljudima ponuditi partnerstvo, a s mnogima već i surađujemo. To partnerstvo će se ogledati u suradnji i učešću u europskim fondovima, a napomenuli smo da će se suradnja i potencijali te suradnje višestruko uvećati kada Srbija postane kandidat za članstvo u EU i, naravno, koristit ćemo ovu priliku da promoviramo i Vojvodinu, kao regiju, i Srbiju, kao državu, koje itekako imaju što ponuditi investitorima. Vojvodina je jedina regija u Europi sa šest službenih jezika i to je nešto što izaziva fascinaciju kod naših partnera i što nas preporuča kao regiju koja Europi ima itekako što ponuditi, kada su u pitanju modeli očuvanja nacionalnih identiteta i njegovanja dobrih međunarodnih odnosa na našem teritoriju. Vojvodina je otvorila predstavništvo koje je 241. u Bruxellesu. Dakle, sve regije Europe, zemlje članice, ili kandidati za članstvo, imaju svoje predstavnike u sjedištu EU, i mi ćemo ovo predstavništvo koristiti kako za učešće u europskim fondovima, gde smo i do sada bili aktivni, tako i za promoviranje naših gospodarskih potencijala.«

RESTITUCIJA POLJOPRIVREDNOG ZEMLJIŠTA

Vojvođani traže tek 100.000 hektara

Zakon o restituciji tek površno regulira vraćanje oduzetog poljoprivrednog zemljišta. Zasada je jedino izvjesno da će svo zemljište biti vraćeno u naturi, ali i da će u državnome vlasništvu zasigurno ponešto i ostati, prenosi Autonomija.info.

Predmet restitucije neće biti 300.000 hektara oranica, koliko se pominjalo, već sigurno tri puta manje, tako da će, prema podacima koje imaju vojvođanske udruge za povraćaj nacionalizirane imovine, starim vlasnicima, najvjerovatnije, biti vraćeno tek oko 100.000 oduzetih hektara. Iako je Zakon o vraćanju oduzete imovine donijet, država još ne zna ni koliko se zemljišta potražuje, a kamoli koliko će točno biti vraćeno, te hoće li svi dobiti oranice koje potražuju, tj. hoće li biti supstitucije. Jedino je sigurno da će država imati dovoljno oranica da sve koje se potražuju budu vraćene u naturi.

Naime, način prijavljivanja, odnosno podnošenja zahtjeva za vraćanje zemljišta bio je takav da će na kraju biti ozbiljnih odstupanja od početne izlicitirane brojke o hektarima koje traže stari vlasnici. Nepravilnosti je, prilikom podnošenja zahtjeva, bilo u gotovo 30 posto slučajeva jer su, npr. istu zemlju potraživali i brat i sestra, ili netko drugi iz obitelji.

Prema podacima pokrajinskih mjerodavnih institucija, oko 330.000 hektara državnog zemljišta izdaje se u zakup u Vojvodini, a državi će zasigurno ostati 120.000 ili 130.000 hektara i pod uvjetom da se njive vrate svima koji ih potražuju, piše Autonomija.

INCIDENT U BOĐANIMA

Brutalno pretučen Z. D.

U Bođanima, u općini Bač, u ponedjeljak, 3. listopada, je brutalno pretučen Z. D., uz pogrdne psovke i vrijeđanje na nacionalnoj osnovi. Slučajna je prolaznica upozoravala siledžiju da ga prestane tući, ali se ovaj više puta vraćao i premlaćivao nemoćnog Z. D., koji je ležao pokraj puta.

Iako je povod bio prozaičan – nestanak jakne kćeri siledžije, za šta je on optužio maloljetnu K. D., rođaku Z. D., koja s ocem i sestrom živi na njegovoj adresi, sve je, nažalost, završilo međunarodnim incidentom.

Policija je nekoliko sati nakon poziva izašla na teren, ispitala pretučenog Z.D. i napravila službenu zabilješku, a jakna je, na koncu, pronađena kod jedne djevojčice iz Vajske, koja ju je greškom uzela iz kafića.

Nakon bolničkoga pregleda, Z. D. je pozvao Hrvatsko nacionalno vijeće i zatražio pravnu pomoć.

Predstavnici HNV-a – predsjednik Izvršnog odbora HNV-a *Dariko Sarić Lukendić*, predsjednik komisije HNV-a za praćenje međunarodnih incidenata *Tomislav Žigmanov* i konzul Republike Hrvatske u Subotici *Anto Franjić* posjetili su povređenika Z. D., u njegovu domu, kao i predsjednika skupštine općine i načelnika policije u Baču. Nakon razgovora, predstavnici HNV-a su obećali pravnu pomoć odvjetničkog ureda iz Novog Sada.

Iako je ekipa RT Vojvodine bila pozvana, Z. D. je zamolio da ga se ne snima iz straha za sebe i svoje bližnje zbog pojavljivanja u javnosti.

I. K.

VLADA USVOJILA MEDIJSKU STRATEGIJU

Nacionalna vijeća mogu biti osnivači glasila

Država ne može biti vlasnik javnih glasila, ističe se u Medijskoj strategiji koju je na telefonskoj sjednici usvojila Vlada Srbije i najavljuje da će se, u rokovima predviđenim Akcijskim planom, do 2016. Republika Srbija povući iz vlasništva svih medijima, osim u nekoliko slučajeva predviđenih zakonom.

Što se informiranja na jezicima nacionalnih zajednica tiče, u Strategiji u koju je uvid imao Fonet, Republika Srbija garantira ostvarivanje prava nacionalnim zajednicama na informiranje na svojim jezicima radi očuvanja nacionalnoga, kulturnog i jezičnog

identiteta i pune ravnopravnosti manjinskih zajednica. Republika Srbija će, putem projektnoga financiranja, osigurati sredstva za sadržaj od javnog interesa koji se producira u cilju poticanja raznovrsnosti mišljenja i prava stanovništva za sadržajima koji samo u tržišnim uvjetima ne bi bili održivi. To se odnosi i na glasila na jezicima nacionalnih zajednica, koje treba sufinancirati iz proračuna po detaljno utvrđenim kriterijima.

Manjinska javna glasila mogu postojati kao komercijalna, kao glasila civilnog društva i kao glasila nacionalnih vijeća nacionalnih manjina. Nacionalna vijeća mogu biti osnivači javnih glasila na jeziku nacionalne zajednice, za koju su osnovani, i ta javna glasila imaju uređivačku nezavisnost u skladu sa zakonom.

Republika Srbija i Pokrajina Vojvodina će pomagati, poticati i ohrabrivati, putem natječajnog sufinanciranja, projekte koji doprinose kvaliteti informiranja na jezicima nacionalnih zajednica. Javna glasila čiji su osnivači nacionalna vijeća nacionalnih manjina ne mogu sudjelovati na natječajima za projektno financiranje na republičkoj, pokrajinskoj ili lokalnoj razini, prenosi Fonet.

Prema Strategiji, osnivaju se i javni regionalni radiotelevizijski servisi. Republika Srbija, izvan teritorije Autonomne Pokrajine Vojvodine, imat će šest javnih, regionalnih RTV servisa. Procedura formiranja javnih regionalnih RTV servisa bit će detaljno utvrđena posebnim Zakonom o javnim servisima.

D. B. P.

OBILJEŽENA 50. OBLJETNICA MATICE HRVATSKE U OSIJEKU

Matica je bila i ostala kulturna savjest grada na Dravi kao i inicijator širenja ogranaka Matice u cijeloj županiji, te poveznica i stožer suradnje ogranaka u susjedstvu, u Bosni i Hercegovini, Mađarskoj i Vojvodini, rekao je Ivica Završki

Protekloga je vikenda, 7. i 8. listopada, u Osijeku V. susretima ogranaka iz Osijeka, Pečuha, Subotice i Tuzle obilježena 50. obljetnica osnutka Pododbora MH u Osijeku, i isto toliko godina časopisa Hrvatska revija. Gosti su se okupili u prostorijama Osječko-baranjske županije gdje ih je pozdravio dožupan *Željko Kraljićak*, nakon čega je održan okrugli stol na temu »Matica hrvatska i Europa«, u prostorijama Gradske i sveučilišne knjižnice u Osijeku.

Domaćin susreta *Ivica Završki*, predsjednik ogranka MH, govorio je o radu Matice u proteklom periodu i naglasio kako su Osječani ponosni što danas slave 50. obljetnicu prisjećajući se davne 1961. godine, kada je Matica hrvatska organizirana u Osijeku, u posve drukčijim okolnostima, u drugoj državi, kada je bilo važno očuvati nacionalni identitet, pa je rad Matice bio i zabranjen, 70-tih godina, u vrijeme Hrvatskog proljeća. Tada, baš kao i danas Matica je bila kulturna savjest grada na Dravi, inicijator širenja Matice u cijeloj županiji pa i poveznica i stožer suradnje ogranaka u susjedstvu, u Bosni i Hercegovini, Mađarskoj i Vojvodini.

OD 250 DO 300 NOVIH NASLOVA GODIŠNJE

Završki je dodao da dolaze bolji dani za Maticu. Već dogodine planiraju se udvostručiti sredstva i broj izdanja, što ipak neće još uvijek biti povratak u

Matica hrvatska i Europa

Dožupan Osječko-Baranjske županije primio je sudionike V. Festivala Matice hrvatske

zlatne '90-e, mada su i danas zadovoljni stanjem, baš kao i činjenicom da se otvaraju sredini i građanima, da idu među mlade, a Osijek je grad s više od 20 tisuća studenata. Isto tako, osječki se ogranak otvara prema susjedima, o čemu svjedoči održani V. Festival ogranaka, a njegova uloga je veća jer je i situacija u susjedstvu posve drukčija i, svakako, teška na svoj način. Zamjerio je i službenom Zagrebu što je više okrenut Bruxellesu i težnji za što skorijim članstvom u EU, zaboravljajući pri tome položaj hrvatskih manjina u susjednim zemljama, što bi moglo rezultirati smanjenjem manjinskih prava i, u konačnici, gubitkom hrvatske manjine u zemljama koje su spomenute.

Čestitajući domaćinima vriedan jubilej, dopredsjednik MH *Stjepan Sučić*, istaknuo je važnu ulogu osječkog ogranka u proteklome periodu, njegove značajne aktivnosti, važnost časopisa »Književna revija«, te podsjetio na brojne objavljene knjige. Pohvalio je ovaj ogranak za pokretanje inicijative osnutka ogranaka i u Belome Manastiru, Đakovu i diljem županije. Naglasio je da Matica hrvatska danas ima mnoštvo ogranaka koji godišnje objave

250 do 300 naslova što je bogatstvo kojim će se Matica pohvaliti iduće godine u veljači, kada obilježava 170. obljetnicu osnutka i plodnoga rada.

ISO VELIKANOVIĆ, VELIKO IME MATICE HRVATSKE

U razgovoru s dopredsjednikom Sučićem nisam odolio, a da ga, kao Srijemac, ne upitam za *Isu Velikanovića*, koji je jedno vrijeme obnašao dužnost tajnika Matice. »Nemjerljiva je uloga Ise Velikanovića u radu Matice, ne samo kao tajnika već prvenstveno kao prevoditelja s desetak svjetskih jezika, koji je Hrvatskoj ostavio bogatu zbirku svjetskih klasika. Iso je veliko ime Matice hrvatske, a možda je to najlakše ilu-

strirati kroz govor velikana o Velikanoviću. *Goran Kovačić* je u svojem eseju »Don Quijote hrvatske knjige«, naslikao Isu kao poliglotu i kozmopolitu, književnika i domoljuba, osebnju osobu koju krase samopožrtvovanost i kulturna širina, kakvu mora imati onaj tko će u zlatnu čašu svojega jezika pretočiti tuđe vino. *Ranko Marinković* je, prigodom osnutka MH na Visu 1991. godine, priznao da ga je Matica učinila velikim književnikom, a on je, zahvaljujući Matici, čuo za *Frankopane*, bogatu hrvatsku povijest, Dubrovnik i znamenite Dubrovčane. Tada se posebno osvrnuo i na rad Ise Velikanovića, očaran njegovim prijevodima svjetskih klasika na tečan hrvatski jezik kao na

14. listopada 2011.

nešto doista veličanstveno. Iso Velikanović nije samo čuvao hrvatski jezik već ga je i dograđivao», zaključio je Sučić.

Okrugli je stol donio primjeren broj zanimljivih izlaganja, koja su poticaj za temeljitu raspravu i aktivno djelovanje i onih koji za Maticu pišu, onih koji pisanu riječ šire, pa i onih koji tu riječ čitaju. Dakako, nije riječ samo o klasičnom odnosu čitatelja i knjige, već i o poticaju na suvremene načine komunikacije, elektronskim medijima i društvenim mrežama, pa je izrazito važno da najbolji poznavatelji književnosti, jezika, povijesti, suvremene umjetnosti i filozofije dođu do riječi i izražaja preko novih medija. Jučer je potvrđeno da je Matica hrvatska kvalificirana da udovolji ovoj zadaći i, što je najvažnije, približi se mladima i stvori ozračje u kojemu i mladi trebaju naći svoje mjesto.

IZLAGANJA

Uvodni dio rasprave održao je dr. *Ivica Šola*, publicist iz Osijeka, izlaganjem o problemima s kojima bismo se, na putu, ali i u članstvu u EU, mogli susresti kao mali narod, s malim jezikom.

Na njegovo se izlaganje oslonio i prof. dr. sc. *Josip Vrbošić* iz Osijeka, smatrajući da će Matica i tada imati istaknuto mjesto i ulogu u očuvanju nacionalnoga identiteta, polazeći od činjenice da su Matica i hrvatska duhovnost u neprestanoj korelaciji, te da se ne dozvoli da umreženjem u europske tokove

Izlaganje Stevana Mačkovića

dođe do podređenosti, što nije dobro za afirmaciju duhovnosti i kulturnog identiteta.

Dr. sc. *Dinko Šokčević* iz Pečuha našao se da je jedini izlagač iz Unije, te je govorio o problemima s kojima se susreće hrvatska manjina u Mađarskoj, državi koja je ranijih godina dosta pozornosti posvetila manjinskim pitanjima. Govorio je i o institutu manjinske samouprave, koju nema hrvatska manjina u Slovačkoj i Rumunjskoj, a onedavno, nešto slično, imaju i Hrvati u Srbiji kroz sustav nacionalnih vijeća. Ipak, u novije je vrijeme na djelu nijekanje manjinskih prava, ali istovremeno Mađarska, itekako, vodi računa o svojoj manjini u susjednim zemljama.

Marica Petrović, predsjednica ogranka u Tuzlanskom kantonu govorila je o teškom položaju Hrvata u Bosni i Hercegovini, što je odraz iznimno teškoga stanja u toj zemlji koje se reflektira na sva tri

naroda, Hrvate, Bošnjake i Srbe. Naglasila je da je Tuzla jako hrvatsko središte u kojemu djeluje značajan broj intelektualaca, pa se obratila domaćinima za pomoć, ne samo moralnu već i financijsku.

SUBOTIČKI »MATIČARI«

Ogranak Matice iz Subotice predstavile su jake snage, pa je predsjednik ogranka, *Stipan Stantić* govorio o stanju u ogranku koji je utemeljen tek 1990-ih, ali ipak bilježi dobre rezultate. Objavljeno je više od 130 naslova knjiga, od čega 8 romana, što je pravo bogatstvo za taj nacionalni korpus. Tu je i časopis »Klasje naših ravni«, te nakladnička kuća i tjednik »Hrvatska riječ«. Zahvalio je Gradu Osijeku na dobroj suradnji i istaknuo da je »matičara«, u Subotici, bilo i prije osnutka ogranka, što je 70-ih godina dovelo do stradanja nemalog broja intelektualaca zbog svoje djelatnosti.

Olga Šram govorila je o suvremenoj umjetnosti i nacionalnom identitetu. Suvremeni likovni jezik smatra univerzalnim, a koji kao takav lakše probija granice suradnje u međunarodnim okvirima. Možda je to i ulaznica za Europu, obrazac koji nema sadržajno-nacionalnog obilježja, ali može biti nositelj kulture Hrvata u Vojvodini, smatra Šram.

Mr. sc. *Jasminka Dulić* iznijela je rezultate istraživanja o odnosu europskog i nacionalnog identiteta Hrvata

i drugih nacionalnih zajednica u Subotici. Istraživanje je pokazalo da je među Hrvatima europski identitet jače izražen u odnosu na druge zajednice, iako se u izražavanju nacionalnog identiteta ne razlikuju u većoj mjeri od ostalih. *Stevan Mačković* govorio je o stvarima izravno vezanim za instituciju u kojoj radi i vezama Arhiva i Matice, te o prekodržavnoj suradnji s arhivima u Budimpešti, Segedinu, Kaloči i Pečuhu, te u novije vrijeme i s arhivima u Vukovaru i Osijeku. Primarna je zadaća čuvanje pisane građe i čim veća dostupnost svakomu tko ju treba.

Milovan Miković govorio je o nakladničkoj djelatnosti i o »Klasju naših ravni«, časopisu koji objavljuje sve što je vrijedno u Hrvata u Vojvodini i okruženju, a iskoristio je i prigodu da domaćinima čestita 50. obljetnicu Hrvatske revije, časopisa u kojemu Hrvati »s ruba« objavljuju svoje radove.

Na koncu okrugloga stola o hrvatstvu i europejstvu *Ruđera Boškovića* govorio je dr. sc. *Stipe Kutleša*, a susreti su prvoga dana završeni sjećanjima akademika *Ive Mažurana* na osnutak osječkog Ogranka Matice, čiji je utemeljitelj i dugogodišnji suradnik u »Hrvatskoj Reviji«. Goste su za kraj, u Dječjem kazalištu Branka Mihaljevića, zabavile »Druge«, popularna ženska vokalna skupina.

Slavko Žebić

Okrugli stol u Gradskoj i sveučilišnoj knjižnici u Osijeku

HKUD »VLADIMIR NAZOR« IZ SOMBORA NA MINI TURNEJI PO ZAGREBAČKOJ ŽUPANIJ

Nastupi u Adamovcu i Jablanovcu

»Nazorovci« prikazali dio folklorne tradicije vojvođanskih Hrvata

Članovi Hrvatskog kulturno-umjetničkog društva »Vladimir Nazor« boravili su protekloga vikenda u Zagrebačkoj županiji, gdje su sudjelovali na više manifestacija i bili gosti više udruga.

Prvi domaćin Somborcima, u petak 7. listopada, bilo je KUD »Prigorski Pajdaši« u Glavnici Donjoj. Mjesto se nalazi u blizini mjesta Adamovec gdje je navečer održana manifestacija »Domjanićeve noći« na igralištu škole koja nosi ime *Dragutina Domjanića*, poznatog hrvatskog pjesnika i pisca rođenog u ovome mjestu.

DOMJANIĆEVE NOĆI

Treće »Domjanićeve noći«, koje se održavaju prvog vikenda u listopadu, ugostile su društva: KUD »Dragutin Domjanić« – Adamovec (plesaći i mladi tamburaši), tamburaški orkestar »Sesvetska sela« - Sesvete, KUD »Prigorski Pajdaši« – Glavnica Donja, KUD »Sesvete« – Sesvete, a posebni gosti večeri bili su vojvođanski Hrvati iz somborskog HKUD-a »Vladimir

Nazor«. Nakon toga održan je 1. glazbeni festival »Po dragomu kraju – popevke sem slagak«. Šator je bio pun, s preko 500 posjetitelja, publika zadovoljna, a gosti oduševljeni.

Sutradan, 8. listopada, na smotri folklora »Domjanićevim rodnim krajem« nastupilo je 20-ak KUD-ova iz nekoliko okolnih županija i Grada Zagreba. Tijekom prijepodneva Somborci su se družili s domaćina u Glavnici Donjoj, nakon čega su »Nazorovci« krenuli u Mariju Bistricu, te se uputili u Jablanovec, gdje ih je čekalo sudjelovanje na proslavi 5. obljetnice rada tamošnjeg KUD-a »Jablanovec«.

DOMAĆINI U JABLANOVCU

»Tamo smo dočekan i možda malo srdačnije, jer smo se

poznavali od ranije, pošto su oni bili gosti u našem društvu na Danima drame, koje je održano u lipnju ove godine, s predstavom 'Kameni svatovi', Augusta Šenoae«, kaže nam *Antun Kovač*, nakon povratka s turneje.

Proslava 5. obljetnice rada KUD-a »Jablanovec« imala je još dva povoda: 8. listopada, Dan neovisnosti Republike Hrvatske, te 16 godina Grada Zaprešića.

Osim domaćina i Somboraca, na proslavi su nastupili KUD-ovi iz slavonskog mjesta Kaniža, Bistre, Pušća i Hruševca Kupljenskog.

N. V.

Nastup u Jablanovcu

KULTURNA NEDJELJA U SOMBORSKOM HRVATSKOM DOMU

Predstava »Gustl Salon« i Divojački vašar

Kazališna radionica »Gustl« iz Zagreba gostovat će u nedjelju, 16. listopada, u Somboru s predstavom »Gustl Salon«. Predstava prati život čuvenoga hrvatskog književnika *Antuna Gustava Matoša*. Podnaslov predstave bi mogao biti i »Matoš naš suvremenik«, a komad je nastao na osnovu Matoševih pjesama, pisama, putopisa i kritika, tako da će publici biti predložen život ovoga buntovnog pisca, kroz imaginarna putovanja od Beograda, Ženeve, Pariza, Maroka, do Egipta. U

predstavi glume *Damir Šaban* i legenda »novog vala«, nekadašnji član »Prljavaca«, *Davorin Bogović*, koji je ujedno zadužen i za glazbu, a za rasvjetu će se pobrinuti *Damir Kruhak*. Početak predstave je u 20 sati, u velikoj dvorani Hrvatskog doma.

Nakon predstave, Klub ljubitelja biljaka »Za sreću veću«, koji djeluje pri HKUD-u »Vladimir Nazor«, priredit će »Divojački vašar«, već pomalo zaboravljeni običaj uz glazbu, igranku i zanimljivu scenografiju.

Z. G.

U NEDJELJU, 16. LISTOPADA, OBILJEŽAVAMO JEDAN OD ČETIRIJU PRAZNIKA ZAJEDNICE

Sjećanje na bana Jelačića

Josip Jelačić, rođen u Petrovaradinu i kršten u tamošnjoj crkvi Sv. Jurja, slovi za jednu od najslavnijih ličnosti hrvatske povijesti. Hrvat, ilirac, narodnjak koji je znao interese habzburške dinastije spojiti s interesima slavenstva

Jedan od četiriju praznika hrvatske zajednice u Republici Srbiji – dan rođenja bana Josipa Jelačića, bit će proslavljen u nedjelju, 16. listopada, u Petrovaradinu i Novom Sadu. Proslava počinje svetom misom u crkvi Sv. Jurja u Petrovaradinu, u 18 sati. Nakon svete mise, u Radničkom domu u Novom Sadu bit će održana svečana akademija i prigodni kulturno-umjetnički program. Početak je u 19,30 sati.

Proslavu dana hrvatske zajednice u Republici Srbiji zajednički organiziraju Hrvatsko nacionalno vijeće i Hrvatsko kulturno-prosvjetno društvo »Jelačić« iz Petrovaradina.

Josip Jelačić rođen je 16. listopada 1801. u Petrovaradinu, gdje mu je otac bio zapovjednik divizije. Istog dana je kršten u župnoj crkvi Sv. Jurja u Petrovaradinu, od strane upravitelja župe dr. *Damianusa Nützla*. Godine ranog djetinjstva proveo je u Petrovaradinu, a sa osam je godina, 1809.,

stupio u Theresianum – akademiju za upravna i vojna zvanja u Beču, na kojoj su se školovali sinovi plemića i velikaša. Po završetku akademije, ožujka 1819., stupio je u Treću konjaničku pukovnicu u Galaciji kao potporučnik. Isticao se kao vrstan strijelac, jahač i mačevalac, a krasile su ga okretnost i odlučnost. Bavio se i pjesništvom. U trenucima bolesti, u cvijetu mladosti, spjevao je svoje najbolje pjesme na njemačkom jeziku, objavljene 1825. u Zagrebu pod nazivom »Eine stunde der Erinnerung« (»Trenutak uspomene«).

Vojnička i politička karijera Josipa Jelačića gradacijski je išla uzlaznom putanjom, da bi kulminirala u revoluciji 1848/49., tzv. »proljeću naroda« koje je zahvatilo veći dio Europe. U predvečerje revolucionarnih borbi 1848., imenovan je, 23. ožujka, od strane cara *Ferdinanda Habzburškog* generalom i banom Hrvatske, zapovjednikom Prve i Druge

banske graničarske pukovnije. Na Trgu Sv. Katarine u Zagrebu, 5. lipnja 1848., ban Jelačić je svečano ustoličen. Prisegnuo je pred raspelom i dvjema svijećama i pred patrijarhom Srpske pravoslavne crkve *Josipom Rajačićem*. Kao časnik Monarhije i Bečkoga dvora, a u ime hrvatskih nacionalnih i narodnih interesa, kao i u ime interesa ostalih Slavena, diljem Slavonije, Vojvodine i Mađarske borio se hrabro i odlučno protiv mađarske revolucije, predvođene Kosutom, s promjenjivom ratnom srećom i uspjehom. Slom revolucije, 1849. i iduće desetljeće, kao i nastupajući Bahov apsolutizam, iznevjerili su očekivanja slavenskih naroda, a donekle fizički i duhovno slomile banovu ličnost.

Tijekom četrdesetih godina XIX. stoljeća Josip Jelačić se angažirao kao djelatnik hrvatske kulture i član hrvatskih gospodarskih, književnih i glazbenih društava. Prijateljivao je s predstavnicima hrvatskoga narodnog preporoda – Ilirskog pokreta, i s mnogim intelektualcima i hrvatskim domoljubima. Govorio je i pisao na više jezika. Osim materinjeg, hrvatskog, znao je i njemački, mađarski, francuski, te prilično talijanski i latinski jezik. Svoju hrabrost i vojničko umijeće više je puta dokazao vojujući protiv turskih krajišnika u graničnim sukobima u bosanskoj Posavini i šire, napose 1845. i 1846. S nekim turskim krajišnicima je prijateljivao (Mahmud beg Bašić iz Bihaća). Jelačić je bio, tijekom života, osjetljiva zdravlja. Više je

godina patio od bolesti grla, a u poznoj životnoj dobi i od bolova u želucu, grčeva, nesanice, paralize, živčanog i donekle duševnog rastrojstva. Liječio se po čitavoj Europi, od Londona, Pariza i Ostendea do Beča i Zagreba. Interesantna je njegova izjava: »Ja sam zdrav, imam potpunu snagu tijela, a opet umirem. Austrija kojoj sam vjerovao, me je ubila!« Ban je umro okrijepljen utjehom svetih sakramenata, u noći između 19. i 20. svibnja 1859., u Zagrebu okružen svojim najmilijima, na čelu sa suprugom, banicom *Sofijom* i bratom *Antunom*. Svečan, dirljiv sprovod obavljen je 26. svibnja uz prisustvo nadbiskupa *Haulika* i dva hrvatska grofa *Erdödyja* i *Draškovića*. Na glavnom zagrebačkom trgu postavljen mu je spomenik potkraj 1866., djelo *Antona Dominika Frenkorna*. U vrijeme socijalizma, 1947., spomenik je bio srušen i uklonjen, a 1991. ponovno obnovljen i vraćen na staro mjesto. Banovo imanje Novi Dvori nalazi se u Zaprešiću. Josip Jelačić, hrvatski ban, bio je jedna od najznačajnijih ličnosti hrvatske povijesti. Hrvat, ilirac, narodnjak, koji je znao interese habzburške dinastije spojiti s interesima slavenstva. Među hrvatskim pukom je bio omiljen, zbog domoljublja i poštivanja svega narodnog, a osobito među seljaštvom zbog njegova proglasa o ukidanju kmetstva. Već u XIX. stoljeću narod je spoznao i osjetio njegovu povijesnu veličinu.

Priredio: D. B. P.

ROBERT JARNI, NOGOMETNI TRENER I NEKADAŠNJI PROSLAVLJENI HRVATSKI NOGOMETNI REPREZENTATIVAC

Igrati u velikoj momčadi je velika stvar, ali još veća obveza

Razgovor vodio: Dražen Prčić

*Lijevi bek hrvatske nogometne reprezentacije odigrao je 81 susret za »Vatrenu«
Igrao u Juventusu i Real Madridu * Od okončanja aktivne igračke karijere bavi se trenerskim pozivom*

Još i danas se spominju nezaboravne bravure Roberta Jarnija po lijevom boku i žal što hrvatska nogometna vrsta nema danas takvoga igrača. Uspješnu profesionalnu nogometnu karijeru započeo je u splitskom Hajduku, a tijekom inozemnih angažmana nastupao je, pored nekoliko talijanskih i španjolskih klubova, i za najveće momčadi poput Real Madrida i Juventusa.

S 81 nastupom za Hrvatsku dugo je bio rekorder momčadi »Vatrenih« koja je 1998. godine, na Svjetskom prvenstvu u Francuskoj, osvojila treće mjesto. Od aktivnog igranja nogometa oprostio se na SP u Južnoj Koreji i Japanu, 2002. godine, a danas je po zanimanju nogometni trener.

HR: Kako je izgledao Vaš život kao vrhunskog nogometaša, nakon posljednje odigrane utakmice u profesionalnoj karijeri prepunoj blistavih momenata i nastupa za velike momčadi poput Real Madrida i Juventusa?

Posljednji nogometni susret u svojoj karijeri sam odigrao za reprezentaciju Hrvatske protiv Ekvadora (SP 2002. Južna Koreja i Japan, 0-1 op.a) i nakon ovog velikog natjecanja sam odlučio prestati s aktivnim igranjem. Istina, imao sam nekoliko ponuda iz Engleske, ali sam ih odlučio odbiti ponajprije zbog obitelji i djece, ne željeći im ponovno mijenjati način života i još jedno privikavanje na novu sredinu. Sportski gledano, iako sam u »igračkoj mirovini« već gotovo deset godina, nije se mnogo toga promijenilo, jer sam i dalje aktivan na sportskom polju, redovito trčim, idem u teretanu, igratim tenis svaki drugi dan, jednostavno ne mogu bez sporta. Što se samoga života tiče, cijela stvar se svodi na njegovu organizaciju i navike koje ga čine. Nema ništa goreg nego kada se čovjek ujutro probudi i ne zna što će toga dana raditi, a ako netko nema cilj i ambiciju, bez obzira na godine, onda život može biti jako težak.

HR: Završetkom aktivne igračke karijere, svoj životni put odlučili ste nastaviti usporedo s nogometom. Zašto ste se oprijedili za pomalo nezgodan poziv nogometnog trenera, kada iz igračke prakse najbolje znate težinu Vaše današnje profesije?

Mnogo prije nego sam završio igračku karijeru donio sam odluku da želim, kao trener, ostati u nogometu i 2005. godine sam završio trenersku Akademiju pri Hrvatskom nogometnom savezu, dobivši Euro pro licencu. Tada započinje moja trenerska karijera tijekom koje sam do sada vodio juniore i prvu momčad Hajduka, te nogometaše pulskog HNL ligaša Istre 1961. Trenutačno sam bez trenerskog angažmana, ali i dalje sam pun elana i ambicija glede usavršavanja u nogometnoj profesiji, koja je igrački i trenerski neraskidivo vezana uz cijeli moj život. Jednostavno ne mogu bez nogometa, iako zasigurno ima mnogo manje stresnijih profesija kojima sam se mogao baviti nakon posljednje odigrane utakmice.

HR: Vaš besprijeekorni igrački profil krasi još jedna velika životna značajka koja se ogleda u dugogodišnjem skladnom braku s vašom suprugom Sandrom u kojemu imate sina i kćer. U kojoj mjeri je za dugu i uspješnu profesionalnu karijeru važno imati jako obiteljsko uporište i je li to razlog što se mnogi vrhunski nogometaši zarana odlučuju uploviti u »bračnu luku«?

Osobno mogu kazati, očitujući se prema vlastitom primjeru, da sam imao ogromnu sreću upoznavši, na samom dolasku u Split, 1985. godine, suprugu Sandru, s kojom sam proveo

skupa cijelu karijeru i zahvaljujući kojoj sam uspio postići mnogo toga na sportskom i životnom planu. Vidite, osobito na početku karijere, kada sam kao mladić igrao u Hajduku, zahvaljujući vezi s mojom Sandrom nisam »gubio noći« po diskacima i kafićima, nikada nisam pio alkohol, niti pušio, a stupanjem u brak, 1990. godine, postao sam obiteljski čovjek, zaštićen od brojnih opasnosti koje vrebaju »nogometaše momke«. Zbog toga preporučam mlađim igračima da imaju ozbiljne veze koje će jednog dana završiti brakom, jer će na taj način biti u mogućnosti dati mnogo više na terenu i biti fokusirani na razvijanje svoje igračke karijere.

HR: Kako izgleda život žene i djece jednog profesionalnog nogometaša koji je zbog prirode posla često puta uvjetovan brojnim selidbama i adaptacijama na nove, posve nepoznate, sredine?

Moram priznati da je život žene jednog nogometaša dosta naporan. Moja supruga i djeca su svuda bili skupa sa mnom, konačno Gracija i Sandro su rođeni u inozemstvu, u Italiji i Španjolskoj, i osobito tijekom mogega igranja za velike momčadi poput Juventusa i Real Madrida, koje su igrale Ligu prvaka, te susretima Hrvatske reprezentacije često sam danima znao biti odsutan po putovanjima, karantenama i utakmicama diljem Europe i svijeta, a moja supruga je ostajala sama doma s našom djecom, čuvajući ih i odgajajući u tuđini. Što se tiče djece, oni su sve to proživjeli na svoj način, uživajući u blagodatima života na lijepim mjestima poput Barija, Seville, Las Palmasa ili Atene.

HR: Kao vrhunski nogometaš s izvanrednim financijskim potencijalom koji prati uspješnu karijeru jamačno ste bili u prilici pružiti mnogo toga svojoj obitelji. Što smatrate najvrijednijim?

Iznad svega materijalnog, što je zbog prirode posla kojim sam se bavio uveliko pratio naš život, stavio bih, ipak, normalan, obiteljski način života i međusobnog ophođenja koji smo uspjeli sačuvati tijekom svih godina moje profesionalne karijere. S druge strane, moja su djeca išla u školu i družila se s djecom slabijega materijalnog stanja i imala su prilike sagledati ekstremnu krajnost životne egzistencije koja mnogim ljudima u Hrvatskoj i inozemstvu predstavlja kontinuirani problem svakodnevice.

HR: Prošlo je gotovo desetljeće od kada ste kopačke »okacili o klin«, ali i dalje ste opće poznati na svakom koraku. Je li vam popularnost ponekad predstavljala teret?

Sve je stvar osobnog shvaćanja i odnosa prema tome. Kada sam bio na vrhuncu slave, isto kao i danas, uvijek sam se nastojao ponašati jednako. Popularnost mi nikada nije predstavljala problem, no ima određenih ljudi koji na popularne osobe gledaju drugačije i tu njihovu popularnost doživljavaju kao stanovitu osobnu manu. Split kao grad u kojemu živim je poznat po svom specifičnom odnosu prema poznatim sugrađanima, ali čovjek se jednostavno navikne.

HR: Kad smo već kod Splita, po mnogima »najluđeg grada na svitu«, ne možemo izostaviti »Torcidu«, Hajdukovu vjernu navijačku skupinu koja daje neizostavni štih igranja nogometa u gradu pod Marjanom. Kakav je osjećaj bio istrčati na Poljud, u grotlo Torcide?

Iskreno, ponekad mi je bilo teže istrčati na Poljud nego na Santiago Bernabeu, stadion Reala. Torcida je nešto posebno što Splitu i Hajduku daje nešto jedinstveno u nogometnom svijetu. Ponekada, moram

priznati, zna i pretjerati u svojim akcijama poput prekopavanja travnjaka, ulaska na treninge, ali sve je to zbog njezine zahtijevnosti u pogledu gladi za najboljim rezultatima. Upravo zbog toga su i mnogo nogometaši Hajduka uvijek bili motivirani da na Poljudu igraju najbolje što znaju.

HR: Vratimo se malo u prošlost, u vrijeme Vaših najboljih igračkih dana i velikih susreta koje ste igrali protiv mnogih renomiranih momčadi. Sjećate li se nekog susreta u kojemu ste imali tremu i strah od pojedinog protivnika?

Zbilja nikada nisam imao tremu, niti osjećao pritisak pred utakmicu, bez obzira o kojemu je protivniku bila riječ. Razlog je, vjerojatno, što nisam imao

Biografija

Robert Jarni je rođen 26. listopada 1968. godine u Čakovcu. Profesionalnu nogometnu karijeru je započeo u splitskom Hajduku (1986-91), a inozemnu u Bariju (1991-93), te potom nastupao za: Torino (1993-94), Juventus (1994-95), Betis (1995-98), Real Madrid (1998-99), Las Palmas (1999-2002), Panathinaikos (2002). Za nogometnu reprezentaciju Jugoslavije odigrao je 7 susreta, a za Hrvatsku je nastupao 81 put i dugo godina bio rekorder po broju reprezentativnih nastupa. Nastupio je na 3 Svjetska prvenstva (Italija 1990., Francuska 1998., i Japan i Južna Koreja 2002.). Po završetku igračke karijere počeo se baviti trenerskim poslom, a dosada je vodio momčadi: NK Hajduk i Istra 1961.

niti jednog nogometnog idola, pa sam vrlo trezveno ulazio u svaki susret, bez obzira na snagu momčadi koja se nalazi na drugoj polovici terena. Dapače, uvijek mi je bilo draže igrati na gostovanjima i uvijek sam volio kada je publika bila protiv mene, jer me je to dodatno motiviralo da odigram najbolje što mogu.

HR: Je li razlog tome pozicija obrambenog igrača na kojoj ste igrali cijelu profesionalnu karijeru, iako ste u Hajduk stigli kao izraziti napadač?

Moguće. U Hajduk sam stigao iz momčadi MTČ, iz rodnog Čakovca, kao klasično lijevo krilo. Međutim, tadašnji trener *Sergije Krešić* mi je priopćio kako pored *Zlatka Vujovića* i

Štefa Deverića nemam što tražiti u navali Hajduka, koji tada igrao u formaciji 5-3-2. Ali, s druge strane, ova postava ima dva beka koji idu puno gore i dao mi je priliku pokazati što mogu po lijevom boku. On me je naučio mnogo toga o igri u obrani, ali i puno drugoga što je od izuzetne važnosti u profesionalnom nogometu, i tako sam postao ofenzivni lijevi bek.

HR: Malo je poznato da ste pored igranja u defenzivi ipak uspjeli postići zavidan broj pogodaka u »biljoj hajdučkoj majici«.

Za pet godina igranja u Hajduku uspio sam zabiti 48 pogodaka, iako mi je uvijek bilo draže namjestiti nego postići gol.

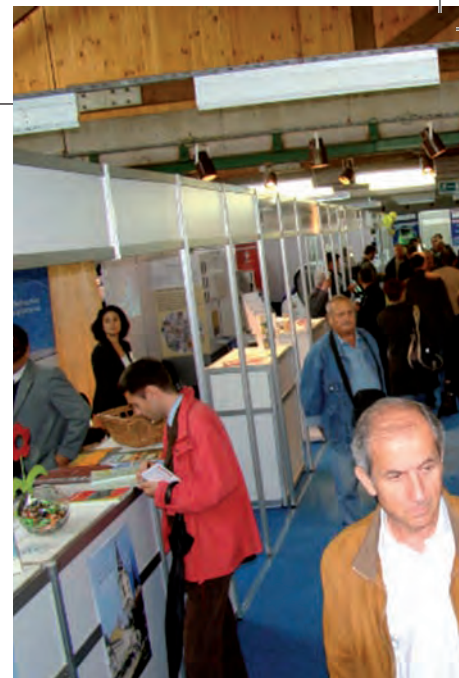
HR: Kruna Vaše nogometne karijere zasigurno su godine

HR: Vraćamo se u sadašnjost u kojoj Vas pitamo kako gledate, kao trener i nogometni strateg, na aktualni trenutak hrvatskog reprezentativnog nogometa?

Ne uspije li se Hrvatska plasirati na EP, u Poljskoj i Ukrajini, to će biti veliki krah našega nogometa i mogao bi ostaviti velike posljedice po njegov daljnji razvoj. Žao mi je što Hrvatska nije uspjela dobiti organizaciju ovoga EP-a, jer bi ona donijela ozbiljnu financijsku injekciju u razvoj infrastrukture, što bi u konačnici privuklo i znatno veći broj budućih nogometaša. Svjedoci smo brojnih negativnosti koje prate aktualni moment u hrvatskom klupskom nogometu, a potencijalno Europsko prvenstvo na našim stadionima bi donijelo medijsku afirmaciju i boljitak za nogomet u nas. Poboljšanim uvjetima za rad i igru, djeca bi imala gdje trenirati, što bi se uvelike odrazilo na razvoj kvalitete, bez koje nema napretka. Također, u ovom trenutku imamo jedan veliki problem koji se tiče deficita trenerskog kadra koji radi s mladim uzrastima.

HR: Na koncu, pitanje o budućim kvalifikacijskim susretima između Hrvatske i Srbije. Kako gledate na ove duje u kojima ste i sam tijekom reprezentativne karijere bili nekoliko puta akter?

Moram kazati kako su u moje vrijeme, a to će vjerojatno biti slučaj i u skorijoj budućnosti kada dodu na red ovi dueli, novinari i mediji bili ti koji su pretjerano napuhavali cijelu stvar oko susreta Hrvatske i Srbije. Poznato je da su nogometni profesionalci, s obje strane, često suigrači u inozemnim klubovima, ili žive u istim gradovima, pa se često i druže izvan terena. Svojevremeno oba naša kvalifikacijska susreta za EP u Belgiji i Nizozemskoj, 2000 godine, u Beogradu i Zagrebu prošla su, što se tiče igre na terenu, u punom fair ozračju i nije bilo nikakvih neugodnosti niti s jedne strane. Vjerujem da će tako biti i ovoga puta.

DANI MEDA

U okviru ovojesenskog sajma održavaju se i Dani meda, a kruna događaja je obilježavanje 130. obljetnice izlazenja prvog časopisa u Osijeku, »Hrvatska pčela«, pa su događaju nazočili brojni ugledni gosti iz susjedstva, Austrije, Mađarske, BiH i Srbije, ali i iz Njemačke, Švicarske, Engleske, koji su čestitali ovaj izniman jubilej. U petak, 8. listopada, na Trgu Ante Starčevića održana je manifestacija »Mladi i med«, koja je okupila nekoliko stotina djece i mladih, a namjera je bili prići mladima, educirati ih o ovoj oblasti i podići razinu potrošnje meda, koja je u Hrvatskoj bila prilično niska, tek oko 0,5 kg po osobi, što je u ovoj godini doseglo 0,95 kg, dok je europski prosjek 1,75 kg po osobi.

Na Trgu smo zatekli i mlade pčelare iz osnovne škole Ernestinovo, a prof. Ivana

Dobra prilika za nove kontakte

Dožupan Željko Kraljičak izrazio je zadovoljstvo interesom poljoprivrednih tvrtki, prehrambene industrije i proizvođača hrane za osječki jesenski sajam i poručio poljoprivrednicima i gospodarstvenicima da će Županija osigurati 1,9 milijuna kuna za kapitalna ulaganja, čime se nastavlja dugogodišnji program investiranja

U Osijeku je, od 6. do 9. listopada, održan 14. jesenski sajam u organizaciji Osječkog sajma d.o.o., u suradnji s Gradom i Osječko-baranjskom županijom, a pod visokim pokroviteljstvom predsjednika Republike Hrvatske Ivo Josipovića. Sajam je i ove jeseni održan na Pampasu, na više od 2 tisuće zatvorenog i 5 tisuća četvornih metara otvorenog prostora, a okupio je više od stotinu izlagača iz Hrvatske i susjednih zemalja, Bosne i Hercegovine, Mađarske i Srbije, a sudjelovali su i gradovi prijatelji, Strumica i Subotica.

VELIKI INTERES POLJOPRIVREDNIH TVRTKI

Saša Uranjek, direktor Osječkog sajma, najavio je sajamsku priredbu kao dobru priliku za nove kontakte svih izlagača koji jamče i dobar posao, a nagovijestio je i niz pratećih događaja, među inima i obilježavanje 130. obljetnice

»Hrvatske pčele«, prvog časopisa koji je izlazio u Osijeku. Dožupan Željko Kraljičak izrazio je zadovoljstvo interesom poljoprivrednih tvrtki, prehrambene industrije i proizvođača hrane za osječki jesenski sajam i poručio poljoprivrednicima i gospodarstvenicima da će Županija osigurati 1,9 milijuna kuna za kapitalna ulaganja, čime se nastavlja dugogodišnji program investiranja. Sajamsku je priredbu pozitivno ocijenio i gradonačelnik Krešimir Bubalo kao mjesto na koje dolazi sve više ljudi i

nudi svoje proizvode, ostvarujući nove kontakte i osvajajući nova tržišta, pa je ovaj regionalni sajam od velikog značaja za cijelu Slavoniju i Baranju, ali i Hrvatsku.

Predsjednik RH Ivo Josipović obišao je osječki sajam i zadržao se u kratkom razgovoru na gotovo svakom postavljenom štandu, zanimao se za proizvodnju i plasman i izjavio da je i ovaj sajam dobar način da proizvođačima omogući izlazak iz anonimnosti, te je rekao kako je vrlo zadovoljan vide-
nim.

Prigodom otvaranja sajma

14. listopada 2011.

Kardo rekla nam je da već godinama sudjeluju na ovoj manifestaciji, kao i da su svi proizvodi djelo dječjih ruku,

članova pčelarske sekcije. Prodavali su med od bagrema, livadski i lipov med, a uz to i medenjake-paprenjake i džem

od šljiva, što sve koriste i u vlastitoj kuhinji, a sredstva će utrošiti u proširenje proizvodnje.

jim proizvodnim programom. Na sajmu su dvije tvrtke iz našeg poslovnog inkubatora, 'Coleo'« tvrtka koja se bavi energetski efikasnim i ekološki prihvatljivim sustavom grijanja, te 'Tip-top Models', tvrtka za izradu modela i odjevnih predmeta u promotivnim kampanjama tvrtki«, rekao je Horvacki. Još je dodao da su i Osječani redoviti sudionici Sajma u Subotici, a ljetos, kada je Hrvatska bila zemlja partner, bilo je četrdesetak predstavnika iz čitave Hrvatske, od čega i desetak osječkih tvrtki.

Slavko Žebić

Predsjednik Josipović sa Subotičanima

Udruga »Eko rural net« na sajmu u Osijeku

Nakon realiziranih edukacija i radionica, u sklopu IPA projekta prekogranične suradnje Hrvatske i Srbije, koje su se odvijale u Biznis inkubatoru u Osijeku i u Banji Junaković u Apatinu, članovi Udruge »Eko rural net«, iz Bačkog Monoštora, sudjelovali su na aktualnim sajmovima.

Projekt »Tradicijska budućnost-ruralni turizam preko granice«, objedinivši i umreživši turističke subjekte s područja općina Apatin i Osijek, uveliko napreduje u smislu osnaživanja regiona, stvarajući zanimljiv turistički proizvod, koji će zasigurno naći svoje tržište. Na sajmu istog imena kao i projekt, koji je održan u rujnu u osječkoj Tvrdi, dokazano je da ovakvi proizvodi i usluge uvelike zavređuju pozornost, a ekološki i organski proizvodi zauzimaju sve značajnije mjesto u svakidašnjem životu našeg pučanstva.

Koncem ovoga mjeseca, uslijedio je sajam »Mystic«, u sklopu Zagrebačkog velesajma, gdje su članovi udruge izlagali svoje proizvode. Nakon toga, posjećen je i »LORIST«, sajam lova, ribolova i turizma u Novom Sadu, gdje je također grupa članova »Eko rural neta«, bila prisutna, upoznavajući se s adekvatnim načinima tržišne promocije.

Članovi »Eko rural neta«, na štandu su osječke tržnice predstavili asortiman ekoloških proizvoda, odnosno tinktura i hladno prešanih biljnih ulja, a preko propagandnog materijala i prospekata prezentirani su i turistički subjekti udruge i klastera »Salaši« Sombor.

Zdenka Mitić

SUBOTICA KOJA NESTAJE

Piše: dr. Aladžić Viktorija

Dragocjeno svjedočanstvo povijesti

**Kuća Rozalije Tomašić,
udovice Antala Illésa,
na Somborskom putu, br. 10**

Concept uređenja grada, od srednjega vijeka do modernog doba, podrazumijevao je posvećivanje osobite pozornosti prilaznim putevima koji su vodili do gradova, budući da je to bila prva slika koju bi stranac vidio na prilazu gradu u koji je doputovao. U Subotici su, također, prilazni putevi u XIX. stoljeću imali osobit tretman. Na njima su se gradile reprezentativne kuće, u odnosu na kvartove smještene podalje od prilaznih puteva. Konkretno, u slučaju Subotice, na ovakvim su se cestama najčešće gradile prizemne građanske, a ponekad i kuće na kat. Današnji Somborski put jedan je od sedam puteva kojime je Subotica u XIX. stoljeću bila povezana s okolnim gradovima i naseljenim mjestima. Kao takav imao je poseban tretman, što se vidi na pročeljima kućama izgrađenim njegovom dužinom, počev od katedrale Svete Terezije Avilske, pa do današnje Buvlje pijace.

Novim Planom detaljne regulacije centra Subotice – Zona 3, neke od ovih vrijednih kuća, duž Somborskog puta, predvi-

đene su za rušenje, baš kao i kuća na broju 10. Vlasnik ove parcele, koja je 1838. godine bila označena brojem 22, bio je *Mihajlo Bačić*. Na parceli se tada nalazila seoska kuća zabatom orijentirana prema ulici. Kuća se pružala u dubinu parcele sve do njezina kraja i jamačno je pripadala bogatom kućanstvu. Pod njezinim se krovom, osim prostorija za stanovanje koje su se obično sastojale od dvije sobe i kuhinje kao kod tradicionalnih trodijelnih seoskih kuća, nalazilo, zasigurno, još soba, ostave, štala, kolnica, i možda još neka prostorija neophodna tadašnjim kućanstvima. Većina drugih kuća u gradu bile su upola kraće po dimenzijama i imale su dvije ili tri, a ponekad i četiri prostorije, dok je ova kuća, sudeći prema dužini, imala najmanje šest prostorija.

POPRAVKE

Godine 1896. vlasnica kuće je udovica *Rozalija Tomašić*, što je poznato na osnovu molbe koju je podnijela za dobivanje građevinske dozvole za izgradnju zida, iako se ne zna o kakvom

je točno zidu riječ. Kuća je već tada bila stara preko 60 godina pa su popravke, zasigurno, bile nužne. Iz tih razloga, ali i zbog činjenice da se kuća nalazila u zoni u kojoj, prema uvjetima iz Građevinskog pravilnika iz 1882. godine, seoske kuće nisu bile dozvoljene, udovica je, 1904. godine, pod imenom svog supruga, *Antala Illésa*, podnijela molbu da prednji dio kuće proširi i izgradi kao građansku kuću. Zahvaljujući ovom projektu, u kojem je prikazana i seoska kuća koja se na ovome mjestu do tada nalazila, vidi se da se sastojala od niza triju soba i kuhinje. Ostatak kuće s pomoćnim prostorijama nije prikazan u projektu. Projektom koji je uradio subotički arhitekt *Géza Koczka* predviđeno je da se prve tri prostorije, idući od regulacijske linije ulice, poruše te da se umjesto njih izgradi građanska kuća »L« osnove, s četiri prostorije i trijemom duž dvorišne fasade i toaletom.

PRIHODI OD KUĆE

Rozalija Tomašić jamačno je bila vrlo poduzetna žene za

svoje doba. Budući da je bila udovica opredijelila se da izgradnjom kuće osigura sebi prihode, na način da je jednu prostoriju nove kuće izgradila kao lokal koji je imao pristup s ulice. Nije poznato je li u ovom lokalu *Rozalija* obavljala kakvu djelatnost ili ju je samo izdavala u zakup. Lokal je bio povezan i s prostorijom koja se nalazila iza, te je i druga prostorija mogla služiti kao magazin uz lokal, a mogla se odvojiti i koristiti za potrebe ukućana. O poslovima *Rozalije Tomašić* svjedoči i molba za dobivanje građevinske dozvole koju je uputila inženjerskome uredu, prema kojoj kani uraditi izlog za prodavaonicu. No, usprkos tom podatku i dalje ostaje nejasno je li sama obavljala kakvu djelatnost u lokalu kuće. Ipak, ova molba razrješava dvojbu oko toga što se u prostoriji kuće, koja je imala vrata prema ulici, nalazilo.

Arhitekta *Géza Koczka* kuću je projektirao u stilu neorenesanse s jednim rizalitom koji je na fasadi isticao ulaz u trgovinu. Ostale dvije sobe, orijentirane prema ulici, imale su po dva prozora. Ulično pročelje kuće danas nema izgled kakav je imalo u vrijeme gradnje. Vrata trgovine su u međuvremenu zazidana, a prozori su zamijenjeni novim, vjerojatno šezdesetih godina XX. stoljeća. No, i pored raznih preinaka ova kuća pripada plejadi sličnih, koje čuvaju povijesni kontinuitet gradnje Subotice. Njezina potpuna valorizacija može se provesti jedino istraživanjem unutrašnjosti i konstrukcije građevine i ustvrđivanjem mjere u kojoj je očuvala svoje izvorne karakteristike. Zaključak je da pokatkada naizgled neugledne kuće, u svojoj unutrašnjosti ili konstrukciji, kriju arhitektonske, konstruktivne ili dekorativne vrijednosti kakve na drugim objektima nisu očuvane i predstavljaju dragocjeno svjedočanstvo povijesti.

Grad subvencionira poslodavce

Ugovor o subvencioniranju poslodavaca za otvaranje novih radnih mjesta po lokalnom programu upošljavanja, prvi su potpisali vlasnik poduzeća »Leonardo« Antonio Brotini, gradonačelnik Saša Vučinić i ravnatelj subotičke filijalne Nacionalne službe za zapošljavanje, Zlatko Panić. Tvornica »Leonardo«, koja se bavi proizvodnjom talijanske obuće za izvoz, od 1. je listopada uposlila 20 novih radnika – 18 po lokalnom programu i dvoje po republičkom programu zapošljavanja osoba s invaliditetom, te sada ima 155 uposlenih, uglavnom žena.

Potpisani ugovor podrazumijeva zajedničko ulaganje sredstava lokalne samouprave i Službe za zapošljavanje, a jednokratna subvencija, koju će poslodavac dobiti, iznosi od 130 do 150 tisuća dinara, po novootvorenom radnom mjestu. Radnici su uposleni na neodređeno vrijeme, ali najkraće na dvije godine. Slični ugovori bit će potpisani u još deset privatnih poduzeća na području Grada, za još 34 novozaposlene osobe. Ukupna sredstva za lokalni program upošljavanja u 2011. godini iznose blizu 8 milijuna, od čega je Grad izdvojio 4 milijuna dinara.

Obilježen Dan oslobođenja grada

Polaganjem vijenaca na spomenik žrtvama fašizma i na spomen obilježje palim Crvenoarmejcima, na pravoslavnom groblju u Dudovoj šumi, promenađnim defileom Gardijskog ešalona i svečanom sjednicom Skupštine grada, u Subotici je obilježen 10. listopada, Dan oslobođenja grada u Drugom svjetskom ratu. Ministar obrane Dragan Šutanovac je tom prigodom rekao kako je zahvaljujući anti-fašističkoj borbi Srbija danas demokratska država, te dodao da Vojska Srbije, koju čine i pripadnici manjina, danas uživa povjerenje građana jer njeguje multietničnost i poštuje sve patriote koji žive u Srbiji i one koji uvažavaju različitosti, a ne one koji patriotizam promatraju kroz iskrivljenju prizmu mržnje prema drugima. Gradonačelnik Saša Vučinić je istaknuo da je bit borbe protiv fašizma pobjeda nad jednomiljem, a zajednička je obveza svih njegovanje prava na slobodu izražavanja i poštivanje različitosti. Šutanovac je s predstavnicima gradskih vlasti obišao vojarne »Petar Drapšin«, koju je prošle godine kupila lokalna samouprava, i »Kosta Nađ«, za čiju je kupnju također zainteresirana lokalna samouprava.

Vijeće Europe o psihološkom nasilju

Parlamentearna skupština Vijeća Europe prošloga se tjedna, na svom jesenskom zasjedanju, bavila pitanjima psihološkog nasilja i zlostavljanja djece. Kako je na konferenciji za novinare rekla zastupnica Saveza vojvođanskih Mađara u Skupštini Srbije i potpredsjednica Odbora za kulturu, obrazovanje i znanost u Vijeću Europe Elvira Kovács, psihološko nasilje nije dovoljno prepoznato kao vrsta nasilja zbog čega je Odbor, prije godinu dana, pokrenuo ovo pitanje kako bi se Komitet ministara pozabavio ovim problemom i formirao preporuke za sve zemlje članice. Izvjestiteljica ispred Odbora, na ovu temu, bila je Elvira Kovács čije je izvješće jednoglasno prihvaćeno, a krajem studenog o njemu će se izjašnjavati i ostali parlamentarci.

Sedmi »Biofest«

Na Otvorenom će sveučilištu u Subotici, danas i sutra, biti održan 7. Međunarodni festival organskih proizvoda - »Biofest«. Festival se organizira u okviru prekogranične suradnje subotičke udruge »Terra's« i osječke »Slap«, a u okviru projekta »Organika.net« koji je financiran od strane Europske Unije. Ovogodišnji

»Biofest« bit će u znaku približavanja organske poljoprivrede standardima Europske Unije. Tim povodom će biti organizirana i međunarodna konferencija na kojoj će, o stanju u području organskoga poljodjelstva, govoriti predstavnici iz nekoliko zemalja. Otvaranje »Biofesta« je u petak, u 11 sati, kada će biti dodijeljene i nagrade za bioproizvod godine, proizvođačima iz Srbije i Hrvatske.

Jesensko čišćenje grada

Započela je jesenska akcija čišćenja grada za koju je lokalna samouprava izdvojila oko 3 milijuna dinara, dvostruko više nego prije godinu dana. Tijekom proljetne akcije prikupljeno je oko 3 tisuće kubičnih metara otpada, koje je na gradsko odlagalište odloženo u 566 kontejnera. U okviru jesenskoga čišćenja, predviđeno je i uklanjanje divljih deponija, kao što su one pored bivšeg megamarketa Tuš, u Mišićevu i u Maloj Bosni.

Temeljem članka 10. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (»Službeni glasnik RS« broj 135/04,36/09) Gradska uprava, Služba za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj, Subotica - Trg slobode br. 1.

OBAVJEŠTAVA

Da je podnesen zahtjev za odlučivanje o potrebi izrade Studije o procjeni utjecaja projekta: Izgradnja proizvodno-skladišnog objekta (pogon komponenata za autoindustriju) s upravom i portirnicom na katastarskoj parceli 33928/15 ko Donji grad, Grada Subotica, (MZ »Mali Bajmok«), investitora »CONTI TECH FLUID SERBIA« doo, Veliki Crljeni, Kosmajaska bb

Uvid u podatke, obavještenja i dokumentaciju iz zahtjeva nositelja projekta, može se izvršiti u prostorijama Službe za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj II. kat, Stare gradske kuće, soba 226 u periodu od 14. do 24.10.2011, u vremenu od 10 do 12h.

Molimo vas da u gore navedenom roku, dostavite mišljenje, primjedbe o zahtjevu za odlučivanje o potrebi izrade studije o procjeni utjecaja predmetnog projekta na životni okoliš ovom nadležnom tijelu.

Temeljem članka 20. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (»Službeni Glasnik RS« br. 36/09, 133/04) i članka 44 Odluke o gradskoj upravi Grada Subotice (»Službeni list grada Subotice« br.6/10), Tajništvo za lokalni ekonomski razvoj, gospodarstvo, poljoprivredu, komunalne poslove i zaštitu životnog okoliša, Služba za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj

OBAVJEŠTAVA

Da je nositelj projekta d.o.o. »JOVANOVIĆ&SINOVI« Bačka Topola, Maksima Gorkog br. 7, podnio zahtjev za davanje suglasnosti na Studiju o procjeni utjecaja na životni okoliš Projekta »Objekat za klanje pernate živine, rasecanje i preradu mesa i pakivanje proizvoda od mesa« na katastarskoj parceli br. 3974/1 k.o. Žednik, na teritoriju Grada Subotice.

Suglasno članku 20. stavak 1. i 2. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš, Tajništvo za lokalni ekonomski razvoj, gospodarstvo, poljoprivredu, komunalne poslove i zaštitu životnog okoliša, Služba za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj osigurava javni uvid u predmetnu studiju u periodu od 7. do 27 listopada 2011. godine u prostorijama Stare gradske kuće II. kat soba 226 svakog radnog sdana od 10-13 sati. Javna prezentacija i javna rasprava o predmetnoj studiji o procjeni utjecaja na životni okoliš bit će održana 28.10.2011 godine u 12 sati u prostorijama Stare gradske kuće II. kat soba 226.

PRIČA O TURISTIČKOM RAZVOJU PALIĆA JE UZALUDNA DOK SE NE RIJEŠI PROBLEM VODE U JEZERU

Treba imati red i plan

Izmuljavanje Paličkoga jezera je važan korak, ali uspješan i trajan samo ako se radi paralelno s izgradnjom kanalizacijske mreže u naselju i zaštitnog pojasa između njiva i jezera, smatra Michell Rohmann, savjetnik za sanaciju i remedijaciju Paličkog jezera

U kakvom je stanju Paličko jezero, treba li ga ponovno izmuljavati, što se radi na tome, kakvi su rezultati rada pročištača otpadnih voda – sve ovo samo su neka od pitanja koja građani postavljaju savjetniku za sanaciju i remedijaciju Paličkog jezera *Michellu Rohmannu*, čim se upoznaju s njim i doznaju što radi. Rohmann je hidrolog, a od prije devet mjeseci angažiran je u poduzeću »Park Palić« kao stručnjak njemačke organizacije za međunarodnu suradnju (GIZ), program CIM.

RJEŠAVANJE PROBLEMA S VODOM MORA BITI PRIORITET

Rohmann kaže da je za njega, kao stručnjaka, veliki izazov, ali i zadovoljstvo što ima priliku sudjelovati u poslovima oko sanacije jezera i vjeruje da

Palić doista ima veliki turistički potencijal. »Stvarno mislim da je Palić nešto osobito, ali temelj za svaki turistički razvoj je voda. Stoga, rješavanje problema s vodom mora biti prioritet

Na pitanje kojim bi se redom trebale postaviti stvari, kaže kako je prvi i najveći korak urađen – izgradnja pročištača. »U gradu postoji mišljenje kako je novi pročištač izgrađen, ali ne radi, međutim on je stvarno dobar i daje dobre rezultate. Od svibnja 2009. kada je pušten u rad, analize pokazuju pozitivan utjecaj na kvalitetu vode u jezeru, premda to još nije vidljivo okom jer je jezero bilo u vrlo lošem stanju. Primjerice, u prvom i drugom sektoru imali smo od šest do osam miligrama fosfora po litri a od kraja 2010. konstantno je ispod jednog miligrama po litri. Fosfor je glavni nutrient i u

prirodnim jezerima on prirodno ograničava rast algi. Zbog ove karakteristike je on najvažni pokazatelj razine eutrofikacije jezera. Da bi se jezero izbi-strilo sadržaj fosfora trebamo smanjiti ispod 0,05 miligrama po litri, i premda je taj put još dalek ipak postoji pozitivan trend«, objašnjava Michell Rohmann.

MULJ

Radeći prije dvije godine na analizama vode, stručnjaci Instituta »Jaroslav Černi«, ustvrdili su da u turističkom dijelu Palića ima tri puta više mulja nego što se procjenjivalo, odnosno od ukupno četiri sektora samo u ovom dijelu ima 1,4 milijuna kubičnih metara mulja, a u Ludošu još više, oko 2 milijuna kubika.

»Među građanima postoji mišljenje kako je dovoljno

ponovno izmuljivati jezero, kao što je to bilo urađeno od '71. do '75. godine, ali ja im objašnjavam da je mulj samo posljedica i da paralelno s izmuljivanjem treba riješiti uzroke. Stoga prioritetnim smatram izgradnju kanalizacijske mreže u naselju Palić, osobito u dijelovima koji se nalaze izravno uz obalu, gdje se koriste polupropustne i propustne septičke jame ili kanali, i uvezivati je s glavnim kanalizacijskim krakom kod Metro-a. Svatko može razumjeti da ova otpadna voda, koja se putem podzemnih ili površinskih voda ulijeva u Paličko ili u Ludaško jezero, ima svoj negativan utjecaj«, kaže Michell Rohmann, te ističe kako je rast algi ili hipertrofikacija jezera posljedica previše nutrienata u jezeru, fosfora i dušika, čiji su izvori otpadne vode i poljodjelne aktivnosti.

lije štetne za jezero. U tome djelu se može, bez problema, ribariti, šetati, voziti bicikl, a mogu se, po mom mišljenju, graditi čak i kuće pod uvjetom da su priključene na kanalizaciju», kaže Rohmann. Stoga on smatra kako bi izmuljivanje jezera, bez rješavanja uzroka, za posljedicu moglo ponovno za nekoliko godina imati loše stanje vode.

Inače, Michell Rohmann kaže kako se sa sličnim problemima susretao i u svom rodnom selu nedaleko od Hanovera gdje su, također zbog intenzivnih poljodjelnih aktivnosti, 80-ih godina okolna jezera bila zagađena. »Tih godina, dok sam još bio u školi, pratio sam što se tamo radi i kako se polako, godinu za godinom, poboljšavaju uvjeti u jezeru. Danas zbilja imamo kristalno bistru vodu. Sada sam vrlo sretan da ovdje na Paliću imam ovako zanimljiv, velik i složen zadatak, koji je tehnički izvediv ukoliko građani i lokalna politika zajedno to budu željeli i stali iza ovog projekta«, kaže Michell Rohmann.

S. Mamužić

ZAŠTITNI POJAS

»Primjerice, na istočnoj, jugoistočnoj i zapadnoj obali četvrtog sektora intenzivno se radi poljoprivrede a na nekim dijelovima nema niti jednog metra zaštitnog pojasa ili tampon zone između njiva i vode. Ovi nutrienti, gnojivo, stajanjak, herbicidi i pesticidi koji

se koriste na njivama relativno lagano se ulivaju s kišom, vjetrom ili putem podzemnih voda u jezero, a to je poput hranjiva za alge. Dakle, po momu mišljenju, sada intenzivno treba raditi na rješavanju izvora tih nutrienata, što znači izgradnju kanalizacijske mreže i zaštitnog pojasa pored aktivnosti izmuljivanja. Građani me

često pitaju što je zaštitni pojas, primjerice, ribari su mislili da tada neće moći više ribariti u jezeru. Međutim, ne treba se bojati izvedbe zaštitnog pojasa. Zaštitni pojas samo znači deset do dvadeset metara površine oko jezera koja treba, tijekom cijele godine, imati neki zeleni pokrivač na kojemu se neće koristiti nikakve kemika-

OTVORENA TVORNICA »NORMA GROUP«

Planira se upošljavanje 350 radnica i radnika

Tvornica dijelova za automobilsku i avio industriju »Norma group«, otvorila je pogon u subotičkoj Slobodnoj zoni u koju je investirano 11,2 milijuna eura. To je u svijetu 17. tvornica »Norma groupe«, s pretežito njemačkim kapitalom, i prva u Srbiji, a proizvodi sponje, spojnice i cijevi za protok fluida za brojne vrste vozila. Cjelokupna proizvodnja, iz subotičke tvornice, planirana je za izvoz, čija je očekivana vrijednost oko 40 milijuna eura u punom proizvodnom kapacitetu koji je planiran za nekoliko godina. »Norma group« trenutno upošljava 40 radnika, a kako je najavljeno, tijekom dvije godine, planira se upošljavanje oko 350 radnika. Ugovor o izgradnji tvornice u Subotici potpisan je rujna 2010. godine, a Gradska uprava je njemačkoj kompaniji ustupila građevinsko zemljište bez naknade.

Veleposlanik Njemačke *Volfram Maas*, istaknuo je Suboticu kao primjer uspješne njemačko-srpske suradnje, pri čemu je podsjetio da ukupne investicije Njemačke u srpsku privredu iznose 1,5 milijardi eura.

Ministar okoliša, rudarstva i prostornoga planiranja *Oliver Dulić* naveo je kako će osim »Norma groupe«, »Siemensovog« proširivanja kapaciteta u subotičkoj industrijskoj zoni, dobrog poslovanja »Dunkermotoren« kao i očekivane izgradnje tvrtke »Continental«, u sljedećih nekoliko tjedana biti još dobrih vijesti, novih radnih mjesta i ulaganja svjetskih tvornica. Predsjednik vojvođanske Vlade *Bojan Pajić* je dolazak »Norme« u Suboticu ocijenio kao nastavak trenda velikih ulaganja njemačkih investitora na teritoriji Vojvodine, navodeći da je u njemačkim kompanijama u Vojvodini uposleno oko osam tisuća ljudi.

Vrpu su povodom otvorenja tvornice zajedno presjekli Ministar okoliša, rudarstva i prostornog planiranja *Oliver Dulić*, Predsjednik Vlade Vojvodine *Bojan Pajić*, Gradonačelnik Subotice *Saša Vučinić*, Predsjednik Ujedinjenih regiona Srbije *Mladen Dinkić*, njemački Veleposlanik *Volfram Maas* i članovi menadžmenta tvrtke.

S. M.

TRAGOM SJEĆANJA NA HUMANITARNU INSTITUCIJU NEKADAŠNJEGA GRADONAČELNIKA MAMU

Nije zaboravljena Lazina zaklada

Nekoliko prezimenjaka osnovalo je odbor kako bi se gradu vratila Zaklada čiji je rad prestao oduzimanjem imanja u Đurđinu, nakon Drugoga svjetskog rata, i obnovio zavjet osnivača zaklade, Lazara Mamužića, nekadašnjega subotičkog gradonačelnika

Piše: Katarina Korponaić

Zahvaljujući Mamužićima, daljnjim rođacima nekadašnjega gradonačelnika Subotice, od zaborava je sačuvana Zaklada Lazara Mamužića osnovana njegovom oporukom iz 1915., koja je aktivirana 1930. godine, nakon smrti supruge mu *Jelisavete Mamužić*, rođene *Jakovčić*. Do Drugoga svjetskog rata iz prihoda »Zaklade Lazara Mamužića i supruge Jelisavete rođ. Jakovčić«, prema posljednjoj želji Mamužića, iskazanoj u oporuci, ispomagane su obitelji Mamužić, Malagurski i Jakovčić slabijega imovinskog stanja, kao i siromašni gradski činovnici i namještenici, te uspješni srednjoškolci i studenti u gradu. Dodjela pomoći se obavljala svake godine na Dan Sv. Lazara, 17. prosinca. Iz prihoda Zaklade ulagano je, između ostaloga, i u gradnju crkve Isusova Uskrsnuća (pokraj Somborskog puta), tada planirane, ali nikada dovršene katedrale, zbog čega je u narodu poznata i kao »Mala crkva«, ali i, po imenu dobroči-

nitelja, »Mamužića crkva«. Grobnice bračnoga para Mamužić nalaze se upravo u ovoj crkvi, kao i spomen ploče s natpisima: »Ovdje počiva graditelj crkve Lazo Mamužić 1847 – 1916«, i »Ovdje počiva Elizabeta Mamužić, r. Jakovčić, 1859 – 1930«. Misa za pomen dobročiniteljima održava se svake godine na Dušni dan, 2. studenoga, svjedoči *Bela Stantić*, župnik Župe »Uskrsnuće Isusovo«. Imovinu zaklade činilo je 186 jutara (ili oko 110 hektara) zemljišta u Đurđinu, koje je, odlukom Agrarnoga suda, oduzeto 1946. godine. »Oduzima se u cijelosti u korist Zemljišnog fonda sa svim zgradama i postrojenjima na njima, s cijelim živim i mrtvim inventarom koji se zatekao na posjedu na dan 28. kolovoza 1945. godine, bez ikakve naknade vlasniku« – stoji u ondašnjoj odluci. Zahvaljujući sjećanju obitelji Mamužić i upornosti osnovanog odbora, potvrđeno je

Josip Mamužić

Mamužići su zakladu svojega pretka, nekadašnjega gradonačelnika, otrgli zaboravu, a želja im je da se ova dobrotvorna institucija, nastala prije gotovo jednog stoljeća, nastavi koristiti u humanitarne svrhe, baš onako kako je Lazar Mamužić naložio svojim budućim pokoljenjima.

da imovinu Zaklade, osim zemlje u Đurđinu, čini i plac Mamužićevih, u dijelu dvorišta današnje Meteorološke postaje, namijenjen gradnji vile na Paliću, koja nikada nije realizirana.

OBITELJSKO PREDANJE

Sjećanje na Zakladu Mamužić sačuvao je Josip Mamužić, inicijator organizacije srodnika i

prezimenjaka u grupu, tj. odbor, koja je 2006. godine prikupila potrebne isprave i podnijela ih državi radi evidencije zahtjeva za vraćanje oduzete imovine zaklade. »Velika mi je želja da se obnovi Zaklada Lazara Mamužića, čovjeka koji je nekada pomagao svoj narod i svojevremeno puno učinio za grad«, govori *Josip Mamužić*, a povrat imovine, ostanak traga i ispunjenje njegova zavjeta Josipove su želje. O nekadašnjemu postojanju i radu Zaklade, u vrijeme kada je već nije bilo, Josip je često slušao od svoga oca, Laze Mamužića, nekadašnjeg predsjednika Upravnog odbora Zaklade, koji je na toj funkciji bio pozvan pred Agrarni sud, 1946. godine, prilikom konfiskacije imovine Zaklade. »U povijesnim dokumentima sačuvane su riječi mogega oca s primopredaje, a i ja ih se sjećam iz njegovih priča. Rekao je da vlast ne bi trebala oduzeti zemlju jer nije privatna, ničija osobna, već da je riječ o zakladi za siromašne ljude i dobre đake i da bi, kao takva, trebala opstati za njihovo školovanje. To je ostalo zapisano, ali ne i prihvaćeno«. Između osnivača i čovjeka koji je kasnije brinuo o kapitalu Zaklade i ulaganjima, osim dalekog srodstva postojalo je i kumstvo. »Lazar Mamužić, gradonačelnik, bio je kršten kum momu ocu Lazi, rođenom 1895. godine. Otac se bavio

Spomen ploče u crkvi Isusovu Uskrsnuća

MUŽICA

poljodjelstvom, a umro je 1982. godine«, kaže Josip, dok pokazuje skicu obiteljskoga stabla Mamužićevih, loze koja na subotičkomu području datira od 1775. godine. Tragom obiteljskih priča i očevih riječi o osnivanju zaklade, njezinoj ulozi i konfiskacijom njiva ostavljenih u dobrotvorne svrhe, Josip Mamužić je u mladosti jednom posjetio imanje u Đurđinu, bilo je to 1952. godine: »Živjeli smo na Paliću, biciklom sam se odvezao do Đurđina i imanja koje je ranije pripadalo zakladi. Još su postojali objekti, ali je tamo bio smješten zatvor. Nakon toga dugo nisam odlazio tamo, sve do prije nekoliko godina, no na imanju više nije bilo salaša«. Josip Mamužić rođen je 1929. godine, trinaest godina nakon smrti gradonačelnika Lazara Mamužića po čijoj je oporuci osnovana zaklada. Uložio je dosta vremena, truda i novca da dozna više o sudbini imanja, nekada ostavljenog za dobrobit ljudi u okružju, uđe u trag podacima i potakne druge u pokušaju da se zaklada vrati i obnovi. Smatra da dobročiniteljstvo ne smije biti zaboravljeno i da ljudi koji su iza sebe ostavljali nešto u dobrotvorne svrhe trebaju živjeti u sjećanju grada i njegova stanovništva. Josip podsjeća na još jedno obilježje Mamužićevog prezimena i imanja koje je nekad postojalo, a danas ga više nema. U pitanju je križ kraj puta uz nekadašnju Mamužićevu zemlju, koji je Josip, u povratku na đurđinske njive, poslije nekoliko desetljeća uzalud tražio. »Uz put, prema ulazu na imanje, nekada je stajao bijeli mramorni križ. Raspitivao sam se gdje je i tražio ga jer želim da se ponovo postavi na isto mjesto. Moguće je da je zatrpan i zaoran«.

NA ČELU GRADA

Lazar Mamužić ostao je upamćen kao jedan od najznačajnijih političkih dužnosnika u povijesti Subotice, gradonačelnik s najduljim stažom do danas (od 1884. do 1902. godine). Gradom je upravljao u doba njegova intezivnog razvoja, na prijelazu iz 19. u 20. stoljeće.

Lazar Mamužić, gradonačelnik, osnivač zaklade

U braku s Jelisavetom Jakobčić nije imao djece i nema izravnih potomaka koji bi mogli zaočružiti cjelovitu sliku o čovjeku koji je značajno utjecao na stvaranje jedne nove slike Subotice, čijim smo palačama u središtu grada danas okruženi. U to je doba građeno i izvan centra, diljem subotičkog atara, što mu je donijelo epitet velikoga graditelja, iako je s političke scene otišao prozvan za nesavjesno poslovanje i pronevjere. Naknadno se, ipak, pokazalo da je bio sumnjičen bez valjanih dokaza. Sačuvani zapisi svjedočanstva su o javnom radu Lazara

Mamužića, ali je izvjesno da je u svakom segmentu svojega života, javnog i privatnog, bio zaljubljenik u svoj rodni grad, vizionar i utjecajni zagovornik njegova razvitka. »Stanovnik Subotice više ne mora putovati ni u Pariz, ni u Budimpeštu da bi vidio avenuju; ono o čemu naši preci ni sanjati nisu mogli, mi smo

će dojam jednoga modernog, cvjetajućeg, velikog grada, a tko usporedi dio grada oko parka Marije Terezije sa starim dijelom, mora priznati da je to najljepši dio grada. Palače izgrađene od Lihnekertove ulice do kraja Košutove mogu zahvaliti svoje postojanje isključivo regulaciji koja je obavljena, u tom dijelu grada i unutar te regulacije ustanovljavanju parkova...« »... U ovim ulicama, i s lijeve i s desne strane, dižu se nove, moderne kuće, jedna ljepša od druge i rječitije od svake riječi svjedoče o krupnom, moglo bi se reći munjevitom napredovanju grada, u svakom pogledu i na svim poljima; svjedoče o blagostanju stanovništva, njegovom bogaćenju ...« (Citati iz autorskog dijela Lazara Mamužića pod nazivom »Odbrana« iz 1902. godine kojom se javnosti obratio povodom optužbi političkih protivnika za zlouporabu i nesavjesno upravljanje gradskim proračunom. »Odbrana« je ujedno i svjedočenje o izgradnji ove regije tijekom 18 godina, s preciznim podacima o ulaganjima i rezultatima.) Opisujući Mamužića kao gradonačelnika, odvjetnika, ali i pisca – autora triju značajnih djela upućenih tadašnjim vlastima: »Bački Vesnik i bunjevačka osnovna nastava« (1874.), »Otvoreno pismo narodnom poslaniku Močariju« (1874.) i »Odbrana« (1902.) godine – Blaško H. Vojnić u publikaciji »Moj grad u davnini« (Sjene istaknutih graditelja prošlosti), izdanoj 1971. godine, bilježi: »Lazar Mamužić je bio neobično vješt i okretan političar, veliki graditelj grada, prosvjete, kulture, gospodarstva i prometa. Bio je gradonačelnik mudrih i širokih pogleda u ostvarivanju planova gradskih javnih poslova. Oko sebe je okupio dobar kadar stručnjaka – suradnika –

arhitekata, pravnika, poljoprivrednika, književnika, umjetnika. On je posjećivao europske gradove i prestonice i po njihovom uzoru Suboticu je podizao, u pravom smislu, gradom klasične izgradnje, u užem središtu varoši. Grad je povezoao željezničkim prugama s drugim gradovima (Baja, Budimpešta, Szeged, Sombor i Novi Sad), a grad i okolicu tramvajskim prugama (Aleksandrovo, Palić i Mali Bajmok). Po naseljima – pustarama sagradio je osnovne, a u gradu i osnovne i srednje škole. Po njegovom planu podignuti su cijeli blokovi domova, privatnih i javnih službi, potom klaonica, bolnica, blok domova na Trgu žrtava fašizma, pa ispred željezničkog kolodvora, na glavnoj ulici, 'uboški dom', više lijepih crkvi i kapela, hotela, asfaltirao i popločao niz najprometnijih ulica i raskršća. Neobično popularan, Lazar Mamužić, ili 'Car Lazar' kako su ga nazivali, puno je čitao. Bio je pretplaćen na bečki, pariški i londonski tisak, a imao je bogatu privatnu knjižnicu suvremenih pisaca i klasika ...»

SREĆA I TUGA OBITELJI

Budući gradonačelnik Lazar Mamužić potekao je iz zemljoradničke obitelji, od oca *Paje*

Mamužićeva palača krajem XIX. ili početkom XX. stoljeća u vrijeme kada je prva tramvajska trasa prolazila uz današnji Rajhlov park

(Pavla) Mamužića i majke *Konstantine (Kolete)*, rođene *Malagurski*. U Subotici je pohađao gimnaziju, a studirao pravne znanosti u Grazu, Beču i Budimpešti. Po povratku u rodni grad, vjerojatnije 1873. godine, brzo se istaknuo u političkom životu i već je 1874. godine odabran za narodnog zastupnika u državnoj Skupštini. Ubrzo, 1876. godine, tada 29. godišnji Lazar Mamužić oženio je dvanaest godina mlađu *Jelisavetu (Elizabetu)* iz ugledne i imućne obitelji

Jakobčić (Jakopčić, Jakovčić). »Mamužić i njegova supruga nisu imali potomstvo, pa su odlučili posvojiti *Jelisavetu Malagurski Ćurčić*, djevojčicu iz obitelji Lazine majke. Početkom 1890. su sedamnaestogodišnju *Jelisavetu* zaručili, a 17. veljače, iste godine, i udali za *Klimenta Ljubibratića* (1857. – 1931.), tada bilježnika Siročadskog stola u Mamužićevoj administraciji. Iako je mladoženja bio pravoslavne vjere, obred vjenčanja je obavljen u crkvi Sv. Terezije Avilske, u nazočnosti uglednih kumova (*Dušan Radić* i *Luka Vojnić*). Čin vjenčanja je obavio *Matija Mamužić*, Lazin daljnji rođak.« (*Mirko Grlica*, »Lazar Mamužić, uspon, uspjeh i pad«, Časopis za književnost, umjetnost i kulturu »Rukovet«, broj 4 - 5 - 6 - 7 / 2003.) Današnja ulica, koja je dobila

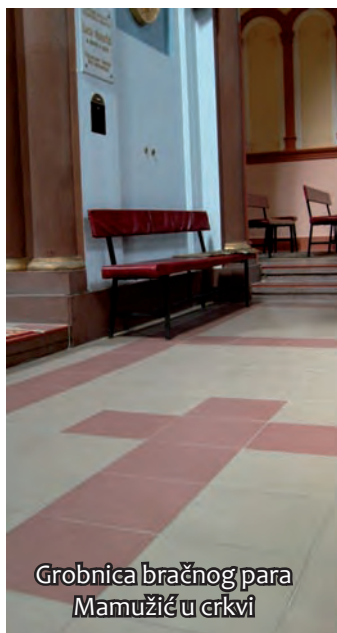
naziv po Lazi Mamužiću, spaja Mažuranićevu i Preradovićevu. Široka, mirna i uređena proteže se upravo iza bloka kuća u kojoj je nekada davno bio dom Mamužićevih, na Somborskom putu, br. 16. Nekoliko godina prije smrti udovica Mamužić darivala je ovu obiteljsku kuću Crkvi, a na tome se mjestu dugo nalazio župni ured Župe Isusova uskrsnuća, sve do 1973. godine. O nekadašnjemu gradonačelniku, koji je prvih sedam godina na čelu Grada proveo živjeći u skromnoj obiteljskoj kući Mamužićevih, a potom podigao atraktivnu građevinu na nekadašnjoj Roginoj bari (danas park Ferenc Reichla), ostao je zapis u »Gradotvorcima I«, autora *Gordane Prčić Vujnović*, *Viktorije Aladžić* i *Mirke Grlice*: »Prije izgradnje palače, na Trgu Marije Terezije, obiteljski dom Mamužića bio je vrlo skroman. Sve do 1891. godine živjeli su relativno daleko od centra i glavnih zbivanja u gradu, u kući na Somborskom putu 16 (V. kvart br. 5). Bila je to jednostavna građanska kuća s tri sobe prema ulici... « »Urbana legenda veli da su četiri parcele na Trgu Marije

Nekadašnja obiteljska kuća Mamužićevih na Somborskom putu

Terezije još neko vrijeme ostale prazne. Kada je gradonačelnik Mamužić pitao za razloge spornosti odgovoreno mu je da se novi vlasnici plaše izgradnje na nestabilnome i vlažnom terenu nekadašnje bare. On se naljutio i obećao da će njegova palača biti prva izgrađena. Tako se i dogodilo. Projekt Mamužićeve najamne palače izradio je 1891. godine *Titus Mačković*, glavni inženjer u razdoblju 1884. – 1890. godine. «U to vrijeme, na pragu posljednjega desetljeća devetnaestog stoljeća, u obiteljskom životu Mamužićevih odvijaju se važni

Grobnica bračnog para Mamužić u crkvi

događaji: udaje se pokćerka i niče novi dom Mamužićevih, prva palača u budućemu nizu, pokraj parka Marije Terezije, prema željezničkoj postaji, no obitelj ubrzo pogađa velika nesreća, smrt pokćeri. »Bračni život *Jelisavete* i *Klimenta* potrajao je tek nešto više od četiri godine, jer je Elizabeta iznenada preminula 12. studenog 1894. godine, u 22. godini života. Može se samo pretpostaviti koliko je tuge ovaj događaj donio u dom *Jelisavete* i *Laze Mamužića*. (Mirko Grlica, »Rukovet«, 2003.)

GRADNJA CRKVE

Lazar je Mamužić 1915. godine (umro je 25. srpnja 1916. godine) napisao oporuku koja je temelj Zaklade, s pravom doživotnog uživanja nad imovinom supruge *Jelisavete*. Petnaest godina kasnije, nakon *Jelisavetine* smrti, 23. ožujka 1930. u Budimpešti, Zaklada je aktivirana, a njome je rukovodio upravni odbor, po uputama iz Lazarove oporuke. Supruga *Jelisaveta* također je sačinila svoju oporuku, 1930. godine (uvid u ovjereni prijepis iz 1939. u Historijskom arhivu Subotica) i naložila izdvajanje svoga novca za gradnju crkve, mimo imanja zaklade. »Pod naslovom moga doprinosa ka građevnim troškovima župne crkve koja se namjerava graditi na Kalvariji, u najbližem susjedstvu takozvanog Bajskog groblja, na desnoj strani subotičkog Somborskog puta, naređujem da se isplati do ruku vlasti koja zida 500.000 dinara, s tim uvjetom da zidanje crkve otpočne najkasnije u roku dvije godine poslije moje smrti«.

Njezina poruka je bila da se udruže ova sredstva i dio sredstava iz prihoda zaklade koja će tek biti aktivirana, prema nalogu iz oporuke Lazara Mamužića o podizanju umjetničkog, u nekim

Crkva kraj Somborskog puta, u narodu znana kao »Mala« ili »Mamužićeva«

dokumentima se navodi i izraz »stilskog«, spomenika nad grobom oporučitelja. Nastala je dugogodišnja prepiska između graditelja i izvršitelja oporuke, ali ono što je danas pouzdano – iz povijesti crkve i dokumenta zaklade – jest da je dio prihoda prvih godina uložen u podizanje crkvenoga objekta, i to iz prihoda namijenjenih podizanju nadgrobno spomenika ostavitelju, te se i grobnica bračnoga para Mamužić nalazi u crkvi *Isusova uskrsnuća*, podignutoj kraj Somborskog puta 1933., a s današnjim izgledom 1940. godine. »Mecena nove crkve bio je Lazo Mamužić, gradonačelnik Subotice, sa suprugom *Elizabetom r. Jakovčić*« – navodi

se, između ostalog, u dokumentima župe *Isusova Uskrsnuća*. »Crkva je nedovršena kao građevina, jer se nije ostvario prvotni plan mons. *Lajče Budanovića*, biskupa, da to bude katedrala. Današnjega izgleda crkva je građena iz dva pokušaja, započeta je 1933. godine bez plana, jer gradske vlasti nisu dozvolile da tu bude crkva. Ing. *Karlo Molcer* je 1940. godine načinio projekt i prema kojemu je crkva dograđena ovakva kakva sad izgleda«, zapisano je u pregledu povijesti ove župe iz 2008. godine. »Biskup *Lajčo Budanović* planirao je izgraditi katedralu, biskupski dvor i sjemenište. Međutim, nije uspio jer se grad nije usaglasio s projektom. Uz puno pokušaja i molbi, konačno je, vjerojatno kasne zime 1931. godine, postavljen kamen temeljac crkve, a gradnja je počela 1933. godine«, tvrdi župnik *Bela Stantić*, dodajući da je svojedobno planirana dogradnja polukružnih prostorija s tri strane postojeće crkve, zatim kupole, lađe i dvaju tornjeva. Prema tom planu (crteži isprojektirane katedrale čuvaju se u župnom uredu) kupola bi 15 metara nadvisivala sadašnju crkvu. Maketa zamišljenoga, a nikada dovršenog vjerskog objekta, čuva se na zidu crkve, na postolju kraj ulaza.

Maketa crkve *Isusova Uskrsnuća*

OBILJEŽEN DJEČJI TJEDAN U OŠ »IVO LOLA RIBAR« U PLAVNI

Dječji će tjedan ostati upamćen, između ostaloga, i po tomu što je izaslanstvo HNV-a posjetilo školu u Plavni, kao i susjednu školu u Vajskoj, u kojoj se predmet hrvatski jezik počeo izučavati ove školske godine

Od nastavnice Nermine Košutić doznali smo da hrvatski jezik, od početka ove školske godine, uči 27 učenika, što je dvostruko više u odnosu na prethodnu godinu. To zahtjeva da se nastava, ove godine, odvija u tri skupine: prvu skupinu čine učenici 1. i 2. razreda, drugu učenici 3. i 4., a u trećoj su skupini učenici od 5. do 8. razreda.

»Zadovoljna sam nastavnim planom i programom kao i radom i pohađanjem nastave od strane mojih učenika. Nastavna područja su zanimljiva, a kako predajem i glazbenu kulturu, s lakoćom smo svladali, u sve tri skupine, nekoliko pjesama na hrvatskom. U rješavanju problema, nabave knjiga, udžbenika i drugih pomagala pomaže nam tajnik HNV-a *Željko Pakledinac*«, rekla je Nermine Košutić.

Ravnateljica OŠ »Ivo Lola Ribar« u Plavni *Svetlana Nedimović*, ponosna je što je na čelu škole koja je u općini Bač prva otvorila vrata učenju hrvatskoga jezika s elementima nacionalne kulture i time pokazala primjer i drugim školama kako se u praksi provode prava nacionalnih manjina, te razvija suživot i tolerancija u višenacionalnoj i višejezičnoj sredini.

»Na svim našim priredbama u školi zastupljen je program u kojemu sudjeluju pripadnici svih nacionalnih zajednica koji ovdje žive, a kada je u pitanju HKUPD »Matoš«, s tom udrugom imamo tijesnu suradnju, od njezina osnutka, zajedničke nastupe, za sve njihove potrebe ustupamo i prostorije i sl. Za sve smo oblike suradnje otvoreni i prema drugim udrugama, a ovaj susret s čelnicima hrvatske zajednice višestruko je koristan i značajan za sve nas«, dodala je ravnateljica *Svetlana Nedimović*.

Zvonimir Pelajić

U razlikama je naša sličnost

S djecom: Ivan Karan i Svetlana Nedimović

Prvi je tjedan listopada tradicionalno posvećen djeci. U osnovnoj školi u Plavni, od 3. do 8. listopada, obilježen je Dječji tjedan kreativnim i zanimljivim programima uz sudjelovanje predškolske i školske djece svih generacija. Na satu hrvatskog, učenici i nastavnica *Nermine Košutić* u srijedu su 5. listopada, čelnici hrvatske zajednice u Vojvodini posjetili ovu školu s ciljem pružanja potpore i sagledavanja procesa izučavanja hrvatskoga jezika s elementima nacionalne kulture, koje se od prošle godine provodi u ovoj školi.

OD PONEDJELJKA DO SUBOTE

Program Dječjega tjedna, za učenike koji pohađaju katolički vjeronauk, započeo je već 2. listopada u župnoj crkvi Sv. Jakova na nedjeljnoj misi, na kojoj je

vlč. *Josip Štefković* blagoslovio djecu i školske torbe. U školi je Dječji tjedan započeo u ponedjeljak prijemom prvaša u Dječji savez, a nastavljen je do subote raznim aktivnostima u kojima su sudjelovali svi učenici i nastavnici škole. Za krilaticu ovogodišnje manifestacije odabrani su poznati stihovi *Ljubivoja Ršumovića*: »Djece ima razne / al' svako dijete je ličnost./ Razlike nisu kazne/ u razlikama je/ naša sličnost.«

U školi su organizirane razne kreativne aktivnosti, među kojima je osobito zapažen dječji maskenbal. Kostimirani i maskirani učenici prošetali su središtem sela, potom su organizirana sportska natjecanja, likovne radionice, a najzanimljivija je bila dječja tržnica pred školom, gdje su se okupili mještani i slučajni prolaznici. Na tržnici su se mogli kupiti razni predmeti, igračke i slatkiši, a prodavači su bili učenici, koji su svoje proizvode doni-

jeli od kuće. Ovogodišnji Dječji tjedan završio je Utrkom za sretno djetinjstvo u suorganizaciji Crvenog križa Srbije pod geslom: »Imamo cilj, dodi na start!«

NASTAVA NA HRVATSKOM

Za učenike koji izučavaju hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture, ovogodišnji Dječji tjedan ostao će upamćen po još jednome događaju. Izaslanstvo HNV-a je posjetilo škole u Plavni i Vajskoj, u kojima se hrvatski počeo izučavati ove školske godine. Tom su prigodom plavanjski učenici priredili gostima šarolik program koji se sastojao od čitanja, recitiranja i pjevanja na hrvatskom jeziku. Ravnatelj NIU »Hrvatska riječ« *Ivan Karan*, tom je prigodom predstavio i uručio djeci primjerke podlistaka tjednika »Hrcko« i »Kužiš«, te ih pozvao na čitanje i suradnju u ovim listovima.

ODRŽANA »VEČER IKAVICE« U STANIŠIĆU

Ikavica i dalje živi

Druga po redu književno-kulturna priredba »Večer ikavice – govor dalmatinskih, ličkih, bunjevačkih, šokačkih, bosanskih i hercegovačkih Hrvata«, u organizaciji HKD »Vladimir Nazor«, održana je 9. listopada u dvorani MKUD »Ady Endre« u Stanišiću.

Dobrodošlicu gostima i uvod u program započeli su domaćini, predsjednik društva, *Ivan Karan* i *Kristina Gundić*, recitativnim izvedbama pjesama »Rodu o jeziku«, *Petra Preradovića* i »O jeziku«, *Vladimira Nazora*.

Predavanje o ikavskim govorima je održao profesor kroatistike *Vladan Čutura* koji je u zanimljivom izlaganju govorio o podrijetlu i osobitostima ikavskih govora, njihovoj zemljopisnoj rasprostranjenosti i pisanoj tradiciji, na ikavici, u povijesti hrvatske književnosti.

Dokaz da ikavica i dalje živi su pjesnici koji su čitali ulomke svojih djela, pisanih na različitim inačicama ikavskih govora. Pjesme su recitali *Stanka Čoban* iz Bača, članice HKUD-u »Vladimir Nazor« *Marica Mikrut*, *Marija Bajić* i *Kata Kovač* iz Sombora, te *Vojislav Sekelj* i *Milovan Miković* iz Subotice.

Prisutnima je govor hercegovačke ikavice približila studentica *Ivana Bašić* iz Bezdana, izražajnim čitanjem prigodne autorske pjesme u prozi suvremenog hercegovačkog pjesnika *Mate Sušca*. Posebnim su pljeskom nagrađeni članovi UG »Urbani Šokci«, predsjednica *Marija Šeremešić*, te recitatori *Ivan Šimunov*, *Emina* i *Aneta Firanj* koji su na šokačkoj ikavici predstavili narodne umotvorine: dječje brojalice, brzalice, rugalice, momačko i djevojačko natpjevavanje i anegdote iz života starih Šokaca.

Josipa Dević je goste upoznala i s govorom dalmatinske

ikavice, čitanjem pjesama, a nakon nje se nazočnima obratio i zastupnik u Skupštini AP Vojvodine *Dužo Runje*.

S obzirom da se zna kako nema ikavice bez pjesme, i obratno, za osobitu su se atmosferu pobrinuli članovi HKPU »Zora« iz Vajske i članice KUDH »Bodrog« iz Bačkog Monoštora.

Nazočnima se, na kraju, obratio i ravnatelj Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata *Tomislav Žigmanov* koji je pozvao sve koji pripadaju, i osjećaju pripadnost, hrvatskome narodu da se tako i izjasne o svojoj nacionalnoj i vjerskoj pripadnosti, kao i o maternjem jeziku.

U sklopu večeri je upriličena i promocija izdanja i naklade NIU »Hrvatska riječ« čiji je ravnatelj, *Ivan Karan*, rekao: »Ikavica u našim krajevima polagano nestaje iz svakodnevnoga govora, a uzroci su smanjenje broja Hrvata u manjim mjestima u kojima su ranije činili većinu, utjecaj okruženja i većinskoga jezika, učenje standardnoga hrvatskog jezika i pritisak okolice. Naročito je to izraženo kod mladih koji ne znaju, ili vrlo malo znaju, ikavicu ili se stide njome govoriti. Smatram da ikavicu treba govoriti i sačuvati, a jedan od načina su knjige koje se pišu na ikavici, pjesme koje se pjevaju na ikavici i održavanje ovakvih manifestacija koje su posvećene ikavici. Organizirali smo ovu manifestaciju da pokažemo da u Vojvodini ima pojedinaca i udruga koji još uvijek njeguju ikavicu. Kod nas u selu je ostalo malo Hrvata koloniziranih iz Dalmacije i njihovih potomaka, tako da se ikavica, na žalost, rijetko koristi. Nadamo se da ćemo i ovakvim manifestacijama doprinijeti da se ona očuva.«

Savo Tadić

Predavanje je održao Vladan Čutura

Zbor HKPU-a »Zora« iz Vajske

Zbor KUDH-a »Bodrog« iz Bačkog Monoštora

UG »Urbani Šokci« iz Sombora

IZLOŽBA SLIKA FRANJE FELDIJA U ZAGREBU

»Ratna priča – dokument jednoga vremena«

Profinjen crtački dar, osjećaj

za prostor i perspektivu,

izvanredno uočavanje karak-

terističnih detalja, čine ove

skice pravim malim biseri-

ma, rekao je Milan Ilić

Zrinka Pillauer Marić, Milan Ilić, general Antun Tus, general Franjo Feldi i Marija Feldi

Izložba umirovljenoga general-pukovnika Hrvatske vojske, *Franje Feldija*, »Ratna priča – dokument jednoga vremena« otvorena je 6. listopada u Galeriji »Zvonimir«, u Zagrebu, a organizirana je u okviru obilježavanja Dana neovisnosti Republike Hrvatske i posvećena je 20. obljetnici stvaranja Oružanih snaga RH, 20. obljetnici osnutka Glavnog stožera Oružanih snaga RH, 20. obljetnici Zajednice protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata, te 50 godina likovnog rada Franje Feldija.

VOJNIČKI I SLIKARSKI ŽIVOT FRANJE FELDIJA

Brojne posjetitelje i visoke vojne i političke uzvanike pozdravila je, u ime organizatora Galerije »Zvonimir«, kustosica *Zrinka Pillauer Marić*, a o izloženiim je radovima govorio prof. *Milan Ilić*, koji je istaknuo da je ratna priča generala Feldija ispričana i dokumentirana rukom slikara Feldija. »Ovo je autentični dokument, čudesne simbioze ratnika i umjetnika, jer se rijetko događa da jedan čovjek tako uspješno živi dva paralelna života – vojnički i slikarski. Ali, kada se jednom nađu na zajedničkome zadatku, onda nastaje neponovljivi dokument jednoga vremena«, rekao je

prof. Ilić, uz napomenu kako je Feldi kao glavni operativac u ZNG-u, kasnije Glavnom stožeru HV-a, pomno pratio događanja na bojištima, proučavao topografske karte, ucrtavajući pažljivo zamisli budućih ratnih operacija, a kao sjena ga je pratio i umjetnik Franjo Feldi koji je te krajolike pratio očima slikara, upijajući zanimljive detalje, boje i zvukove i spremajući ih u skrivene pretnice sjećanja. Trebalo je proći određeno vrijeme, nazovimo to vremenskom, psihološkom i emotivnom distancom, da se iz podsvijesti u svijest vrte slike, da se iz sjećanja dozovu krajolici, ljudi i događaji koji će se pretočiti u sasvim konkretne slike.

»Profinjeni crtački dar, osjećaj za prostor i perspektivu, izvanredno uočavanje karakterističnih detalja, čine ove skice pravim malim biserima, a zanimljivo je da autor u 'ratnom ciklusu', unatoč surovosti rata, izbjegava eksplicitne prikaze nasilja, trupala, raskomadanih tijela, krv i sl. Slikajući vojnike, autor izbjegava svaku individualizaciju, nema prepoznatljivih lica, bez obzira hodali u koloni, stajali ili zalegli sa snajperom ili drugim oružjem, slikani su tek kao siluete, ideogrami, simboli nepoznatih heroja koji su krenuli braniti domovinu. Nije bitno kako se

zovu i iz kog kraja su došli, ali svi znaju kamo idu i što im je krajnji cilj«, rekao je prof. Ilić, zaključivši kako pred slikarom Franjom Feldijem stoji još mnogo likovnih izazova i novih događanja u vremenu u kojem očekujemo bolji i ljepši život za sve.

GENERAL I SLIKAR

Franjo Feldi, general pukovnik HV-a u mirovini, rođen je 1. siječnja 1938. godine u Srijemskoj Mitrovici. Školovanje započinje u rodnome gradu, 1946., gdje završava Višu gimnaziju, a zatim odlazi na Vojnu akademiju KoV-a u Beograd, koju završava 1960. godine. Završio je sve vojne škole, a po završetku Ratne škole (SNO) ostaje u Beogradu na Ratnoj školi kao nastavnik Strategije do 1986. kada je, po vlastitoj molbi, premješten u Zagreb radi liječenja najstarijega sina. Napušta JNA, a 3. rujna 1991. priključuje se Zboru narodne garde u kojem je, tijekom Domovinskoga rata, obnašao visoke vojne dužnosti. Uspješna vojnička karijera nije ga spriječila da se u slobodno vrijeme intenzivno bavi slikarstvom.

Nakon rata ponovno slika, vraćajući se motivima svoje rodne ravnice. Od umirovljenja, 2002. godine, intenzivi-

ra slikarsku aktivnost, slikajući nove, ali obnavljajući i mnoge ranije skicirane motive. Sudjelovao je na više likovnih kolonija i izlagao na mnogobrojnim skupnim izložbama u Zagrebu, Delnicama, Zaprešiću i Sisku. Član je HLD-a Zagreb, ULS-a Zaprešić i Akademije »Art« Zaprešić. Redovito izlaže na skupnim izložbama minijatura u Vršilnici, Novim Dvorima i Galeriji »Skurjeni« u Zaprešiću. Imao je nekoliko samostalnih izložbi u Zagrebu (Galerija »Zvonimir«, 2006., Galerija »URIHO« 2008.), Zaprešiću (Galerija »Razvid«, 2005.) i knjižnicama u Zagrebu (»Vjekoslav Majer« 2006.) i Virovitici (2011.). Organizirao je likovnu koloniju Srijemskih slikara na Jarunu i Novim dvorima u Zaprešiću, u sklopu manifestacije »Srijem u Hrvatskoj« u Lisinskom, 2002. godine.

Izložba Franje Feldija »Ratna priča – dokument jednoga vremena« otvorio je general *Antun Tus*, a *Marija Feldi* je pročitala svoju pjesmu posvećenu ocu, dok je u glazbenom dijelu programa sudjelovala klapa Hrvatske ratne mornarice »Sv. Juraj«.

Izložba je otvorena do 18. listopada ove godine, a može se pogledati svakim radnim danom od 10 do 18 sati.

Zlatko Žužić

PREDSTAVLJENA KNJIGA LAJČE PERUŠIĆA »IZA LICA«

U zrelim godinama – noći i tišine

Dosljednost u bitnom ostala je i u ovoj novoj zbirci, u izravnom ili kript jeziku, osobito u izričaju prema domoljublju, samo su metafore nove, brojnije. Novo u ovoj drugoj zbirci je učestalost susreta sa samoćom koja je moćna i budna, ustrdila je Nevenka Nekić

Predstavljanje je održano u prostorijama Hrvatske paneuropske unije u Zagrebu

U prostorijama Hrvatske paneuropske unije u Zagrebu, prošloga je četvrtka predstavljena najnovija zbirka pjesama Lajče Perušića »Iza lica«. Druga je to knjiga hrvatskoga pjesnika, rođenog 1945. u Subotici, koji živi i radi u Zagrebu, gdje je diplomirao na Pedagoškoj akademiji, a pjesničkim radom se bavi od rane mladosti, objavljujući u mnogim časopisima, antologijama i zbornicima.

U ime organizatora Udruge za potporu bačkim Hrvatima predstavljanje knjige je otvorio predsjednik prim. dr. sc. Stjepan Skenderović, podsjetivši da je autor Perušić podrijetlom iz Subotice, gdje se upravo vodi velika borba za nacionalni opstanak Hrvata u Bačkoj, Srijemu i Banatu, pritom misleći na aktualni popis stanovništva u Republici Srbiji. Poručio je Hrvatima da se, u skladu sa sloganom, HRabro izjasne kao Hrvatice i Hrvati po nacionalnosti, da im je hrvatski jezik materinski, a vjeroispovijest katolička.

DRUGA ZBIRKA PJESAMA

Drugu zbirku pjesama Lajče Perušića, »Iza lica«, predstavila je prof. Nevenka Nekić, dopredsjednica Hrvatske paneuropske unije, vrsna poznavateljica kulturnih prilika Hrvata u Bačkoj, Srijemu i Banatu, koja je ustvrdila kako otvoriti ovo petoknjižje Lajče Perušića »Iza lica« (Iza lica žedan, Iza lica brazde, Vukovarska rapsodija, Licem u lice Križu, Iza lica dnevice) znači potražiti onoga Lajču iz prve zbirke »Brazde na licu«, s kojim smo prošli bačke ravnice, tonuli u svitanja na salašima, svjedočili tajnoj ljubavi pjesnika prema gradu njegove mladosti – Subotici, mirisali polja u njemu samom, susretali prošlost u očima sadašnjosti. »Dosljednost u bitnom ostala je i u ovoj novoj zbirci, u izravnom ili kript jeziku, osobito u izričaju prema domoljublju, samo su metafore nove, brojnije. Novo u ovoj drugoj zbirci je učestalost susreta sa samoćom koja je moćna i budna, a pjesnik

Lajčo se pitoresknim koherentnim jezikom vraća u ponor iščezloga vremena, ostavljajući ponešto dijalektalne zlatne prašine na stihovima što su straniji, duži, stariji i sve dalji kao i prostor kojega je fizički napustio, ali je ostao u njemu zauvijek nastanjen«, rekla je prof. Nekić i dodala kako u njegovim pjesmama ima možda i previše naracije, opisa, slika što su samo u jeziku zabilježene za svagda, jer odavno nema tih starinskih salaša, kićenih

svatova i snaša, to su danas najčešće 'polja smrti' koja svjedoče o nekadašnjem životu.

U KORPUSU HRVATSKE KNJIŽEVNOSTI

»Osjećaji se teško prigušuju u osebnom svijetu samoće, ili pak empatije za stradanja svojega roda, i stoga ponegdje preljevaju preko ruba discipliniranog melosa koji bi mogao biti zgusnutiji, ugaženiji u topos jastva, naponski vezaniji za nadnaravni, refleksivni prostor apstrakcije bajke«, ustvrdila je Nekić i zaključila kako Lajčo Perušić vadi iz svoje amfore vlastitu moguću eufoničnost, prepušta se slučaju i strastvenoj nevinosti u pokušaju pjesnikovanja te se pridružuje svojim bačkim pjesničkim prethodnicima i ulazi u korpus hrvatske književnosti, na mala vrata, koja su poput patnje što se pretvara u krotkost, dok samoća duše odzvanja kao misao što najbolje zori u zrelih godina – noći i tišine.

Program predstavljanja druge zbirke pjesama Lajče Perušića »Iza lica«, vodio je zamjenik predsjednika Udruge za potporu bačkim Hrvatima Naco Zelić, pjesme iz knjige su čitale Lukrecija Brešković i Mirela Stantić, dok su u glazbenom dijelu programa svirali Krešimir Ivančić (violina) i Ivan Bosnar (klavir).

Zlatko Žužić

Lajčo Perušić, Nevenka Nekić i Naco Zelić

PROMOCIJA NIU »HRVATSKA RIJEČ« U SURČINU

Edicija knjiga na dar

Prošloga petka je u Surčinu održana promocija Novinsko-izdavačke ustanove »Hrvatska riječ« iz Subotice. Promocija je održana u prostorijama Župe Presvetog Trojstva čiji je upravitelj vlč. Marko Kljajić. O izdanjima »Hrvatske riječi« – tjedniku, podliscima i knjigama, govorio je ravnatelj te novinsko-izdavačke kuće Ivan Karan. Tijekom promocije se osvrnuo i na aktualni popis stanovništva, a u kontekstu afirmativne akcije hrvatskih institucija, pod krilaticom »Izjasni se HRabro«. Karan je, ovom prigodom, surčinskim Hrvatima darovao kompletnu ediciju knjiga u izdanju naše kuće.

»Hrvatima koji žive u manjim sredinama, i u manjem broju, treba davati jaču potporu. Zbog toga sam ranije bio u Banatu, u Boki, a sada u posjeti Surčinu«, kaže Ivan Karan. »Hrvati u Surčinu su, u razgovoru, izrazili namjeru da organiziraju mjesne hrvatske udruge, što bi htjeli učiniti do kraja godine. Njihova ideja je formiranje čitaonice, a ja sam im obećao da će im 'Hrvatska riječ' dati punu potporu, kako u vezi materijala oko registriranja udruge, tako i u nabavi knjiga za formiranje knjižnice«.

Prema posljednjem popisu stanovništva, iz 2002. godine, u Surčinu živi oko 400 Hrvata. U obnovljenoj katoličkoj crkvi Presvetoga Trojstva misa se služi svakodnevno, a na nedjeljnoj misi okupi se oko 80 vjernika.

D. B. P.

ČELNICI ZAJEDNICE NA KIRBAJU

Potpora Hrvatima u Slankamenu

Svetom misom u crkvi Svetoga Mihovila Arhangela u Slankamenu, tamošnji Hrvati obilježili su 29. rujna, najveći godišnji vjerski mjesni blagdan – kirbaj. Broj okupljenih Hrvata bio je mali u odnosu na devedesete godine prošloga stoljeća, tijekom kojih su se

iz Slankamena pod prisilom iseljavali diljem Hrvatske. Danas u tom mjestu živi oko 700 građana hrvatske nacionalnosti, nasuprot vremenu prije devedesetih kada su činili 70 posto stanovnika Slankamena. Čelnici hrvatske zajednice i hrvatskih institucija u Srbiji svojom su nazočnošću dali potporu tamošnjim Hrvatima.

S. J.

»ŠOKAČKA GRANA« OTVORILA NOVU SEZONU

Održani Dani kruha

Tradicijskom manifestacijom Dani kruha 2011., »Šokačka« je »grana« otvorila novu sezonu, iako osječki »Šokci« i nisu imali ljetnu stanku. Po šesti put, »Grana« je okupila mnoge osječke udruge i obilježila dolazak jeseni izložbom plodova zemlje i zahvalom Bogu za te plodove, a sve sudionike te večeri, kao i trud njihovih ruku, blagoslovio je vlč. Ivica Jurić, župnik župe Presvetog imena Marijinog u Osijeku.

Dok se dvoranom u Svačićevoj još orila pjesma, pitali smo predsjednicu Veru Erl koliko je zadovoljna učinjenim. Odgovorila nam je da je prezadovoljna učinjenim jer »Grana«, od prvih dana, Dane kruha organizira i ostvaruje uspješnu suradnju s Osnovnim školama »Mladost« i »Fran Krsto Frankopan«, vrtićima »Mak« i »Kosjenka«, ali i udrugama umirovljenika i pčelara te udrugama mađarske, rusinske i slovačke nacionalne manjine, makedonskim kulturnim društvom »Braća Miladinovci«, KUD-om »Klasje« iz Višnjevca i Zavičajnom udrugom Gibarčana. Osim bogatih štandova, koji su obilovali plodovima jeseni, nije manjkalo ni slasnoga zalogaja i kolača, a učenici škola i KUD »Gibarac« iz Poganovaca pripremili su i prigodan program.

Bilo je tu slastica po izboru, najčešće od dizanoga tijesta, a za dobro raspoloženje pobrinuli su se mladi gibarački tamburaši.

Slavko Žebić

NOVI PROSTOR ZA KONJOVIĆEVE SLIKE

Stalna postavka do početka studenoga

Usomborskoj Galeriji »Milan Konjović« slike majstora slikarstva bit će smještene u novi depo, a pokraj njegove izgradnje renovirat će se i izložbeni prostor za stalnu postavku. Novi depo izgradit će se prema suvremenim muzeološkim standardima i osigurat će odgovarajuće uvjete za čuvanje 1084 Konjovićeve djela, koja je slikar poklonio Gradu Somboru.

Iz gradskog proračuna za ove radove osigurano je 1,45 milijuna dinara, a Ministarstvo kulture je po natječaju izdvojilo 400 tisuća dinara. Radovi na rekonstrukciji i izgradnji završit će se do početka studenog, kada će stalna postavka biti ponovno otvorena za publiku, a u pripremi je i tematska izložba čiji će autor biti povijesničar umjetnosti Sava Stepanov.

Galerija »Milan Konjović« u Somboru otvorena je 10. rujna 1966. godine zbirkom od 500 odabranih radova ovog umjetnika, koje je poklonio gradu uz krilaticu: »Slike ove, miljenice moje, s ljubavlju darujem rodnome gradu, one jedino njemu i pripadaju.«

Zgrada u koju je smješten legat izgrađena je na temeljima zdanja u kojemu je Ferdinand Plank, 1766. godine, otvorio prvu ljekarnu u Somboru, u stilu bidermajera, a kasnije je za potrebe farmacije, 1838. godine, renovirana pod nadzorom Emila Gale. Uz zgradu su se nalazili dozidani aneksi koji su kasnije srušeni. U 18. i 19. stoljeću oblikuje se fizionomija gradske jezgre s tri trga, gradskim ulicama i djelovima kružnih ulica. Galerija »Milan Konjović« proglašena je za kulturno dobro od velikog značaja.

Z. G.

TRAGOM JEDNOGA PLAKATA

Ministarstvo u klin, ugostitelji u ploču

Uoči Svjetskog dana mentalnog zdravlja u kafiću »Uno«, u Sonti, održano nagradno natjecanje u napuhavanju policijskog dregera

Piše: Ivan Andrašić

Po procjeni državnoga tajnika Ministarstva zdravstva *Periša Simonovića*, u povodu 10.

listopada, Svjetskog dana mentalnog zdravlja, građani Srbije najviše su opterećeni neurotskim poremećajima, promjenama raspoloženja, depresije i konzumiranja opojnih supstanci, osobito alkohola, koji često kombiniraju s psihijatrijskom terapijom. Državni je tajnik najavio i nastavak kampanje za socijalizaciju ljudi s mentalnim problemima u suradnji s Karitasom Srbije, Karitasom Italije i drugim zainteresiranim subjektima. Simonović je poručio da će se Prijedlog Zakona o zaštiti osoba s mentalnim smetnjama, do kraja godine, naći u skupštinskoj proceduri, a trebao bi pridonijeti efikasnijem reguliranju problema duševnih poremećaja i uređivanju procedure u smislu kvalitet-

nijeg liječenja onih kojima je potrebna hospitalizacija.

U isto vrijeme, za nevjerovati je, pojedini ugostitelji

provedu u mjesnom Caffè baru »UNO«, sa središnjim događajem subotnje večeri, s početkom u 22 sata.

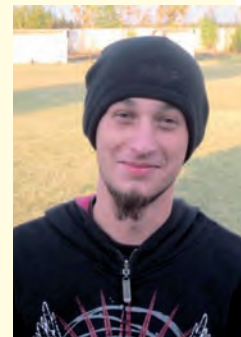

Organizatori događaja, putem plakata, najavljuju »sexi policajke; duvanje u dreger, novčane nagrade za momka i devojkicu koji najviše naduvaju: 50 eura za par, drugo mesto flaša pića«. Razumljivo je nastojanje ugostitelja da u cilju povećanja zarade pribjegavaju mnogim, manje ili više, maštovitim načinima i postupcima, no upitno jest je li ovom manifestacijom napravljen korak naprijed, ili

možda sunovrat i ponor iza crte. Koliko ovaj potez menadžmenta ugostiteljskog objekta Caffè bara »UNO« doprinosi suzbijanju jedne od, po mnogim izvješćima nadležnih institucija Republike Srbije, najvećih pošasti društva, alkoholizma?

Rivali su bili solidni

Pobjednik natjecanja bio je *Željko Domić*, 23 godine, iz Sonta: »Rivali su mi bili solidni, ali mi nije bilo teško izdržati. Napuhao sam dreger do 2,9 promila, a poslije toga sam u ludoj zabavi popio još pola litre pelinkovca. Jedan dečko napuhao je do 3,1 ali je prije proglašenja pobjednika sjeo u auto i odvezao se u Apatin, tako da sam nagradu osvojio ja. Danas se osjećam malo čudno, nagrada mi baš i nije za ponos, ali to je to, idemo dalje.«

Zatečen događajem

Predsjednik Savjeta MZ Sonta *Igor Jakšić* rekao je: »Pomalo sam zatečen ovim događajem. Osobno mislim da danas kad svi nadležni subjekti u Srbiji, sveobuhvatnim akcijama, nastoje suzbiti bilo koji oblik ovisnosti, osobito narkomaniju i alkoholizam među mladima, nije razborito organizirati ovakve manifestacije, na kojima se, doslovce, poziva na konzumiranje što veće količine alkohola u cilju pobjede na natjecanju. Vjerujem da u ovom slučaju nije u pitanju namjera, nego obična nepromišljenost i površnost u poslu.«

PREKOGRANIČNA SURADNJA HRVATSKE I SRBIJE

Bicikli iz projekta

Na terenu za male sportove OŠ »Žarko Zrenjanin« u Apatinu, u petak je, 7. listopada, ravnateljima osnovnih škola, s područja ove podunavske općine, svečano uručen kontigent od 12 bicikala iz donacije Europske Unije, točnije Projekta »Tradicija za budućnost«, čiji su nositelji općina Apatin i Centar za poduzetništvo iz Osijeka. Riječ je o donaciji financiranoj iz prvog poziva Programa CBS za prekograničnu suradnju

Hrvatska – Srbija. Donacijom od 5000 eura općini je Apatin pribavljeno 50 bicikala, od kojih je 12, razmjerno broju učenika, podijeljeno osnovnim školama, u svrhu obuke i pripreme učenika za natjecanja »Što znaš o prometu«. Pored bicikala, ravnateljima škola su uručeni i edukativni panoji o propisima i znakovima, sukladnim novom Zakonu o sigurnosti prometa. Ovi će panoji, u školama, biti istaknuti na vidnim mjestima i kabinetima za opće tehničko obrazovanje. Nakon svečanosti, učenici su isprobali nova bicikla iz donacije EU, čime je ujedno obilježen i kraj aktivnosti učenika osnovnih škola u okviru Dječjeg tjedna.

I. Andrašić

KUPITE JEFTINO SVE ŠTO VAM JE POTREBNO!

www.svastara.rs

VOJVODANSKA
Svaštara

Izložba slika Rudolfa Sedlara

SUBOTICA – Samostalna izložba slika *Rudolfa Sedlara*, člana likovnoga odjela HKC-a »Bunjevačko kolo«, bit će otvorena večeras, u petak, 14. listopada, u vestibulu Gradske kuće u Subotici. Izložbu pod nazivom »Ljepote Vojvodine i Jadrana« otvorit će likovni kritičar *Mile Tasić*. Početak je u 18 sati. Izložba će se moći pogledati do 21. listopada.

Osječki HNK gostuje u Subotici

SUBOTICA – Hrvatsko narodno kazalište iz Osijeka gostovat će u Subotici večeras (petak, 14. listopada) s predstavom »Pidžama za šestero« *Marca Camoletti*, u režiji *Roberta Raponje*. Predstava će biti igrana na sceni Jadran, s početkom u 19,30 sati. »Pidžama za šestero« bi se mogla nazvati bulevarskom farsom, s obzirom da je riječ o teatru čiste zabave. Radnja i likovi komada nastali su onkraj većih umjetničkih pretenzija, ali s vrhunski komediografskim zapletima i sjajno profiliranim likovima. Djelo sadrži sve aspekte bulevarske komedije – od zabune i prijekare, do radnje čije su teme ilegalne erotske veze. Nitko od likova predstave nije nevin, tako da svačije neoprostivo ponašanje postaje predmetom ove komedije, navodi se u najavi predstave. Igraju: *Tatjana Bertok* – *Zupković*, *Tomislav Martić*, *Sandra Lončarić* *Tankosić*, *Vjekoslav Janković*, *Nela Kocsis* i *Velimir Čokljat*.

Večer posvećena Aleksi Kokiću

ZAGREB – U povodu 98. obljetnice rođenja *Alekse Kokića* u Zagrebu će biti priređena večer poezije posvećena ovome pjesniku, u petak 14. listopada, u dvorani župe Sv. Josipa na Trešnjevci, na adresi Trakošćanska 47, s početkom u 19,15. U 18,30 održat će se sv. misa u crkvi Sv. Josipa.

Nakon pozdravnoga govora *Zvonimira Cvijina*, *Lajčo Perušić* osvrnut će se na pjesnikov rad. Poeziju će recitirati skupina udruga Hrvatska mladež Bačke i Srijema. U glazbenom dijelu programa nastupit će mezzosopranistica *Dragana Išvančić* i Komorni tamburaški sastav »Campanera«. Ujedno će biti priređena i izložba slika *Zvonimira Orčića* na temu Kokićevih pjesama.

Večer poezije organiziraju Društvo vojvođanskih i podunavskih Hrvata, Zajednica protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata, te Hrvatska mladež Bačke i Srijema.

Seoska proslava Zavitnog dana

BAČKI MONOŠTOR – Zavitni dan u Bačkom Monošturu obilježen je u četvrtak, 13. listopada, svečanom svetom misom u mjesnoj crkvi Sv. Petra i Pavla. Seoska proslava Zavitnoga dana bit će održana sutra, u subotu, 15. listopada, u sali za tjelesni odgoj OŠ »22 oktobar«. Početak je u 18 sati. Organizator programa je KUDH »Bodrog«.

Godišnji koncert »Gupčevih« tamburaša

TAVANKUT – Godišnji koncert Tamburaškog orkestra HKPD »Matija Gubec« iz Tavankuta bit će održan u nedjelju, 16. listopada, u mjesnom Domu kulture. Cijena ulaznice je 100 dinara. Početak je u 19 sati.

»Generacijska izložba« obitelji Tumbas

PALIĆ – Izložba slika članova obitelji Tumbas, pod nazivom »Generacijska izložba«, bit će postavljena u ogranku Gradske knjižnice na Paliću. Svoje radove prikazat će *Ruža Tumbas*, njezin sin *Nikola* i unuke *Aleksandra* i *Najda*.

Izložbu će u srijedu, 19. listopada, s početkom u 18 sati, otvoriti renomirani subotički slikar *István Török*.

Izložba će se moći pogledati do 2. studenoga.

Predstavljanje monografije »Tragovi Šokaca«

BAČ – Predstavljanje monografije »Tragovi Šokaca od Gradovrha do Bača 1688. - 2008.« bit će održano u nedjelju, 23. listopada, u Franjevačkom samostanu u Baču. Prije predstavljanja, u 11 sati u Franjevačkoj crkvi, bit će održana sveta misa, a u 12,15 sati počinje predstavljanje monografije, nakon čega će u Vatrogasnom domu u Baču biti upriličen domjenak.

Monografija je tiskana u povodu 320. obljetnice odlaska franjevac i tuzlansko-gradovrških Hrvata katolika u Bač i okolicu. Predstavljanje monografije održava se u organizaciji hrvatskih udruga u općini Bač, na čelu s Udrugom građana »Tragovi Šokaca«.

Izložba Mirka Ilića u Novom Sadu

NOVI SAD – Izložba jednog od najpoznatijih svjetskih dizajnera *Mirka Ilića*, »Mironodopski radovi«, bit će otvorena u idući utorak, 25. listopada, u Muzeju suvremene umjetnosti Vojvodine, u Novom Sadu.

Ilić je rođen 1956. u Bijeljini, a karijeru je započeo 1975. kao autor stripova u zagrebačkoj grupi »Novi kvadrat«, kada, ujedno, počinje objavljivati ilustracije u Studentskom listu, Poletu, Pitanjima, Startu i Danasu. Samo tjedan dana nakon dolaska u New York, 1986., počinje raditi naslovnu stranu magazina »Time«, a radio je i kao art direktor New York Times-a. Trenutačno je na newyorškoj adresi i vlasnik je korporacije koja nosi njegovo ime, u okviru koje djeluje studio za grafički dizajn, 3-D i kompjutersku grafiku, te filmske špice.

Među njegovim klijentima su, pored ostalih, i Washington Post, Wallstreet Journal, Sony Music, Nike i Warner Brothers. Ilićevi radovi dio su stalnih postavki u muzejima. Predaje dizajn i ilustraciju postdiplomcima na The Cooper Union i School of Visual Arts u New Yorku. Njegove radove kritičari opisuju kao društveno odgovorne, politički angažirane, a koji govore jezikom razumljivim diljem planete.

Natječaj za financiranje projekata u kulturi

SUBOTICA – Grad Subotica raspisao je Javni natječaj za financiranje, ili sufinanciranje, programa i projekata u kulturi za 2012. godinu. Javni poziv i obrazac »Prijava na Natječaj za financiranje ili sufinanciranje programa, odnosno projekta u kulturi« (Obrazac broj 1.) dostupan je na službenoj internetskoj stranici Grada: www.subotica.rs.

Prijave se podnose u tiskanom obliku, predajom u Gradski uslužni centar Grada Subotice, Trg slobode 1 ili poštom, a obvezno i u elektroničkom obliku na e-mail adresu: konkurskultura@subotica.rs. Rok za podnošenje prijave je 25. listopada 2011. godine.

X. DANI BALINTA VUKOVA OD 19. DO 21. LISTOPADA U SUBOTICI

Otkrivanje spomenika sakupljaču narodnog blaga

Nagrada »Balint Vujkov Dida« za životno djelo, na području književnosti, ove će godine biti dodijeljena Vojislavu Sekelju

Književna kritika Hrvata u Podunavlju i sakupljački rad Balinta Vujkova teme su X. dana Balinta Vujkova, koji će se održati od 19. do 21. listopada u Subotici, najavili su organizatori, Hrvatska čitaonica iz Subotice.

Ova, za hrvatsku zajednicu najveća književna i jedna od najznačajnijih kulturnih manifestacija, sastavljena je i ove godine od nekoliko većih programa. Program »Narodna književnost u školi« okupit će djecu u Velikoj vijećnici Gradske kuće u srijedu, 19. listopada, u 12 sati kada će se dramatizacijama narodnih pripovjedaka Balinta Vujkova predstaviti učenici hrvatskih odjela iz Đurđina i dječjeg vrtića »Marija Petković«. Nakon toga, uslijedit

će predstavljanje zbirke izabranih pripovjedaka Balinta Vujkova pod naslovom »Bogatašovo maslo«, koju je za ovu prigodu tiskala Hrvatska čitaonica uz, kako napominju, velike materijalne poteškoće.

U četvrtak, 20. listopada, u Gradskoj knjižnici predstaviti će se Istarski ogranak Društva hrvatskih književnika (IO DHK) iz Pule. Početak tog dijela programa je u 19 sati.

Na stručno znanstvenom skupu, koji će biti održan u petak, 21. listopada u Gradskoj knjižnici, uz izlaganja na teme književne kritike Hrvata u Podunavlju i sakupljačkog rada Balinta Vujkova, bit će predstavljen zbornik radova sa stručnih skupova održanih od 2006. do 2010. za koji je recen-

ziju napisala dr. sc. *Sanja Vulić* iz Zagreba. Za ovogodišnji skup prijavili su se eminentni stručnjaci iz književno-jezičnog područja iz Hrvatske, Mađarske Austrije i Vojvodine, odnosno, zemalja u kojima je Balint Vujkov prikupljao narodnu književnost. Uz eminentne izlagače, organizatori su najavili i izlaganja mlađih, neafirmiranih, stručnjaka s područja jezikoslovlja i književne kritike. Znanstveni skup počinje u 9 sati.

Isti dan, u petak, u 11 sati u parku između Gradske kuće i zgrade »Socijalnog« bit će otkriven spomenik Balintu Vujkovu. Bista je djelo poznatog subotičkog umjetnika *Save Halugina*.

Nagrada »Balint Vujkov Dida« za životno djelo, na području književnosti, ove će go-

dine biti dodijeljena jednom od najpoznatijih književnih imena Hrvata u Vojvodini, pjesniku i romanopiscu, književnom kritičaru i uredniku *Vojislavu Sekelju*. Nagrada će mu biti uručena u programu multimedijalne večeri u petak, 21. listopada, u Velikoj vijećnici Gradske kuće. Početak je u 19 sati.

Desete dane Balinta Vujkova podržali su Grad Subotica, Ministarstvo kulture Republike Srbije, Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija Republike Hrvatske, Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, upravu i nacionalne zajednice i Hrvatsko nacionalno vijeće, a logističku potporu dao je Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata.

D. B. P.

HAZU SE PROTIVI UVRŠTAVANJU DJELA HRVATSKE BAŠTINE U IZDANJA MATICE SRPSKE

Potpuno neprimjeren postupak

Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti (HAZU) objavila je nedavno »Izjavu o srbijanskim presezanjima prema hrvatskoj književnoj baštini« u kojoj se protivi uvrštavanju djela hrvatskih pisaca iz Dubrovnika, Dalmacije i Boke kotorske (među ostalima, *Marina Držića* i *Ivana Gundulića*) u ediciju »Deset vekova srpske književnosti«, Matice srpske iz Novog Sada.

Uvrštavanje djela hrvatskih pisaca u »Deset vekova srpske književnosti« HAZU ocjenjuje kao potpuno neprimjeren postupak koji, urednik edicije i član SANU-a, akademik *Miro Vuksanović* »objašnjava tobožnjom dvojnomo (nacionalnom) pripadnošću« pisaca iz Dubrovnika, Dalmacije i Boke kotorske i »time što su njihova djela, navodno, pisana na književnom jeziku koji se temelji na istočnohercegovačkom narječju

te napokon i time što dubrovački pisci svoj jezik nazivaju slovinskim«.

»Katolička tradicija Dubrovnika, Dalmacije i Boke, među ostalim i u književnosti, bila je jasno različita i od one pravoslavne i od one islamske, pa o dvojnoj pripadnosti dubrovačkih, dalmatinskih i bokeljskih pisaca ne može biti govora. Ističemo da su do pada Dubrovačke Republike Srbi (kako oni iz Srbije, tako i oni iz hercegovačkoga zaleđa) bili u Dubrovniku smatrani strancima koji nisu smjeli noć provesti unutar gradskih zidina.

Od 13. stoljeća pa sve do kraja 18. i početka 19. stoljeća srpska književnost pisana je gotovo isključivo srpskom redakcijom starocrkvenoslavenskoga (te i ruskoslavenskog), dok je živi pučki srpski jezik samo stidljivo prodirao u neke poslovne i pravne dokumente. Naprotiv, jezik dubrovačke književnosti, od 15.

do 18. stoljeća, iako kao književni jezik vrlo izgrađen, bio je čvrsto ukorijenjen u živom dubrovačkom hrvatskom govoru. Naslanjao se na štokavsku i čakavsku ikavsku, tradiciju razrađenoga književnoga jezika srednje i južne Dalmacije, koji je također svoje polazište i oslonac nalazio u živim hrvatskim govorima. To je omogućilo da književna djela, pa i ona dubrovačka, kolaju na cijelom hrvatskom etničkom, kulturnom i jezičnom prostoru, ali ona nisu kolala i među Srbima. Dubrovački književnici (po poetičkim osobinama svojih djela) samo u hrvatskoj književnosti imaju prethodnike i nasljednike«, navodi se u izjavi HAZU-a.

Dodaje se i kako dubrovački govor i jezik dubrovačke književnosti po podrijetlu pripadaju zapadnoj štokavštini, kakva se govorila na dubrovačkomu području, u dolini Neretve, sred-

njoj Dalmaciji, Slavoniji i Bosni, a da istočnohercegovačka štokavština nije utjecala na jezik književnih djela nastajalih u Dubrovniku.

»Osim nazivom hrvatski, i drugim nazivima (dalmatinski, ilirski), dubrovački su pisci svoj jezik doista zvali i slovinskim, što je potpuno u duhu hrvatske kulturne tradicije, od srednjega vijeka. Po obliku, također, to je hrvatsko ime jezika jer nema znatnijih skupina Srba koje bi govorile ikavski, niti ih je ikada bilo«, ističe se u Izjavi i zaključuje kako je takvo prisvajanje tuđe kulturne baštine »potpuno neprihvatljiv postupak koji nimalo ne pridonosi sporazumjevanju i izgradnji povjerenja među susjednim narodima«.

D. B. P.

»BUNKER FEST« U NOVOM SADU PREDSTAVIO I SUVREMENU KNJIŽEVNOST VOJVOĐANSKIH HRVATA

Afirmacija manjinske umjetničke prakse

Svoje književne uratke čitali su Zvonko Sarić, Mirko Kopunović i Stjepan Bartoš, dok je o aktualnom trenutku u književnosti ovdašnjih Hrvata govorio Tomislav Žigmanov

Tomislav Žigmanov, Zvonko Sarić, Mirko Kopunović, Stjepan Bartoš i Jovan Gvero

gorija koja određuje pripadnost književnika određenom korpusu nego da to može biti njegovo etničko podrijetlo, ali ih to može uključiti i u prostore drugih nacionalnih manjina.

HRVATSKI AUTORI

Predstavljajući sebe, i ono što stvara, govoreći o malim i velikim književnostima u ovom, kako kaže, našem raskomadnom svijetu, svoje pjesme čitao je Zvonko Sarić. Novosadskoj publici se svojim još neobjavljenim pjesmama u prozi, predstavio još jedan autor iz Subotice, Mirko Kopunović, naglasivši kako je bitno surađivati i omogućiti mladima da se pokažu.

Publici se predstavio i Stjepan Bartoš, hrvatski književnik koji živi i stvara u Novom Sadu. Čitajući svoje ulomke, Bartoš je predstavio i onu stranu hrvatske književnosti u Vojvodini koju čine drame i priče.

Osim predstavljanja književnosti Hrvata u Vojvodini, u okviru Bunker-a otvorena je i izložba stripova Dušana Durmana, predstavljen je časopis »Vzlet« na slovačkom jeziku i časopis »Nova misao« koji pokriva suvremeno stvaralaštvo Vojvodine. Također, otvorena je i izložba grafika Danijela Babića, predstavljena književna scena Rusina u Vojvodini gdje je sudjelovao Ivan Međeši, autor urbanog romana na rusinskom jeziku »Špaciri po spodku dunca« koji je objavljen u izdanju SKCNS-a i Kreativne radionice Bunker. Predstavljen je i časopis »Sjeverni bunker« te knjige Minje Bogavac »Moj slem je duži od tvog«, najsveži je izdanje SKCNS-a.

A. Jukić-Mandić

Festival »Bunker fest«, u organizaciji Studentskog kulturnog centra Novi Sad i Kreativne radionice »Bunker, nekoliko godina unatrag nastoji afirmirati »manjinske umjetničke prakse«, odnosno autore čije stvaralaštvo predstavlja otklon od postojećih okvira. Tako je ovogodišnje izdanje festivala, održanog 7. i 8. listopada, predstavilo autore i skupine koji su ostvarili ozbiljne umjetničke domete, a ostali dosljedni svom »manjinskom rukopisu«.

Jovan Gvero iz SKCNS-a kaže kako postoje umjetnici koji zbog radikalnosti svojeg izričaja ne nailaze na interes vlastitih manjinskih institucija. »Ove godine smo objavili jednu knjigu na rusinskom jeziku, shvativši da institucije koji rade na rusinskom jeziku nemaju senzibiliteta za tako radikalne umjetničke rezove, osobito ne kada se radi o jeziku koji je eksplicitan i urban. Kasnije smo uvidjeli da to nije slučaj samo u rusinskom, nego

da je tako i s nekim drugim jezicima. Zbog toga smo se odlučili pokušati predstaviti što se to događa na umjetničkom planu, na jezicima manjina. Mi ćemo i dalje nastaviti komunicirati s takvim umjetnicima«, rekao je Jovan Gvero.

DUGO NEDIVLJIVI

U okviru festivala, u petak su se u klubu »Fabrika« predstavili književni autori koji pišu na hrvatskom jeziku. Govoreći kako su rijetke prilike da se na javnoj sceni Novog Sada govori i o književnosti koja se stvara na hrvatskom jeziku u Vojvodini, a koja je prisutna na ovim prostorima više stoljeća, Tomislav Žigmanov, ravnatelj Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, istaknuo je kako je hrvatska književnost u Vojvodini najslabije institucionalno razvijena, te da od 90-ih godina pokušava izgraditi svoju »infrastrukturu« kroz pokretanje časopisa na hrvatskom jeziku, stvaranje

književne elite, integraciju u suvremene tokove hrvatske i srpske književnosti i ulazak u globalizacijske procese.

»O hrvatskoj književnosti se malo zna iz razloga što je ona za vrijeme socijalizma bila integralni dio jugoslavenskog kulturnog prostora. Činjenica koja određuje književnost jeste da ona postoji izvan središnjeg Novog Sada, ali dijeli sudbinu provincije. Hrvatska književnost je bila isključena iz jednog prostora stvaranja, a ujedno je i bila suočena s izazovima stvaranja vlastitih reprezentativnih praksi. Dugo nismo imali književni časopis, a tek od 2002. godine dobivamo NIU 'Hrvatska riječ'. Danas možemo reći da je više od dvadeset ljudi prisutno, s barem po jednom ozbiljnom knjigom, kada je u pitanju književni prostor u Vojvodini, kao i da su pokrivene sve generacije«, rekao je Žigmanov. On je u svojem predstavljanju hrvatske književnosti istaknuo i to da jezik nije primarna kate-

KATOLIČKA ŽUPA U BANATSKOM MJESTU STARČEVO

Sveti Mauric, moli za nas!

Župa je jedna od rijetkih u Banatu u kojima se danas propovijeda samo na hrvatskom jeziku.

Sveta misa služi se nedjeljom i blagdanima, a zaštitnik župe proslavlja se 22. rujna. Župa danas broji oko 600 vjernika, uglavnom Hrvata

Piše: Dalibor Mergel

Prema povijesnim podacima i crkvenim zapisima, katolička župa u Starčevu je osnovana 1767. godine, dvije godine nakon osnutka pančevačkoga puka na području Vojne krajine. Osnutak župe pogodio je doseljenu vojnika – čuvara Vojne granice iz raznih krajeva Europe.

Kako su prvi župljani bili većinom vojnici, Komanda Vojne granice se brinula za izdržavanje i financijske potrebe župe. Tadašnji župljani bili su uglavnom Nijemci doseljeni iz raznih krajeva zapadne Europe; Alzasa i Lorene u Francuskoj, Bohemije, odnosno Češke, Tirola, Štajerske, Badena, pa čak i iz zapadne poljske pokrajine Šlezije. U prvo vrijeme hrvatskih doseljenika nije bilo puno, ali su ubrzo i oni počeli pristizati, i to iz Like, s Korduna i iz Bosne, (i to uglavnom prije svega) iz okolice Bihaća. Ubrzo je, po osnutku župe, otvorena i škola u kojoj su djeca učila na svojem materinskom jeziku.

Prva crkva zidana je 1770. godine, a bila je posvećena Sv. Amadeu. Upad Turaka u Banat,

1788. godine, bio je koban, kako po crkvu koja je spaljena, tako i po župljane koji su morali napustiti svoj zavičaj i izbjeći čak na sjever Mađarske. Po povratku, župljane je čekao mukotrpan rad s ciljem obnove spaljenih ognjišta, kao i ponovna gradnja crkve. Druga crkva je sagrađena 1793. u čast Sv. Mauricija, hrabrog kršćanskog vojnika. Kako je ta crkva sve manje odgovarala potrebama vjernika u Starčevu, 1863. je srušena i počela je gradnja današnje crkve. U tu svrhu, vojna komanda je Starčevu darovala sumu od 12 000 forinti dok je ostatak troškova, građevinski materijal i prijevoz istog, pao na teret župljana. Oko 1870. godine gradnja je završena.

CRKVA SV. MAURICIJA

Materijalno stanje vjernika u prvim godinama bilo je dosta dobro, ali su mnogi tijekom vremena svojom krivnjom upropastili svoje blagostanje i izgubili posjede. Ovi krajevi često su bili pogađani raznim vremenskim nepogodama. Tako je bilo šezdesetih godina 19. stoljeća, kada je skoro ci-

jeli teritorij Starčeva bio pod vodom, kada da uopće nije bilo roda. Stanovnici su čak bili prinuđeni izvaditi drveće ispred svojih kuća, te ga prodati u Pančevo za »komad kruha«. S druge strane, bilo je godina u kojima su od velike suše propadali usjevi. Baš u vrijeme gradnje današnje crkve bilo je najviše poteškoća i egzistencijalnih problema koji su mučili župljane.

Crkva Sv. Mauricija nalazi se na prostoru od 445 četvornih metara, a građena je u klasicističkom stilu, s elementima baroka. To je jednobrodna građevina s polukružnom apsidom i nartekсом na zapadnoj strani, iznad kojega se, na sredini, uz-

diže zvonik, na kojemu su četiri prozora i sat. Zapadna fasada crkve je oživljena portalom nad kojim je prozor, a sa strane su po dva pilastra. Bočne fasade ukrašene su nizom dvojnih pilastara koji imaju zajedničke kapitule između kojih su raspoređeni prozorski otvori.

U unutrašnjosti crkve glavna oltarska pregrada u apsidi ima naslikanu kompoziciju Svetoga Mauricija, ulje na platnu rađeno 1926., autora *Matthiasa Palleka* iz Omoljice. Iznad glavnog oltara je naslikana Posljednja večera, djelo istog autora. Na oltaru, na sjevernome zidu, je kompozicija Presvetog Trojstva, ulje na platnu, rad

slikara *C. Gutscha* iz 1870. godine, kao i mali kip Presvetog Srca Isusovog. S druge strane je oltar Svetog Vendelina, iznad koga je propovjedaonica, dar obitelji Jelić, dok se s lijeve strane nalazi kip Majke Božije Lurdske. Odmah po ulasku u crkvu, s lijeve strane iza prvih klupa, nalazi se kip Djevice Marije, dok je s desne strane oltar s kipom Svetog Antuna, dar obitelji Zee, Roset i Haizer. Zidno slikarstvo u unutrašnjosti crkve, rađeno suhom tehnikom, nastalo je 1926. godine. Radovi su to dvaju autora, *Friedricha Bergholza* iz Pančeva i *Matthiasa Palleka* iz Omoljice. Na zidovima se crkve može naći mnoštvo svetaca, primjerice Sv. Stjepan, Sv. Ivan Nepomuk, Sv. Franjo, Sv. Blaž, Sv. Ćiril i Metod, Sv. Barbara, Sv. Marko i ini. Pored svetaca prikazano je i Krštenje Isusovo,

Bez traga o svetištu

Jedna od stvari koja se ne može zaobići, kada je riječ o Župi Sv. Mauricija, kip je Sv. Ivana Nepomuka koji je 1831. postavljen ispred mjesnog mlina. Kip je 1943. godine premešten s toga mjesta u park ispred crkve, na zahtev vjernika, kako bi održavanje tradicionalnih procesija bilo praktičnije, a pritom svečanije i ljepše. Do sredine pedesetih godina ovaj kip je krasio park, da bi poslije ostala samo natkrivena zidana kapela s četiri stupa, a kip bačen. Kapelica je postojala do sedamdesetih godina, kada je devastirana. Pošto je to bilo vrijeme kada se crkva nije mnogo pitala, sudbina je kipa ostala nepoznata tako da danas od toga svetišta nema ni traga.

Kralja Davida, Mojsija, Prikazanja Gospodnjeg, Žrtvovanja Izaka, Navještenja Bezgrešnog Začeca, kao i mnogi drugi. U oslikavanju su sudjelovali članovi Crkvenoga Općinskog Vijeća, ugledni pojedinci i Hrvatsko crkveno pjevačko društvo »Starčevo«. Među najvećim darovateljima bili su obitelji Perak, Radočaj, Pihajlić, Zoller, Brozina, Jelić, Rajković, Roset, Graovac, Göpp, Barašević, Wagner, Haiser, Sturm, Lavaček, Krischanovski i drugi Starčevci. Pored slika na svodu

slova zvona je izvršena u jesen 2001. Stari barokni drveni toranj je zamijenjen betonskim 1956. godine, a 2003. je obložen bakarnim limom. Krov je do 1916. bio pokriven crijepom, koji su potom zamijenile ploče, da bi 1967. na njihovo mjesto došao lim. Posljednji radovi na spoljašnjosti crkve su završeni 2007., a obuhvatali su sanaciju tornja, krova i pročjenja crkve. Od velikih radova na crkvi sada je najpotrebnija temeljita popravka krovne konstrukcije kao i uređenje unutrašnjosti crkve, za što je glavni problem nedo-

Božićni koncert u crkvi 2009. godine

se nalazi i dvojezični natpis: »Sveti Mauric, moli za nas«, odnosno »Heiliger Mauritius, Bitte für uns«.

ORGULJE, ZVONA, DOM

Od velike umjetničke vrijednosti su i temišvarske orgulje Wegenstein s dva manuala, koje su trenutačno u vrlo lošem stanju. Glavni nedostaci, između ostalog, su što nemaju električni kompresor za mijeh i imaju dosta neispravnih registara. Sveobuhvatan popravak, čišćenje i štimanje orgulja je posao koji zahtijeva određena financijska sredstva koje župa godinama pokušava pribaviti od nadležnih institucija ne bili ovaj vrijedan instrument ponovno bio u funkciji.

Crkva ima dva nova zvona, koja ukupno teže 730 kg. Svečanost posvećenja i blago-

statak novčanih sredstava.

Župski dom, koji se nalazi odmah pored crkve na adresi Matije Gupca br. 1, izgrađen je početkom 20. stoljeća od masivnog materijala. Skupa s crkvom, on čini jednu lijepu cjelinu u samom središtu naselja. Do sedamdesetih godina, u župskom domu u Starčevu boravili su starčevački župnici, a jedno vrijeme su prisutne bile i časne sestre. Zbog manjka svećenika i redovnika u Banatu, danas Starčevo nema župnika koji živi u mjestu, a župom upravlja župnik iz Ivanova, obližnjega sela.

KRIŽEVI I RASPELA

U Starčevu je nekada bilo nekoliko križeva i raspela; Brozinov križ, Jehlov križ, raspelo na putu za Omoljicu, križ u Ulici Borisa Kidriča, i dr. Križ na

Istaknuti župnici

Kao što su prvi doseljenici bili iz raznih krajeva i pripadali različitim jezičnim skupinama, tako je bilo i sa svećenicima, među kojima je bilo Slovaka, Hrvata, Krašovana, dok je najviše bilo Nijemaca i Mađara. Za starčevačku župu su se kroz povijest puno brinuli i redovnici; petrovci i franjevci. Minoritski samostan u Pančevu, dok god je u njemu bilo redovništva, redovito je slao svoje svećenike u Starčevo. Na starčevačkom katoličkom groblju su pokopani svećenici Pavao Vinković (1820.-1829.), Ivan Galović, petrovac (1833.-1856.), koji je najduže djelovao u Starčevu, i Adalbert Krix, petrovac (1856.-1877). Župnici koji su osobito ostali upamćeni među starčevačkim katolicima su don Tvrtko Tadić, koji je tu dužnost obavljao od 1965. do 1974., a osobito se istakao u revnosnoj službi Kristu i u angažmanu koji se ticao uključenja velikoga broja Starčevaca u duhovni život svoje župe. Tu su i župnici Ivan Rakoši (1923.-1942.), Franz Werner (1942.-1951.), koji je u najtežim vremenima bio sa Starčevcima, a nakon rata je dva mjeseca bio u logoru, zatim Lajos Erős, Mihály Erős, József Mellár i mnogi drugi, od kojih većina nije zaboravila Starčevo, pa tako posebnim prigodama dolaze u posjet svojoj bivšoj župi.

putu za Omoljicu je bio mjesto hodočašća Starčevaca koji nisu bili u mogućnosti ići na Tekije. On i danas stoji na svom mjestu. Ispred crkve, naspram glavnog oltara, se nalaze dva raspela, dar Nikole Žalca iz 1929. godine. Na jednome je predstavljen Krist u mukama, dok je na drugom umrla Krist na križu.

Briga za izdržavanje crkve i župnika je u prvo vrijeme pripadala vojnoj komandi. Njezinim ukinućem, 1875-1876, ta je briga prešla na vjernike. Tijekom vremena, prikupljajući novčana sredstva od milodara župljana, župa je kupovala zemlju koju je namijenila za izdržavanje crkve. Iako ni prihodi od zemlje nisu uspjeli namiriti sve crkvene potrebe, država je, nakon Drugog svjetskog rata, oduzela crkvi desetke jutara zemlje koje je imala u posjedu. Jedino se povratom crkvene zemlje, koji je na vidiku, može pribaviti dovoljno sredstava za sve potrebne popravke i obnovu župske imovine.

BROJ KATOLIKA

Što se broja katoličkih vjernika u Starčevu tiče, on se vremenom mijenjao. Prema zapisniku biskupske vizitacije iz 1836. godine, koji postoji u župskom

arhivu, te godine je bilo 2220 rimokatolika u Starčevu, od toga 1521 Hrvat i 699 Nijemaca. Tijekom narednih godina broj katolika se kretao oko dvije tisuće, s tim što je broj Hrvata smanjen, a broj Nijemaca povećan. S 2000 katolika, koliko ih je bilo prije Drugog svjetskog rata, uslijed progona Nijemaca, 1944., taj broj se sveo na 1000. Danas župa broji oko 600 vjernika, uglavnom Hrvata.

Početkom devedesetih dogodilo se više pojedinačnih napada na starčevačke katolike i imovinu crkve. U suradnji s vlastima i uz pomoć župljana, sva nanijeta šteta je ubrzo sanirana, a incidenti se više nisu ponavljali.

Župa Svetoga Mauricija administrativno pripada Južnom dekanatu Zrenjaninske biskupije i jedna je od rijetkih u Banatu u kojima se propovjeda samo na hrvatskom jeziku. Sveta misa služi se nedjeljom i blagdanima, a zaštitnik župe se proslavlja 22. rujna.

Novost u životu župe su koncerti duhovnih i klasičnih kompozicija koji se održavaju raznim prigodama tijekom godine, kao i dječije dramske predstave. Pored toga, ove je godine obnovljen tradicionalni običaj uskrasnog stražarenja kraj Isusova groba.

OBILJEŽENA 20. OBLJETNICA MUČKE SMRTI TOVARNIČKOGA ŽUPNIKA IVANA BURIKA

U organizaciji Udruge dr. Ante Starčević iz Tovarnika, Maraton kluba Hrvatski sokol iz Osijeka i Hrvatskog društva logoraša srpskih koncentracijskih logora u subotu, 8. listopada, u Tovarniku i Vukovaru obilježena je 20. obljetnica mučke smrti tovarničkoga župnika *Ivana Burika*.

Obilježavanje je započelo 3. memorijalnom utrkom Vukovar-Tovarnik u spomen na vlč. Ivana Burika i 663 mučenika Crkve u Hrvata. Na startu, ispred križa žrtvama za slobodnu Hrvatsku, u Vukovaru na ušću rijeke u Dunav molitvu je predvodio župnik župe Sv. Filipa i Jakova u Vukovaru fra *Ivica Jagodić*.

MEMORIJALNA UTRKA

Po dolasku na cilj, na groblje Svetog Križa u Tovarniku, položeni su vijenci i zapaljene svijeće na mjestu masovne grobnice gdje je molitvu predvodio trajni đakon *Ivan Tutiš*. Nazočnima se prigodno obratio načelnik Općine Tovarnik *Jakob Asić*, a potom su okupljanje i molitva

Svjedok vjere i mučenik

Uz svoju župu, selo i hrvatski narod, kao svećenik, ostao je vlč. Burik onda kada mu je bilo najteže, istaknuo je u homiliji mons. Luka Marijanović

održani i kod spomen poprsja i groba vlč. Ivana Burika. Utrka je održana pod visokim pokroviteljstvom predsjednice Vlade Republike Hrvatske *Jadranke Kosor*, a u utrci su sudjelovali mnogi maratonci iz cijele Hrvatske, njih 50-ak.

Najmlađem trkaču *Toniju Tadiću* iz Tovarnika je sedam, a najstarijem *Nikoli Kovaču* iz Strizivojne 70 godina. Drago nam je da su se i djeca, omladina i starije osobe uključile u ovu jedinstvenu utrku u Hrvatskoj. Dužina utrke je 27 kilometara, rekao je predsjednik Udruge dr. Ante Starčević Tovarnik *Antun Ivanković*.

MISA ZADUŠNICA

Obilježavanje je završilo misom zadušnicom koju je u crkvi

Sv. Mateja, apostola i evanđelistu u Tovarniku predvodio izaslanik nadbiskupa đakovačko-osječkog *Marina Srakića*, mons. *Luka Marijanović*. Koncelebrirali su domaći župnik *Stjepan Vukovac* i trajni đakon *Ivan Tutiš*. Na početku misnoga slavlja predvoditelj je rekao: »Vlč. Ivan Burik svjedok je vjere i mučenik katoličke crkve. Moramo znati da je on jedini svećenik koji je ubijen u našoj ondašnjoj biskupiji. Bio je to herojski podvig ostati u Tovarniku, sa svojim ljudima, znajući da neprijatelj prema njemu neće imati nikakve samilosti«

U homiliji je mons. Marijanović rekao da dolaskom jeseni naviru sjećanja na teške, stravične dane poslije Matijeva

1991. godine. »Iz onoga što ste osobno proživjeli u Tovarniku, i diljem Srijema, valja nam crpiti snagu. Možda svijetli lik našega svećenika i ubijenoga župnika Ivana Burika jednoga dana bude proglašen i blaženim. U tom ste pogledu vi, na čelu s vašim mjesnim udrugama, već učinili mnogo u promicanju lika i žrtve mučenika, župnika Ivana Burika«. Propovjednik je također istaknuo i poručio: »O onome što smo proživjeli, poučimo mlade. Prenesimo im svoja iskustva i spoznaje. Koliki su Tovarničani prije 20 godina, u ove dane, morali napustiti svoje mjesto. Nemojmo to zaboraviti! Nama, kojima je hrvatska domovina na srcu, nikada nemojmo zaboraviti na stradanja i patnju koju ste vi i svi mi, zajedno s vama, proživjeli 1991. godine. Uz svoju župu, selo i hrvatski narod ostao je vlč. Burik, onda kada mu je bilo najteže.«

Snježana Kraljević

VRIJEME, LJUDI, DOGAĐAJI

Priprema: Lazar Merковиć

KRONOLOGIJA, od 14. do 20. listopada

14. LISTOPADA 1809.

Ni u četvrtome ratu protiv Francuza, austrijski car *Franjo I.*, nije imao sreće pa je 14. listopada sklopljen mir u Schönbrunn. Plemićke čete su raspuštene, tako da su se i Subotičani vratili svojim domovima. U borbama s *Napoleonovim* postrojbama istaknuli su se mnogi subotički militari, pod komandom Stipana Sučića: *Lovro Antunović, Ivan Alaga, Josip Kajić, Juraj Marković, Marko Mandić, Mihovil Markulin, Filip Milašin, Josip i Petar Pijuković, Maksim Sarić, Mihovil i Nikola Vojnić, Luka Vidaković i Matija Vujević.*

14. LISTOPADA 1946.

Zbog svoje glomaznosti reformiran je Subotički okrug koji su, osim subotičke općine, činile još Bačka Topola, Kanjiža i Senta. Subotica tada postaje kotar u čiji sastav ulaze: Bajmok, Bikovi, Đurđin, Mala Bosna, Novi i Stari Žednik, Palić, Stara Torina i Tavankut.

14. LISTOPADA 1997.

Proslavljena je značajna obljetnice Katoličke crkve – 500 godina župe i 200 godina od izgradnje crkve Svete Terezije Avilske – obilježena liturgijskim slavljem. Svetu misu i propovijed održao je papinski nuncij u Beogradu, monsinjor *Santos Abrilo Y Castillo*. Komorni zbor *Pro musica* i Simfonisjki orkestar Muzičke škole izveli su *Mozartovu* Krunidbenu misu.

15. LISTOPADA 1781.

Obnarodovan je ukaz o nacionalnoj i vjerskoj toleranciji, kojim su prestale važiti pojedine odredbe Privilegija slobodnog kraljevskog grada Maria Theresiopolis (Subotice).

Sukladno tomu, nekoliko godina kasnije, u Gradsko vijeće izabran je prvi Srbin, *Jovan Popović*, bivši bilježnik iz Karlovca.

15. LISTOPADA 1989.

U Parizu je, u 55. godini, preminuo *Danilo Kiš*, romansijer, prozni i dramski pisac, esejist i polemičar, prevoditelj s mađarskog, francuskog, engleskog i ruskog jezika. Studij opće književnosti završio je na Filozofskom fakultetu u Beogradu, a potom je djelovao kao slobodni umjetnik i dugogodišnji lektor za srpsko-hrvatski jezik u Strasbourgu, Bordeauxu i Lilleu. Prvu knjigu objavio je 1962. godine, a sadrži kratke romane *Mansarda* i *Psalam 44*. Uslijedila su djela: *Bašta, pepeo, Rani jadi, Peščanik, Poetika, Poetika, knjiga druga, Grobnica za Borisa Davidovića, Čas anatomije, Noć i magla, Homo poeticus, Enciklopedija mrtvih, Gorki talog iskustva, Život, literatura, Pesme i prepevi, Lauti i ožiljci, Skladište, Varia, i Pesme, Elektra*. Prevođen je na mnoge europske jezike. Dobitnik je više uglednih tuzemnih i inozemnih književnih nagrada. Rođen je u Subotici, 22. veljače 1935., gdje mu je podignuto poprsje pred Gradskom kućom, a najstarija knjižara nosi njegovo ime.

15. LISTOPADA 1993.

Obilježena je 150. obljetnica od osnutka prvog vrtića u Subotici. Tom je prigodom predškolskoj ustanovi *Naša radost* uručena povelja UNICEF-a. Ujedno je potpisana i »Rimska deklaracija« o pravima djece na radost, druženje i igru.

16. LISTOPADA 1910.

Na prvom javnom aeromitingu, međunarodni biciklistički

as i zrakoplovac *Ivan Sarić*, na aeroplanu vlastite konstrukcije, poletio je i preletio 3 kilometra iznad nekadašnjeg konjičkog trkališta, iza tvornice *Zorka*. Sedam godina kasnije, iz njegovih je ruku, poletio prvi model helikoptera, prve letjelice toga tipa koju je konstruirao naš sugrađanin.

16. LISTOPADA 1927.

Rođen je *Josip Klarski*, romanopisac, pripovjedač, novinar i knjižničar. Prvu zbirku pripovjedaka *Dolazak nezvanih* objavio je 1959. godine. Uslijedile su knjige priča i novela *Pokojnikov brat, Hronika pakla, Sunčev zrak u blatu* i *Večnost trenutaka*, zatim roman *Tajni život odbornika*, ratne kronike *Cvet slobode* i *Crveni pesak*, te drama *Ilija Troskot i njegova dica*. Umro je 5. listopada 1997. godine.

17. LISTOPADA 1788.

Umro je *Bartol Čordašić*, predavač filozofije na franjevačkim visokim učilištima u Podunavlju, kojih je bilo u Baji, Budimu, Baču, Petrovaradinu, Somboru i Subotici. U Budimu je postojalo Generalno filozofsko učilište franjevačke provincije Bosne Srebrene. Rođen je 21. svibnja 1756. godine.

18. LISTOPADA 1935.

U Subotici je rođen je *Luka Štilinović*, istaknuti znanstvenik i javni djelatnik. Školovao se u rodnome gradu i u Zagrebu, gdje je završio studij na Farmaceutsko-biokemijskom fakultetu, gdje je magistrirao i doktorirao. U međuvremenu je, u Londonu, dvije godine specijalizirao laboratorijski dijagnostiku profesionalnih alergoza, a po povratku u Zagreb završio je studij i diplomirao i na Veterinarskom fakultetu. Četiri

godine bio je direktor Instituta za medicinska istraživanja i medicinu rada u Zagrebu. Objavio pedesetak izvornih znanstvenih radova, samostalno ili u suautorstvu, iz medicine, veterine, kemije, toksikologije, ekologije i dr.

18. LISTOPADA 1957.

U jeku kampanje za unapređenje poljoprivredne proizvodnje, u Suboticu je stiglo 35 vagona visokorodne talijanske sjemenske pšenice, kojom je zasijano više tisuća hektara oranica. Zahvaljujući tome, već u narednoj žetvi, ostvareni su, do tada, nezabilježeno visoki prinosi.

19. LISTOPADA 1944.

Pojavio se prvi broj dnevnog lista »Radio vijesti«, pisan hrvatskim standardnim jezikom, u izdanju Propagandnog odsjeka Narodnooslobodilačkog pokreta u Subotici. Desetak dana kasnije pokrenuta je inačica na srpskom jeziku, tiskana ćirilicom.

20. LISTOPADA 1918.

U stanu *Albe Malagirskog*, održan je prvi tajni skup uglednih Bunjevaca i Srba, na kojemu su utvrđeni osnovni ciljevi slavenskog življa u Subotici, tj. da se Subotica, sukladno *Wilsonovim* načelima, odcijepi od Mađarske, odnosno Austro-ugarske.

20. LISTOPADA 1925.

Bunjevačko-šokačka stranka organizirala je obilježavanje tisućugodišnjice hrvatskoga kraljevstva, na kojem su sudjevala sva hrvatska kulturna društva iz Subotice, gosti iz Osijeka, Vinkovaca i Vukovara. Na Trgu Kralja Tomislava otkrivena je spomen-ploča vladaru Hrvatske. Navečer je upriličen kulturni program u Gradskom kazalištu.

POLENTE DULCE (SLATKA PALENTA)*Potrebni sastojci:*

- 3 šalice mlijeka
- $\frac{3}{4}$ šalice kukuruznog brašna
- $\frac{3}{4}$ šalice šećera
- $\frac{1}{4}$ žličice cimeta
- $\frac{3}{4}$ žličice vanilije

Priprema:

Mlijeko, kukuruzno brašno i sol se pomiješaju. Zatim se doda cimet, te se uz stalno miješanje kuha 20 minuta na slaboj vatri, odnosno dok mješavina ne postane gusta. Kada je gotovo, može se dodati vanilija. Palenta se servira hladna, s mlijekom ili bez njega.

OMLET S GRAŠKOM*Potrebni sastojci:*

- 6 odvojenih jaja
- 125 gr kuhane šunke izrezane u kocke
- 2 žličice kosanog crvenog luka
- 6 dag graška
- $\frac{1}{2}$ žličice soli
- 3 žlice ulja

Priprema:

Odvojeno se tuku bjelanjci i žumanjci pa se poslije toga pomiješaju i posole. U međuvremenu se zagrije ulje i na njega izlije pola tučenih jaja. Zatim se stavlja sloj šunke, crvenog luka i graška. Sve se pokrije preostalim tučenim jajima i prži na blagoj vatri dok s obje strane ne postane smeđe. Omlet se servira topao.

PEČENA SVINJETINA NA ROŠTILJU*Potrebni sastojci:*

- 1 kg svinjetine
- 2 kosana češnja češnjaka
- 1 i $\frac{1}{2}$ žličice soli
- $\frac{1}{4}$ žličice grubo mljevenog crnog papra
- sok od 1 limuna
- 3 žlice octa
- $\frac{1}{2}$ žličice ljute paprike
- 1 žličica majorana
- $\frac{1}{4}$ šalice pekmeza od rajčica

Priprema:

Svinjetina se oguli. Sol, češnjak i papar se pomiješaju i time se natrlja komad svinjetine. Limunov sok, ocat, ljuta paprika, majoran i pekmez od rajčica dobro se pomiješaju te se u tom umaku svinjetina marinira 3 sata. Zatim se meso izvadi i stavi na vreli roštilj. Prije nego se počne peći, premaže se umakom. Peče se 5 minuta pa se okrene, premaže preostalim umakom i peče još 5 minuta. Pečena svinjetina servira se izrezana u ploške.

EKVADORSKA KUHINJA

Zemlja s tisuću lica

Kuhinja Ekvadora, poznata i pod imenom *comida criolla*, ili *comida nacional*, iznimno je raznolika, ukusna i jednostavna. Temelj su joj drevne prehrabne navike ekvadorskih plemena kojima je snažan pečat dala kuhinja naroda Inka, pod čijim su okriljem živjeli. U ekvadorskoj kuhinji prepoznatljivi su veliki španjolski, te utjecaji drugih europskih, južno i sjevernoameričkih kuhinja, ali i, primjerice, prehrabne navike doseljenika karipskoga i afričkog podrijetla.

Bez obzira što različite zemljopisne, klimatske i kul-

turne cjeline, kao i tradicije Indijanaca i kolonizatora, utječu na vrstu i način spravljanja jela, ipak postoji nekoliko »klasičika« koji su oduvijek služili za preživljavanje stanovništva. Prije svega krumpir, tj. različite vrste krumpira, nakon toga banane, kukuruz, avokado, grah, tropsko voće, riža, meso i riba.

Obroci uglavnom počinju juhom *sopas* od kokoške ili povrća, ribljom, te gustom juhom od krumpira i sira. Uobičajena su tri obroka, a ručak će vrlo često završiti dobrim domaćim pivom. Budući da je Ekvador siromašna zemlja, obroci većine sta-

Zahvaljujući bogatom rajskom podneblju, ali i prastarim prehrabnim navikama, kuhinja Ekvadora nije samo iznimno raznolika i ukusna, već je i vrlo prirodna, izbalansirana i zdrava, pa ne čudi što njezini stanovnici spadaju među najdugovječnije ljude na svijetu.

novništva su skromniji. Ipak, ljudi nisu gladni, mnogi su pothranjeni jer se sve kvalitetnije namirnice, koje obitelj sama uzgoji-voće, povrće, meso, sir i jaja, prodaju na tržnici kako bi se mogle kupiti namirnice koje nedostaju i sve ostale životne potrepštine.

U Ekvadoru su iznimno omiljena mala jela koja se kuhaju i prodaju na brojnim štandovima, po ulicama i jednostavnim zalogajnicama. Iako je Ekvador izvoznik kave među najomiljenijim napicima ipak nije kava već crni čaj koji se pije u mnogim prigodama. Jake crne kave gotovo i nema, uglavnom se konzumira instant kava ili tekuća osnova, koja se po želji miješa s toplim mlijekom.

Postoji nekoliko začina i mješavina začina bez kojih je nemoguće zamisliti ekvadorsku kuhinju. Jedan od njih je *achiote*, što je asteško ime za biljku koja raste u Južnoj Americi, a čiji se plodovi suše i melju. Od samljevenih plodova dobiva se prah crvene boje koji se koristi u medicinske svrhe, za farbanje tkanina i tijela u

obredima, kao dodatak jelima i sl. *Aji* je pikantni umak, u obliku guste kreme, koji se koristi u gotovo svakomu jelu.

Osobito je znana ekvadorska čokolada, spravljena od kakaovca koji raste, nerijetko, i na 2000 metara nadmorske visine na andskim visoravnima. Za kraj je zanimljivo spomenuti da je Ekvador glavni svjetski izvoznik račića i banana, nakon kojih slijede nafta i ruže.

Branka Dulić

Bakina škrinja savjeta:

Ako tijesto dugo miješate mikserom izgubiće elastičnost. Bolje zadnje tri minute izmjesite ručno.

Torti s kremom produljit ćete rok trajanja ako u kremu dodate malo ruma, konjaka ili hladne kave.

Ako vam se tijesto pri izradi lijepi za ruke, prethodno ruke namažite uljem, što će vam olakšati posao.

Dizano tijeso biće rahlije i sočnije ukoliko količinu mlijeka zamijenite jogurtom ili kiselim mlijekom.

POLIKLINIKA

Jelene Čović 28, 24000 Subotica, 024/553-774, 024/567-495, 063/508-813
www.badawi-su.com, poliklinika@badawi-su.com

Kućni posjeti, prijevoz pacijenata

Badawi

Kardiologija, Ultrazvuk, Gastroskoplja, Laboratorij, Alergotest
 Budwig protokol, Akupunktura, Biorezonanca-SCIO, Detox, Ellman-Radiotalasna kirurgija
 Tehnika emocionalne slobode-EFT, Masaža, Bahove kapi, Biopton, Magneti i ostalo...

NOVO U POLIKLINICI ! doc.dr sci.med. Stamenko Šušak - Kardiohirurg - Sremska Kamenica

Poliklinika za vašu obitelj

20 godina sa vama

	MUŠKO IME (MOMO)	MIRODIJ-SKO VINO	UČENIK	SLAVNI AMERIČKI ROCKER (SCHOOL'S OUT)	SKUPLJATI SE U ROJ	UZVANIK NA SVADBI	LOKAL S TOČENJEM KAVE	ISCIJEDITI, IZMIKATI	ZLOBNA ZAVIST	METONI-MIJA ZA ZENU (PREMA EVA)	ZAZIRANJE	MITSKI KRALJ SIKULACA	KLIMAVCI, KIMALA
JEZIK U BUDIMPEŠTI I DEBRECENU													
UMANJIVATI ČIJU VRIJEDNOST													
MACHIAVELLIJEVA TEORIJA													
IRIDIJ			NAVOD TEKSTA KARLOVAC						NAŠ REDATELJ, LUKAS UNO, DUE, ...				
ČILIČEV REKVIZIT						LUŽNA SOL, NITRIIN VELIKA JAMA						RIMSKA PETICA ČUVENI ALKAR, OGNJEN	
50 SKANDI	NAROD FILM PROŽET EROTIKOM							KNJAZOVI INICIJALI ŽUPANJSKI TAMBURAŠKI SASTAV			PAUL CEZANNE DOBITNI DVOBROJ U TOMBOLI		
EDWIN ALDRIN			SLIČNA JE PČELI ... O ZAKLANIM OVCEMA			MAJSTORI ZA PEČI GRČKO SLOVO							
"RADIJUS"		BEZBRIŽNA UMJETNICA ŽENSKO IME, KATICA							NAZIV GLUMAC McKELLEN				52x2
STREHA, OKAPNICA					ESTONCI (KRAĆE) "NETWORK CONTROL ACCESS"					NEOBUVEN SLANI GRAH, SLANUTAK			
DAROVITOST													
STARI LJUDI							NAŠA NAFTNA TVRTKA SILOM, NASILNO				OVO PONIKVA, CIRK		
U KOJE VRIJEME, KADA				GLUMICA MAGNANI MASOVNO ZASTRAŠIVANJE					"ULTRAVIOLETNO" PRATNJA ODLIČNIKA (MNOŽ.)			"ČITAJI" KINA	
RIMSKA JEDINICA		KONJ U PJEŠMAMA (HAT) LETJELICA NA UZICI			ARMAND ASSANTE GLUMICA COLLINS			FRKA, JURNJAVA (MNOŽ.) AZERBAJDŽANAC					
FRANK ZAPPA			ELTON JOHN "POWER KIT ENGINE"			ČITAV, CIO "VIŠI TEČAJNI ISPIT"				NOVINAR VIDMAR CRVENO-ZUČKAST			
PRAVITI IMPROVIZACIJE													
TRKAČ ILI SKAKAČ													
SPRAVE ZA MJERENJE, MJERAČI													

madarski jezik, omalovažavati, makiavelizam, ir, citat, nola, reket, nitar, v, nacija, rk, pc, ea, osa, pećari, r, boemka, ime, okap, esti, bos, talentiranost, starci, ina, to, kap, anna, uv, č, i, at, aa, srke, fz, ej, sav, tit, improvizirati, lakoaletitar, mjerni uređaji.

RJEŠENJE KRIŽALJKE:

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
»Hrvatska riječ«, Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Vesna Prčić (predsjednica)
Bruno Anušić, Ljiljana Dulić
Ivan Gregurić, Dražen Prčić,
Zvonko Sarić, Josip Stantić,
Thomas Šujić, Tomislav Žigmanov

DIREKTOR

Ivan Karan
e-mail: hrdirektor@tippnet.rs

ODGOVORNA UREDNICA:

mr. sc. Jasminka Dulić
e-mail: hrurednik@tippnet.rs

POMOĆNIK I ZAMJENIK

ODGOVORNE UREDNICE:
Zvonko Sarić
e-mail: zsarić@hrvatskarijec.rs

REDAKCIJA:

Ivan Andrašić (Podunavlje)
Davor Bašić Palković (kultura)
e-mail: dbpalkovic@hrvatskarijec.rs
Dušica Dulić (novinarka)
e-mail: dusicad@hrvatskarijec.rs
Slavica Mamužić (novinarka)
e-mail: smamuzic@hrvatskarijec.rs
Zvonimir Perušić (ekonomija i redaktura)
e-mail: zperusic@hrvatskarijec.rs
Dražen Prčić (sport i zabava)
e-mail: dprcic@hrvatskarijec.rs
Nada Sudarević (fotografije)
Željka Vukov (društvo)
e-mail: zvukov@hrvatskarijec.rs
Mirko Kopunović (dopisništva i korektura)
e-mail: mkopunovic@hrvatskarijec.rs
Jelena Ademi (tehnički prijelom)

TEHNIČKI UREDNIK:

Thomas Šujić

ADMINISTRACIJA:

Zdenka Sudarević
Ljubica Vujković-Lamić
Josip Horvat

LEKTOR: Vladan Čutura

TELEFON: ++381 24/55-33-55
++381 24/55-15-78
++381 24/53-51-55

ŽIRO RAČUN: 355-1023208-69

E-MAIL: hrvatskarijec@tippnet.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: »Rotografika«
doo Subotica

List je upisan u Registar javnih glasila
Agencije za privredne registre Republike Srbije
pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Каталогизација
у публикацији Библиотека
Матице српске, Нови Сад
32+659.3(497.113=163.42)

PRIČA O FOTOGRAFIJI

Piše: Ruža Silađev

Fotografija je snimljena u Sonti. Na njoj su kćeri *Marte* i *Marka Andrašića*, *Kalajčevoga*, dobrog kneza sonćanskoga.

S lijeva na desno su: *Pavka Andrašić*, rođena 1890. g., umrla 1978. g., udana *Pejić*, *Mitrina*; *Kata Andrašić*, rođena 1898. g., umrla 1956. g., kasnije udana *Poturica*, *Šodanova*. Na fotografiji je još *Marica Andrašić*, rođena 1895. g., umrla 1964. g., udana *Đurkov*, *Grcina*. U naručju drži sina *Stipu*.

Obučene su u najsvečaniju sonćansku, šokačku nošnju »pulanku«. Uz ovakvu nošnju bi išle lijepe, poluzatvorene cipele (mogle su biti lakirane ili od fine kože) ili svečane papuči-

ce. Sve što se moglo napraviti rukom, Šokica bi to i stvorila. Za cipele ili papučiće je trebalo malo većih financijskih sredstava. Kako mlade dame, ili samo jedna od njih, nisu mogle priuštiti takvu obuću u danom trenutku, odlučile su da se »naslikuju« bose. Ovo nije bila rijetkost, a i »uska peta« je bila rado viđena od strane muškoga svijeta. Eto, kako i peta može biti svojevrsan erotski simbol.

Podaci o nastanku fotografije ne postoje. Ali, dijete *Stipa* u naručju svoje matere *Marice*, rođeno je u veljači 1917. godine.

Sve tri sestre na fotografiji su rođene, živjele i umrle u Sonti. Tijekom života bile su kućanice,

što je za ondašnje prilike značilo »biti i u domu i u polju«. Žena je tada imala zadaću rađati djecu, brinuti se o njima, o mužu, muževljevim ili svojim roditeljima, održavati kuću, krečiti, farbati, hraniti i pojititi živinu i stoku. Redovito je morala s mužem ići u polje, često nositi i dijete, »na prsima«, sa sobom na njivu. Mukotran i iscrpljujući život ih nije obeshrabrio. Sve tri sestre su bile vrlo vesela duha, spremne na doskočicu, šalu, pjesmu i igru. Iza sebe su ostavile zavidno potomstvo.

Pavka je rodila i odgojila dva sina i dvije kćeri. Dobila je sedmero unučadi, a među njezinim potomstvom nalazimo inženjera agronomije, otpravnika vlako-

va, automehaničare, radnike i domaćice.

Kata je rodila i odgojila dva sina i jednu kćer. Dobila je sedmero unučadi i bila je, na neki način, umjetnica. Umjela je vrlo lijepo šarati uskršnja jaja, danas skoro zaboravljenom tehnikom. Oslikavala ih je u nekoliko faza vrućim voskom, a potom ih je bojila bojom za jaja. Sve to nije radila samo za sebe, već i za veliki broj drugih kućanstava u Sonti, štoviše bila je poznata po tome. Od njenih potomaka neki su postali sakupljači ljekovitih bilja, ekonomisti, inženjeri tehnologije, radnici, ali i slikarica ulja na platnu, te profesorica književnosti.

Marica je rodila i odgojila tri sina i četiri kćeri. Dobila je šesnaestoro unučadi. Udala se za čovjeka koji je potjecao iz obitelji koja se bavila ovčarstvom. S mužem i djecom je odgajala ovce, proizvodila vunu, mlijeko i sir. Njezina je obitelj u Sonti bila poznata obitelj pastira. U njenom pak mnogobrojnom potomstvu nalazimo elektroinženjera, kroatistiku i pedagoginju, apotekare, ekonomiste, radio i tv mehaničare, medicinske sestre, vozače, trgovce, stolare, željezničare, radnike i kućanice.

Svi potomci rado vole pričati o svojim bakama, prabakama i šukunbakama koje su bile vrijedne, požrtvovane, vesele i »vickaste« žene, a k tomu su se i ovako lijepo »naslikovale« njima za uspomenu.

PUTUJTE S **JP »SUBOTICA-TRANS«** NA MEĐUNARODNOJ LINIJI:
SUBOTICA-NOVI SAD-ZAGREB I OSTVARITE ZNAČAJNE POPUSTE.
POLASCI U 8,00 h SVAKOG DANA IZ SUBOTICE I ZAGREBA.

CIJENA KARATA:

DJECA DO 6 GODINA – VOZE SE BESPLATNO.

DJECA OD 6-12 GODINA (POPUST OD 50%) – 1.425,00 DINARA

STUDENTI:

JEDAN SMJER (POPUST OD 20%) – 2.280,00 DINARA.

POVRATNA (POPUST OD 30%) – 3.990,00 DINARA.

OSTALI:

JEDAN SMJER – 2.850,00 DINARA.

POVRATNA (POPUST OD 15%) – 4.845,00 DINARA.

VAŠ SUBOTICA-TRANS

Tel.: 024/555-566

SVEHRVATSKA I DRŽAVNA SMOTRA – DANI ZAHVALNOSTI ZA PLODOVE ZEMLJE

Dani kruha, Pregrada 2011.

Sljedećeg dana ujutro zaputili smo se u Pregradu. Postavili smo naš izložbeni prostor. Tema nam je bila 100 godina Dužijance, donijeli smo i izložili fotografije djece i mladih odjevenih u bunjevačku nošnju, kolače koje su nam ispekle mame i bake te voće koje raste u našem kraju. Posjetiteljima našeg izložbenog prostora smo, osim voća i kolača, darovali i privjeske izrađene u našoj školi na ekološki način od drveta. Mnoge je zanimalo na koji način mi slavimo

Dane kruha i plodova zemlje, pa smo im pričali o našoj Dužijanci i običajima. Cijela svečanost upotpunjena je svečanom svetom misom s prinosom darova. Mi smo darovali naše tradicionalne kolače. Osnovni smisao projekta je kroz izložbu plodova zemlje ukazati na potrebu očuvanja biološke raznolikosti. Osim toga, projekt promiče i duhovne vrijednosti (štovanje kruha - izvora života i duhovne snage) te očuvanje običaja hrvatskoga naroda kao dijela nacionalne kulturne baštine (starinska priprema kruha i drugih plodova zemlje, izložba starih pribora i alata, nošnji...). Domaćinima smo uručili darove koje nam je osigurao ravnatelj škole i HNV.

Nakon svečanosti posjetili smo Muzej krapinskih neandertalaca. Postav u muzeju je napravljen kao vremeplov kroz povijest svemira, Zemlje, čovjeka - sve do današnjih dana, s posebnim naglaskom na vrijeme neandertalaca.«

Ove godine grad Pregrada i Krapinsko-zagorska županija bili su domaćini dvadesete, jubilarne Državne smotre Dani kruha - dani zahvalnosti za plodove zemlje, koja se održala u nedjelju, 9. listopada 2011.

Kao predstavnici Vojvodine - Subotice, a u organizaciji Hrvatskog nacionalnog vijeća, na ovoj je manifestaciji sudjelovalo devet učenika iz OŠ »Ivan Milutinović« iz Male Bosne (Patricija Merковиć, Sandra Temunović, Marija Ivković, David Nemet, Ivana Tikvicki, Antun Lešnjaković, Nađa Kovač, Marina Peić Tukuljac i Manuela Stantić) u pratnji svojih mentorica Sanje Dulić, Jasmine Dulić i Biljane Horvat. Evo što su nam napisali po povratku iz Pregrade:

»U Krapinske Toplice smo stigli 8. listopada i prenoćili u hotelu Toplice, gdje smo imali mogućnost kupati se u bazenu.

Dječji tjedan u Konzulatu

Učenici V. h razreda OŠ »Matko Vuković« su posljednjeg dana Dječjeg tjedna, u petak 7. listopada, posjetili Generalni konzulat Republike Hrvatske u Subotici. Djecu, možda neki od njih i budući diplomati, primila je generalna konzulica Ljerka Alajbeg.

Bio je to nesvakidašnji događaj o kojem će petaši još dugo razgovarati.

X. DANI BALINTA VUJKOVA

Program za djecu - narodna književnost u školi - 19.10.2011.

Draga djeco, pozivam vas na Dane Balinta Vujkova, zamislite već desete po redu.

I ove godine program za vas bit će u Velikoj vijećnici Gradske kuće u srijedu, 19. listopada, s početkom u 12 sati. Iz Hrvatske čitaonice poručuju da ih nikako ne propustite, jer će biti najbolji do sada. Neću vam sve otkrivati, ali samo da najavim da učenici Osnovne škole »Vladimir Nazor« iz Đurđina pripremaju predstavu po tekstu Balinta Vujkova, a predstaviti će nam se i mališani iz Vrtića »Marija Petković« iz Subotice. Pouzdano znam da su organizatori tiskali i novu knjigu - slikovnicu... ali o tome kad dođete.

Čekamo vas!

14. listopada 2011.

KRUH NAŠ SVAGDANJI

Dani kruha u OŠ »Ivan Milutinović«

Učenici nižih razreda hrvatskih Odjela OŠ »Ivan Milutinović« u Subotici su skupa sa svojim učiteljicama Danijelom Romić i Biljanom Vojnić Hajduk u ponedjeljak, 10. listopada, priredili Dane kruha. Zabavno je i poučno bilo toga dana u školi.

Sat su otvorili prvašići recitiranjem pjesme »Kruh« Marinka Marinovića, nakon čega nam je učiteljica Biljana objasnila kako i zašto se slave Dani kruha. Potom su nešto stariji učenici trećeg razreda čitali stare recepte za pravljenje kruha ili nekog drugog tijesta, koje su za zadaću pribavili od svojih majki i dida. Rad smo nastavili podijeljeni u tri skupine. Svaka je imala praktičnu radionicu. Prva skupina, nazvana »kruh«, trebala je napraviti plakat za Dane kruha, druga zvana »pogačice« je pravila slane... pogačate i sami... pogačice, dok je treća skupina »kifle« izradila slatke kolačiće. Na kraju smo se svi skupa počastili svojim uratcima, koje smo ispekli u školskoj kuhinji.

Što reći, kolači su nam bili divni i za tren oka zdjele su bile prazne. Ovaj dan će nam ostati u lijepom sjećanju i nadamo se da će uskoro biti još ovako zanimljivih školskih dana.

učenici I.c, II.c i III.c

Kako se nekada pekao kruh

Moja pramajka je uvijek pekla domaći kruh. Prvo bi zamijesila tijesto i stavila ga na toplo da naraste. Onda bi dobro založila staru zidanu peć. Kada bi se u peći napravio dobar žar, moja pramajka bi stavila naraslo tijesto u peć. Poslije pola sata je iz peći izvadila svježe pečen kruh koji je krasno izgledao i mirisao.

Dajana Brajković, III.c
OŠ »Ivan Milutinović« Subotica

KRUNICA NA ŠEST SVJETSKIH JEZIKA

Mali kruničari župe Svetog Roka obilježili Svjetski dan krunice

Dragi prijatelji, mjesec listopad posvećen je Majci Božjoj – Kraljici sv. krunice! Krunica je pobožnost koju je Blažena Djevica toliko preporučivala tijekom svojih ukazanja. Vjerujem da i vi u svojim obiteljima i vašim župama imate ovu lijepu pobožnost.

Ako ste upamtili, u prošlom broju smo u našoj rubrici Kalendar najavili da se 7. listopada obilježava Svjetski dan krunice. Mali kruničari župe Svetog Roka u Subotici, koji inače redovito svake srijede mole krunicu u crkvi, toga su dana molili krunicu na šest svjetskih jezika: latinskom, engleskom, talijanskom, njemačkom, mađarskom i češkom. Za to ih je pripremila mama Tatjana Bajić, a u ovom su slavlju pripomogli i članovi VIS-a »Proroci«, kao i Radio Marija, koja je putem svojih valova prenosila pobožnost.

Sve pohvale za male kruničare i organizatore s porukom neka nastave tako i dalje, a Gospa će ih već nagraditi potrebnim milostima.

14.1

KALENDAR BITNIH DATUMA

KALENDAR za idući tjedan

- 14. listopada - Svjetski dan norma
- 14. listopada - Svjetski dan vida
- 14. listopada - Svjetski dan davalaca organa
- 14. listopada - Svjetski dan šećerne bolesti
- 15. listopada - Svjetski dan čistih ruku
- 15. listopada - Svjetski dan žena sa sela
- 15. listopada - Međunarodni dan bijelog štapa
- 15. listopada - Svjetski dan pješačenja
- 15. listopada - Svjetski dan kralježnice
- 16. listopada - Svjetski dan hrane (FAO) - UN
- 16. listopada - Anti Mc Donalds dan
- 16. listopada - Europski dan darivanja organa
- 17. listopada - Međunarodni dan borbe protiv siromaštva - UN
- 17. listopada - Svjetski dan borbe protiv boli
- 18. listopada - Europski dan borbe protiv trgovanja ljudima
- 18. listopada - Svjetski dan kravate
- 18. listopada - Svjetski dan menopauze
- 19. listopada - Dan akcije Saveza Save the Children - organizacija za prestanak nasilja nad djecom
- 20. listopada - Međunarodni dan školskih knjižnica
- 20. listopada - Svjetski dan kuhara
- 20. listopada - Svjetski dan jabuke
- 20. listopada - Svjetski dan osteoporoze
- 14. listopada – 21. listopada - Tjedan borbe protiv TBC
- 15. listopada – 15. studenoga - Mjesec hrvatske knjige

PETAK
14.10.2011.

06:15 Trenutak spoznaje
 06:45 TV kalendar
 07:00 Dobro jutro, Hrvatska
 07:05 Vijesti
 08:40 Dobro jutro, Hrvatska
 09:05 ZABA - 90 sekundi
 09:07 Kralj vinograda 1, serija
 09:52 Vijesti iz kulture
 10:00 Vijesti
 10:10 Putovanja u daleke krajeve: Havaji
 11:00 Kod Ane
 11:10 Oprah show
 12:00 Dnevnik
 12:15 Minuta zdravlja iz Dietpharma
 12:16 TV kalendar
 12:31 Kad zavolim, vrijeme stane - telenovela
 13:20 Sve će biti dobro, serija
 14:05 Vijesti uz hrvatski znakovni jezik
 14:14 Vrijeme sutra
 14:15 Drugo mišljenje
 14:45 Branitelji domovine, informativno-edukativni spot
 14:50 Alisa, slušaj svoje srce - telenovela
 15:35 Snaše na tržištu, emisija pučke i predajne kulture
 16:05 Skica za portret
 16:25 Hrvatska uživo
 17:00 Vijesti
 17:15 Globalno sijelo
 17:45 Putem europskih fondova
 18:00 Iza ekrana
 18:30 Od Lark Risea do Candleforda 1
 19:25 Minuta zdravlja iz Dietpharma
 19:30 Dnevnik
 20:01 Vrijeme
 20:04 ZABA - 90 sekundi
 20:10 Hrvatski kraljevi
 21:00 P.S. Volim te, film
 23:10 Dnevnik 3
 23:35 Vijesti iz kulture
 23:40 Peti dan, talk show
 00:35 Tajanstveni vlak, film
 02:20 Dan obuke, film
 04:20 Skica za portret
 04:40 Kralj vinograda 1
 05:25 Globalno sijelo

06:25 Kad zavolim, vrijeme stane
 07:10 Silvestrove i Čičijeve tajne
 07:30 Pipi Duga Čarapa, crtana serija
 07:55 Mala TV
 --- TV vrtić:

Listopad i vjetropuh
 --- Krtić prikazuje
 --- Patuljkove priče, crtani film
 --- Tajni dnevnik patke Matilde
 08:25 Plesne note, serija za djecu
 08:50 Školski sat: Ruko-m pisanje
 --- Puni krug
 09:35 Olujni svijet, serija za djecu
 10:00 Prijenos sjednice Hrvatskog sabora
 13:45 Drugi format
 14:30 H2O Uz malo vode!, serija za mlade
 14:55 Edgemont 2, serija za mlade
 15:20 Školski sat: Ruko-m pisanje
 15:50 Puni krug
 16:05 Meteor i veliki kotači, crtani film
 16:20 Mala TV
 --- TV vrtić:
 Listopad i vjetropuh
 --- Tajni dnevnik patke Matilde
 16:50 Poštar Pet, crtani film
 17:05 Šaptač psima
 18:00 Regionalni dnevnik
 18:20 Županijska panorama
 18:30 Briljanteen
 19:10 Silvestrove i Čičijeve tajne, crtana serija
 19:30 Glazba, glazba
 20:00 Besmrtni stanice, dokumentarni film
 21:00 Prljavi seksi novac 2
 21:50 Nijemi svjedok 13
 23:25 Na rubu znanosti
 00:10 Vrijeme je za jazz: Matija Dedić trio
 02:35 Glazbeni spotovi

07:10 Roary, crtana serija
 07:25 Bumba, crtana serija
 07:40 Tomica i prijatelji, crtana serija
 07:55 TV izlog
 08:10 Nate Berkus Show
 09:10 Kad lišće pada, serija R
 10:10 Ljubav i kazna, serija R
 11:10 Inspektor Rex, serija R
 12:10 IN magazin R
 12:55 Larin izbor, serija R
 13:55 Teresa, serija
 16:00 Inspektor Rex, serija
 17:00 Vijesti Nove TV
 17:25 IN magazin
 18:05 Kad lišće pada, serija
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:00 Ljubav i kazna, serija
 21:00 Larin izbor, serija
 22:00 Smrtonosna zona, igrani film
 23:55 Polarna oluja, igrani film
 01:35 Claire, igrani film

03:05 Ezo TV, tarot show
 04:35 Sjeme zla, igrani film R
 06:20 IN magazin R

06:15 RTL Dana
 06:55 Dragon Ball Z, animirani film
 07:20 PopPixie, crtani film
 07:35 Cobra 11, akcijska serija
 09:40 Imperatriz, telenovela
 11:50 Ekkluziv Tabloid, magazin
 12:20 Večera za 5, lifestyle emisija
 13:10 Krv nije voda, serija
 14:05 Cobra 11, akcijska serija
 16:00 Ruža vjetrova, dramska serija
 16:55 RTL 5 do 5, informativna emisija
 17:05 Večera za 5, lifestyle emisija
 18:00 Ekkluziv Tabloid, magazin
 18:30 RTL Danas, informativna emisija
 19:05 Krv nije voda, serija
 20:00 Ruža vjetrova, dramska serija
 21:00 Djevojka iz susjedstva, igrani film, komedija
 23:00 Sirove strasti, igrani film, triler
 01:20 Četiri brata, igrani film, akcijski triler
 03:20 Astro show, emisija uživo
 04:20 RTL Danas, informativna emisija

SUBOTA
15.10.2011.

05:55 Drugo mišljenje
 06:30 TV kalendar
 06:45 Iza ekrana
 07:15 Snaše na tržištu
 07:45 Hrvatska kronika BiH
 08:00 Vijesti
 08:10 Vera Cruz, film
 09:40 Skica za portret
 09:50 Vijesti iz kulture
 10:00 Vijesti
 10:10 Kućni ljubimci
 10:45 Slike iz Južne Afrike
 11:15 Normalan život
 12:11 Sport
 12:13 Vrijeme
 12:15 Minuta zdravlja iz Dietpharma
 12:16 TV kalendar
 12:30 Veterani mira
 13:15 Prizma
 13:57 Duhovni izazovi, međureligijski magazin

14:25 Branitelji domovine
 14:30 Eko zona
 14:55 Prirodni svijet
 4,15:45 Jelovnici izgubljenog vremena
 16:05 Euromagazin
 16:30 Potrošački kod
 17:00 Vijesti
 17:15 Vrijeme sutra
 17:16 HAK - Promet info
 17:20 Reporteri: Čileanski rudari
 18:25 Lijepom našom: Novigrad Istarski
 19:20 Minuta zdravlja iz Dietpharma
 19:30 Dnevnik
 19:56 Sport
 20:10 Uz nas niste sami, humanitarna akcija
 22:15 Vijesti
 22:30 Vijesti iz kulture
 22:35 Reader, film
 00:40 Kineska četvrt, film
 02:45 Šaolinski nogomet, film
 04:10 Skica za portret
 04:25 Reporteri: Čileanski rudari
 05:25 Potrošački kod

07:00 Panorame turističkih središta Hrvatske
 08:25 Silvestrove i Čičijeve tajne, crtana serija
 08:45 Patak Frka
 09:10 Djevojčica iz budućnosti
 09:35 Mala TV
 --- TV vrtić: Motoristi
 --- Brlog: Papige
 --- Tajni dnevnik patke Matilde:
 11:35 Dječak na tajnom zadatku, film
 13:10 Aussie & Ted, film
 14:45 KS automagazin
 15:15 Obrtnik i partner
 15:50 Magazin nogometne lige prvaka
 16:15 4 zida
 16:55 Košarka, ABA liga: Zagreb - Budućnost
 18:55 Vaterpolo, Jadranska liga: Mladost - Jug
 20:15 Auti, animirani film
 22:15 John Adams, serija
 23:30 Završnica Međunarodnog natjecanja mladih dirigenata Lovro Matačić
 00:45 Fringe - Na rubu 1, serija
 01:30 Glazbeni spotovi

07:00 U sedmom nebu, serija
 07:50 Peppa, crtana serija
 08:05 Bakugan II -
 08:30 Beyblade metal fusion

08:55 Winx, crtana serija
 09:20 I tako to..., serija
 09:50 Smallville, serija
 10:50 Larin izbor, serija R
 13:50 Na nišanu koplja, igrani film
 16:00 Provjereno
 17:00 Vijesti Nove TV
 17:10 Supertalent, show R
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:05 Ulovi Smarta, igrani film
 22:15 Obračun s Jakuzom, igrani film
 00:05 Dokaz života, igrani film
 02:25 Ezo TV, tarot show
 03:55 Smrtonosna zona, igrani film R
 05:30 I tako to..., serija R
 05:50 Kraj programa

06:25 RTL Danas, informativna emisija
 07:00 PopPixie, crtani film (dvije epizode)
 07:40 X-Men, animirani film
 08:05 Učilica, kviz za djecu
 08:40 Ruža vjetrova, dramska serija (dvije epizode)
 11:00 Fletch, igrani film, komedija
 12:25 Dati sve od sebe, igrani film, sportska drama
 14:40 Između dvije vatre, igrani film, romantična komedija
 16:35 Na visokoj nozi, humoristična serija
 17:30 Zvijezde Ekstra: Heidi Klum, zabavna emisija
 18:30 RTL Danas, informativna emisija
 19:05 Bibin svijet, humoristična serija (dvije epizode)
 20:00 Rat među nevjestama, igrani film, romantična komedija
 21:45 Razvedi me, zavadi me, igrani film, komedija
 23:40 Šlampavi muževi, igrani film, komedija
 01:20 Astro show, emisija uživo
 02:20 RTL Danas, informativna emisija
 02:55 Četiri brata, igrani film, akcijski triler

NEDJELJA
16.10.2011.

06:00 Duhovni izazovi, međureligijski magazin
 06:25 Euromagazin
 06:50 TV kalendar
 07:05 Silvestrovi i Čičijeve tajne, crtana serija
 07:25 Mala TV
 --:-- TV vrtić: Motoristi
 --:-- Brlog: Papige
 --:-- Tajni dnevnik patke Matilde:
 Pizza majstor Pjer
 07:55 Vijesti iz kulture
 08:00 Vijesti
 08:10 Prijatelji 3
 09:00 Vesele trojke, crtana serija
 09:20 Hamtaro, crtana serija
 09:43 TV kalendar
 10:00 Vijesti
 10:15 Poirot 1, serija
 11:10 Opera box
 11:40 manjinski MOZAIK
 12:00 Dnevnik
 12:15 Minuta zdravlja iz Dietpharma
 12:25 Plodovi zemlje
 13:25 Split: More
 14:00 Nedjeljom u dva
 14:55 Mir i dobro
 15:20 Branitelji domovine, informativno- edukativni spot
 15:30 Emma, mini-serija
 17:00 Vijesti
 17:10 Vrijeme sutra
 17:11 HAK - Promet info
 17:15 Vrtlarica
 17:45 Pjevaj moju pjesmu, glazbeni game show
 19:20 Minuta zdravlja iz Dietpharma
 19:30 Dnevnik
 20:10 Sve u 7!, kviz
 21:05 Loza, TV serija
 21:55 Vijesti
 22:15 Oko globusa, vanjskopolitički magazin
 22:50 Vijesti iz kulture
 22:55 Emma, mini-serija
 00:25 Poirot 1, serija
 01:20 Reprizni program
 03:15 Skica za portret
 03:25 Lijepom našom: Novigrad Istarski
 04:20 Oko globusa, vanjskopolitički magazin
 04:50 Plodovi zemlje

07:00 Panorame turističkih središta Hrvatske
 07:55 Stari i novi madrigali - Antifonus u Samoboru
 08:55 Sabrina, film
 10:48 Biblija
 10:58 Široka Kula: Misa, prijenos
 12:15 Dolazim kući za Božić, film

13:45 Filipove bebe
 14:15 Vinkovačke jeseni 2011
 15:25 e-Hrvatska
 16:00 Tokio: SP u gimnastici
 17:00 Olimp
 17:25 Hokej, EBEL liga
 20:00 Bilo jednom na Divljem zapadu, film
 22:40 Animatik
 23:30 Mona Lisa, film
 01:10 Glazbeni spotovi
 03:25 Noćni glazbeni progr.

05:55 TV izlog
 06:10 U sedmom nebu, serija
 07:00 Peppa, crtana serija
 07:15 Bakugan II
 07:40 Beyblade metal fusion
 08:05 Winx, crtana serija
 08:30 I tako to..., serija
 09:00 Automotiv Lifestyle, magazin
 09:30 Magazin Lige prvaka
 10:00 Novac, poslovni magazin
 10:30 ZelenJava, magazin
 11:00 Larin izbor, serija R
 13:00 Dodirni vrh svijeta, igrani film
 14:50 Šašavi robijaši, igrani film
 17:00 Vijesti Nove TV
 17:10 Jahači iz sjene, igrani film
 19:05 INA Plave vijesti
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:05 Supertalent, show
 21:45 Red carpet, showbiz magazin
 3:20 Obračun s Jakuzom, igrani film R
 01:10 Polarna oluja, igrani film R

06:15 RTL Danas
 06:50 PopPixie
 07:50 X - Men, animirani film
 08:15 Ruža vjetrova, dramska serija
 11:15 Dati sve od sebe, igrani film
 13:05 Rat među nevjestama, igrani film
 14:50 Razvedi me, zavadi me, igrani film
 16:40 Discovery: Lutrija mi je promijenila život

HRT1 14.10.2011. 15:35 SNAŠE NA TRŽIŠTU, emisija pučke i predajne kulture

Može li se i tradicijska kultura naći na tržištu estrade? Može, itekako. Dokaz tome skupina je žena iz Štitara u okolici Županje, koja je prije nekoliko godina počela putovati po saj-

movima kao Etno kujna, vesela gastro ekipa koja na licu mjesta peče i prodaje listariće, jelo od tijesta, poznato i pod nazivom poderane gaće. Iako je njihova namjera bila na zgodan način propagirati tradicijsku kulturu, posao je pokazao i određeni komercijalni efekt. I, tko zna, možda upravo zato, suočena s različitim interesima i shvaćanjima toga posla, ekipa se podijelila na dvije skupine. Obje djeluju i dalje, svaka za se. I svaka nastoji opstati na tržištu.

Scenarij: Ljiljana Mandić i Aleksej Pavlovsky
 Snimatelj: Damir Bednjanec
 Redatelj: Liljana Mandić
 Producent: Damir Čengić
 Urednik: Aleksej Pavlovsky

17:40 Ekzkluziv Vikend, magazin
 18:30 RTL Danas, informativna emisija
 19:10 Galileo, zabavna/ obrazovna emisija
 20:00 Cliffhanger, igrani film
 22:05 CSI: Miami
 00:45 Astro show
 01:45 RTL Danas
 02:20 Šlampavi muševi, igrani film, komedija

PONEDJELJAK 17.10.2011.

05:45 Split: More
 06:15 Mir i dobro
 06:45 TV kalendar
 07:00 Dobro jutro, Hrvatska
 07:35 Vijesti
 08:40 Dobro jutro, Hrvatska
 09:07 Kralj vinograda
 09:52 Vijesti iz kulture
 10:00 Vijesti
 10:10 Na obalama Mekonga, dokumentarna serija
 11:00 Kod Ane
 11:10 Blago svjetskih tržnica, dokumentarna serija
 11:40 Kulturna baština
 12:00 Dnevnik
 12:15 Minuta zdravlja iz Dietpharma
 12:16 TV kalendar
 12:31 Kad zavolim, vrijeme stane - telenovela
 13:20 Sve će biti dobro, serija
 14:14 Vrijeme sutra
 14:20 Treća dob
 14:50 Alisa, slušaj svoje srce - telenovela
 15:35 Glas domovine

16:05 Kulturna baština
 16:20 ZABA - 90 sekundi
 17:00 Vijesti
 17:10 Hrvatska uživo
 17:45 8. kat, talk show
 18:30 Od Lark Risea do Candleforda 1, serija
 19:25 Minuta zdravlja iz Dietpharma
 19:30 Dnevnik
 20:04 ZABA - 90 sekundi
 20:35 Pro vodi i sprovodi, humoristična serija
 21:10 Puls Hrvatske
 22:25 Svijet profita
 23:00 Dnevnik 3
 23:30 Tajni život umjetničkih djela 6
 00:25 Šaptač psima
 01:15 Dr. House 6
 02:00 Bez traga 7, serija
 02:45 Žica 2, serija
 03:40 Skica za portret
 04:05 Blago svjetskih tržnica
 04:35 Kralj vinograda 1, serija
 05:20 8. kat, talk show

05:45 Split: More
 06:15 Mir i dobro
 06:45 TV kalendar
 07:00 Dobro jutro, Hrvatska
 07:35 Vijesti
 08:40 Dobro jutro, Hrvatska
 09:07 Kralj vinograda
 09:52 Vijesti iz kulture
 10:00 Vijesti
 10:10 Na obalama Mekonga
 11:00 Kod Ane
 11:10 Blago svjetskih tržnica, dokumentarna serija
 11:40 Kulturna baština
 12:00 Dnevnik
 12:15 Minuta zdravlja iz

Dietpharma
 12:16 TV kalendar
 12:31 Kad zavolim, vrijeme stane
 13:20 Sve će biti dobro, serija
 14:14 Vrijeme sutra
 14:20 Treća dob
 14:50 Alisa, slušaj svoje srce - telenovela
 15:35 Glas domovine
 16:05 Kulturna baština
 16:20 ZABA - 90 sekundi
 17:00 Vijesti
 17:10 Hrvatska uživo
 17:45 8. kat, talk show
 18:30 Od Lark Risea do Candleforda 1, serija
 19:25 Minuta zdravlja iz Dietpharma
 19:30 Dnevnik
 20:04 ZABA - 90 sekundi
 20:35 Pro vodi i sprovodi, humoristična serija
 21:10 Puls Hrvatske
 22:25 Svijet profita
 23:00 Dnevnik 3
 23:30 Tajni život umjetničkih djela 6
 00:25 Šaptač psima
 01:15 Dr. House 6
 02:00 Bez traga 7, serija
 02:45 Žica 2, serija
 03:40 Skica za portret
 04:05 Blago svjetskih tržnica, dokumentarna serija
 04:35 Kralj vinograda 1, serija
 05:20 8. kat, talk show

06:20 Kad zavolim, vrijeme stane
 07:05 Silvestrovi i Čičijeve tajne, crtana serija

07:30 Pipi Duga Čarapa
07:55 Mala TV
08:25 Plesne note
08:50 Školski sat
09:35 Olujni svijet
10:00 Alisa, slušaj svoje srce
10:45 Pjevaj moju pjesmu
12:15 Vrtlarica
12:40 Jelovnici izgubljenog vremena
13:00 Robber Bride, britanski film
14:30 H2O Uz malo vode!, serija za mlade
14:55 Edgemont 2, serija za mlade
15:20 Školski sat
15:50 Ton i ton
16:05 Meteor i veliki kotači, crtani film
16:20 Mala TV
16:50 Rukometna Liga prvaka (Ž): Viborg - Podravka, snimka
17:55 Obrtnik partner info
18:00 Regionalni dnevnik
18:20 Županijska panorama
18:30 Pravo na obrazovanje
19:05 Silvestrovo i Čičijeve tajne, crtana serija
19:30 Glazbeni specijal
20:00 Život ide dalje 2, serija
20:50 Traumatologija
21:20 Dr. House 6, serija
22:05 Bez traga 7, serija
22:45 Putem europskih fondova
23:00 Žica 2, serija
23:55 Zakon i red
00:40 Moja obitelj 8b
01:55 Glazbeni spotovi

06:05 RTL Danas
06:40 Dragon Ball Z
07:05 PopPixie, crtani film
07:20 Cobra 11, akcijska serija
09:30 Imperatriz, telenovela
11:35 Ekkluziv Vikend
12:20 Večera za 5
13:15 Krv nije voda
14:10 Cobra 11
16:00 Ruža vjetrova
16:55 RTL 5 do 5
17:05 Večera za 5
18:00 Ekkluziv Tabloid
18:30 RTL Danas
19:05 Krv nije voda
20:00 Ruža vjetrova
21:00 Mentalist
21:50 Hawaii Five-O
23:35 RTL Vijesti
23:50 CSI: Miami
01:35 Astro show
02:35 Mentalis
03:20 RTL Danas

**UTORAK
18.10.2011.**

06:15 Treća dob, emisija za umirovljenike
06:45 TV kalendar
06:57 Obrtnik partner info
07:00 Dobro jutro, Hrvatska
08:35 Vijesti
08:40 Dobro jutro, Hrvatska
09:07 Kralj vinograda 1, serija
10:00 Vijesti
10:10 Nepoznatijeve
11:00 Kod Ane
11:10 Debbie Travis preuređuje
12:00 Dnevnik
12:15 TV kalendar
12:30 Kad zavlomim, vrijeme stane
13:20 Sve će biti dobro, serija
14:05 Vijesti uz hrvatski znakovni jezik
14:20 Među nama
14:50 Alisa, slušaj svoje srce
15:35 Znanstvena petica
16:05 Znanstvene vijesti
16:10 Fotografija u Hrvatskoj
16:20 ZABA - 90 sekundi
16:25 Hrvatska uživo
17:00 Vijesti
17:10 Hrvatska uživo
17:40 HAK - Promet info
17:45 8. kat, talk show
18:30 Od Lark Risea do Candleforda 1, serija
19:30 Dnevnik
20:04 ZABA - 90 sekundi
20:10 Sve u 7!, kviz
21:05 Škrinja: Vodenkrilci
22:05 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:20 Vijesti iz kulture
23:30 Ciklus europskog filma
01:40 Šaptač psima
02:30 Bez traga 7, serija
03:15 Žica 2, serija
04:10 Skica za portret
04:35 Kralj vinograda 1, serija
05:20 8. kat, talk show

06:20 Kad zavlomim, vrijeme stane
07:05 Silvestrovo i Čičijeve tajne, crtana serija
07:30 Pipi Duga Čarapa
07:55 Mala TV
08:25 Plesne note, serija za djecu
08:50 Školski sat
--:-- Navrh jezika
09:35 Olujni svijet, serija za djecu
10:00 Alisa, slušaj svoje srce
10:45 Prizma
11:30 Glas domovine
12:00 Euromagazin
12:25 Fotografija u Hrvatskoj
12:30 Obrtnik i partner
13:00 John Tucker Must Die, američki film
14:30 H2O Uz malo vode!,

serija za mlade
14:55 Edgemont 2, serija za mlade
15:20 Školski sa
15:55 Navrh jezika
16:05 Meteor i veliki kotači, crtani film
16:20 Mala TV
--:-- TV vrtić
--:-- Ninin kutak
16:50 Poštar Pet
17:05 Šaptač psima 5
17:55 Obrtnik partner info
18:00 Regionalni dnevnik
18:20 Županijska panorama
18:30 Crna kutija: Seksualna prava
19:05 Silvestrovo i Čičijeve tajne
19:30 Garaža
20:00 Četiri vjenčanja i sprovod, film
22:00 Bez traga 7
23:00 Žica 2, serija
23:55 Zakon i red: Zločinačke nakane 4, serija
00:40 Moja obitelj 8b, humoristična serija
01:10 24, serija
01:55 Glazbeni spotovi

07:15 Roary
07:30 Bumba
07:45 Tomica i prijatelji
08:15 Nate Berkus Show
09:15 Kad lišće pada
10:15 Ljubav i kazna
11:15 Inspektor Rex, IN magazin
12:15 Larin izbor
13:00 Teresa, serija
14:00 Inspektor Rex
17:00 Vijesti Nove TV
17:25 IN magazin
18:05 Kad lišće pada
19:15 Dnevnik Nove TV
20:40 Liga prvaka: GNK Dinamo ZG - AFC Ajax
23:10 Večernje vijesti
23:30 Sažeci Lige prvaka
00:00 Bilo jednom u Meksiku, film
01:45 Seinfeld
02:15 Zvijer, serija
03:05 Ezo TV
04:05 Highlander III, igrani film
05:55 Nate Berkus Show
06:40 Seinfeld
07:05 IN magazin

06:20 RTL Danas
06:55 Dragon Ball Z
07:25 PopPixie, crtani film
07:35 Cobra 11

09:45 Imperatriz
11:55 Ekkluziv Tabloid
12:20 Večera za 5
13:15 Krv nije voda,
14:10 Cobra 11
16:00 Ruža vjetrova
16:55 RTL 5 do 5
17:05 Večera za 5
18:00 Ekkluziv Tabloid
18:30 RTL Danas
19:05 Krv nije voda
20:00 Ruža vjetrova
21:00 Mentalist
21:50 Put osvete
23:40 RTL Vijesti
23:55 Hawaii Five-O
01:40 Astro show
02:40 Mentalist
03:25 RTL Danas
06:15 Među nama

**SRIJEDA
19.10.2011.**

06:45 TV kalendar
06:57 Obrtnik partner info
07:00 Dobro jutro, Hrvatska
07:05 Vijesti
08:40 Dobro jutro, Hrvatska
09:07 Kralj vinograda 1
09:52 Vijesti iz kulture
10:00 Vijesti
10:09 Vrijeme danas
10:10 Putovanja u daleke krajeve: Jezik kamenja
11:00 Kod Ane
11:10 Oprah show
12:00 Dnevnik
12:15 TV kalendar
12:30 Kad zavlomim, vrijeme stane - telenovela
13:20 Sve će biti dobro, serija
14:14 Vrijeme sutra
14:20 Riječ i život, religijski program
14:55 Alisa, slušaj svoje srce
15:40 Indeks
16:10 HAZU Portreti
16:20 ZABA - 90 sekundi
16:25 Hrvatska uživo
17:45 8. kat, talk show
18:20 Od Lark Risea do Candleforda 1, serija
19:30 Dnevnik
20:04 ZABA - 90 sekundi
20:10 Stipe u gostima 4
20:50 Misija: Zajedno
21:45 Paralele
22:15 Otvoreno
23:00 Dnevnik 3
00:20 Oprah show
01:00 Žica 2, serija
01:55 Gavin i Stacy 1
02:20 Skica za portret
02:35 Znanstvena petica
03:05 Indeks
03:35 Paralele
04:45 Kralj vinograda 1
05:30 8. kat, talk show

06:20 Kad zavlomim, vrijeme stane
07:05 Silvestrovo i Čičijeve tajne
07:30 Pipi Duga Čarapa, crtana serija
07:55 Mala TV
08:25 Plesne note, serija za djecu
08:50 Školski sat
09:35 Olujni svijet, serija za djecu
10:00 Prijenos sjednice Hrvatskog sabora
13:30 Potrošački kod
13:55 Briljanteen
14:35 H2O Uz malo vode!
15:00 Edgemont 2
15:25 Školski sat
15:55 Izazovi
16:10 Meteor i veliki kotači, crtani film
16:20 Mala TV
16:50 Poštar Pet, crtani film
17:05 Crtani film
17:20 4 zida
17:50 Obrtnik partner info
17:55 Rukomet(M), kvalifikacije za EP: Hrvatska - Italija
19:30 Glazba, glazba
19:55 Gavin i Stacy 1, humoristična serija
20:25 Nogometna Liga prvaka
20:40 Nogometna Liga prvaka: Olympique M - Arsenal
23:25 Žica 2, serija
00:20 Zakon i red: Zločinačke nakane 4
01:05 Moja obitelj 9a, humoristična serija
01:35 24, serija
02:20 Glazbeni spotovi

07:30 Roary, crtana serija
07:45 Bumba
08:00 Tomica i prijatelji
08:15 TV izlog
08:30 Nate Berkus Show
09:30 Kad lišće pada, Inspektor Rex
10:30 IN magazin
11:30 Tko je Harry Crumb?, film
14:00 Teresa, serija
16:00 Inspektor Rex, serija
17:00 Vijesti Nove TV
17:25 IN magazin
18:05 Kad lišće pada, serija
19:15 Dnevnik Nove TV
20:00 Ljubav i kazna, serija, serija
21:00 Larin izbor, serija
22:00 Večernje vijesti
22:20 Sad je dosta, igrani film
00:25 Pod prismotrom, igrani film

02:00 Seinfeld, serija
02:30 Na putu prema dolje, serija
03:20 Ezo TV
05:50 Nate Berkus
06:35 IN magazin

06.20 RTL Danas
06.55 Dragon Ball Z
07.25 PopPixie, crtani film
07.35 Cobra 11
09.45 Imperatriz
11.55 Ekkluziv Tabloid
12.20 Večera za 5
13.15 Krv nije voda
14.10 Cobra 11
16.00 Ruža vjetrova
16.55 RTL 5 do 5
17.05 Večera za 5
18.00 Ekkluziv Tabloid, magazin
18.30 RTL Danas, informativna emisija
19.05 Krv nije voda, serija
20.00 Ruža vjetrova
21.00 Mentalist, kriminalistička serija
21.50 CSI: NY, kriminalistička serija
23.40 RTL Vijesti
23.55 Put osвете, kriminalistička serija
01.35 Astro show, emisija uživo
02.35 Mentalist, kriminalistička serija
03.20 RTL Danas

**ČETVRTAK
20.10.2011.**

06:15 Riječ i život
06:45 TV kalendar
06:57 Obrtnik partner info
07:00 Dobro jutro, Hrvatska
08:35 Vijesti
08:40 Dobro jutro, Hrvatska
09:07 Kralj vinograda 1
09:52 Vijesti iz kulture
10:00 Vijesti
10:09 Vrijeme danas
10:10 La Reunion
11:10 Oprah show
12:00 Dnevnik
12:11 Sport
12:13 Vrijeme
12:15 TV kalendar
12:30 Kad zavolim, vrijeme stane
13:20 Sve će biti dobro, serija
14:20 Trenutak spoznaje
14:50 Alisa, slušaj svoje srce
15:35 Domaći dokumentarni film
16:05 Fotografija u Hrvatskoj
16:20 ZABA - 90 sekundi
16:25 Hrvatska uživo
17:00 Vijesti
17:10 Hrvatska uživo
17:40 HAK - Promet info
17:45 8. kat, talk show
18:30 Od Lark Risea do Candleforda 1, serija
19:30 Dnevnik
20:04 ZABA - 90 sekundi
20:10 Sve u 7!
21:05 Bitka za Vukovar
21:55 Pola ure kulture
22:30 Otvoreno
23:15 Dnevnik 3
23:45 Vijesti iz kulture
23:50 Domaći

dokumentarni film
00:40 Oprah show
01:20 Žica 2, serija
02:15 Skica za portret
02:35 Domaći dokumentarni film
03:25 Bitka za Vukovar: Treća faza bitke - Bitka za Vukova
04:10 Pola ure kulture
04:35 Kralj vinograda 1, serija
05:20 8. kat, talk show

06:20 Kad zavolim, vrijeme stane
07:05 Teletubbies
07:30 Kućni svemirci
07:55 Mala TV kontinenata
08:25 Plesne note
08:50 Školski sat
09:35 Olujni svijet, serija za djecu
10:00 Prijenos sjednice Hrvatskog sabora
13:30 Oko globusa, vanjskopolitički magazin
14:00 KS automagazin
14:30 H2O Uz malo vode!, serija za mlade
14:55 Edgemont 2, serija za mlade
15:20 Školski sat
15:50 Kokice
16:05 Crtana serija
16:20 Mala TV
--- TV vrtić
--- Crtani film
--- Čarobna ploča - 7

kontinenata
16:50 Poštar Pet, crtani film
17:05 Šaptač psima 5
17:55 Obrtnik partner info
18:00 Regionalni dnevnik
18:20 Županijska panorama
18:30 Crtani film
18:45 Nogomet, Euroliga - emisija
18:55 Nogomet, Euroliga: Udinese - Atletico Madrid, prijenos
20:55 Nogomet: Euroliga - emisija
21:00 Euroliga: Tottenham - Rubin Kazan, prijenos
23:10 Žica 2, serija
00:05 Zločinačke nakane 4
00:50 24
01:35 Moja obitelj 9a, humoristična serija
02:05 Glazbeni spotovi

07:15 Roary, crtana serija
07:30 Bumba,
07:45 Tomica i prijatelji
08:00 TV izlog
08:15 Nate Berkus Show
09:15 Kad lišće pada
10:15 Ljubav i kazna
11:15 Inspektor Rex
12:15 IN magazin
13:00 Larin izbor
14:00 Teresa, serija
16:00 Inspektor Rex
17:00 Vijesti Nove TV
17:25 IN magazin
18:05 Kad lišće pada
19:15 Dnevnik Nove TV
20:00 Ljubav i kazna

21:00 Larin izbor
22:00 Večernje vijesti
22:20 Provereno
23:20 Donnie Brasco, igrani film
01:40 Sad je dosta, igrani film
03:40 Seinfeld
04:05 Ezo TV
05:50 Sjedi i šuti, serija
06:15 Nate Berkus Show

06.20 RTL Danas
06.55 Dragon Ball Z
07.25 PopPixie, crtani film
07.35 Cobra 11
09.45 Empretriz
11.55 Ekkluziv Tabloid
12.20 Večera za 5,
13.15 Krv nije voda, serija
14.10 Cobra 11
16.00 Ruža vjetrova
16.55 RTL 5 do 5
17.05 Večera za 5
18.00 Ekkluziv Tabloid
18.30 RTL Danas
19.05 Krv nije voda, serija
20.00 Ruža vjetrova
21.00 Mentalist
21.50 CSI: Najbolje od Grissoma
23.40 RTL Vijesti
23.55 CSI: NY
01.40 Astro show, emisija uživo
02.40 Mentalist, kriminalistička serija
03.25 RTL Danas, informativna emisija

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku »Dnevnik« emitira se od pone-
djeljka do subote u terminu od 17,45 minuta na Drugom programu Radio-
televizije Vojvodine. Osim novosti iz života hrvatske manjinske zajednice,
emisija donosi i informacije o događajima u zemlji i okruženju.

Emisija »Izravno« - razgovor na aktualne teme emitira se nedjeljom u 16
sati a emisija iz kulture »Svjetonik« nedjeljom od 16,30 sati.

GLAS HRVATA

Radijska emisija »Glas Hrvata« u produkciji HKUD »Vladimir Nazor« iz
Stanišića emitira se na valovima Radio Sombora nedjeljom od 17 do 18 sati.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku »Zvuci bačke ravnice« emitira se četvrt-
kom u 19 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

GLAS DOMOVINE

Emisija o životu Hrvata izvan domovine pod nazivom »Glas domovine«,
emitira se na HRT1 ponedjeljkom od 15,35 sati.

PROGRAM NA HRVATSKOM JEZIKU RADIO SUBOTICE

SHEMA ZA RADNE DANE:

18,00 - 19,00

Najava programa • Večernji dnevnik • Anemov
prilog »Bolja Srbija« • Agencijske vijesti iz RH •
Kronologija - Dogodilo se na današnji dan • Jezični
savjetnik »Govorimo hrvatski«

19,00 - 19,30

Poetski predah • Popularne melodije - zabavna
glazba (ponedjeljkom) • Na valovima hrvatske glaz-
bene tradicije - narodna glazba (utorkom) • Veliki
majstori glazbe - ozbiljna glazba (srijedom) • Rock
vremeplov (četvrtkom) • Minute za jazz (petkom)

19,30 - 20,00

Europski magazin - magazin Radija Deutsche
Welle (ponedjeljkom) • Kulturna povijest (utorkom)
• Znanjem do zdravlja (srijedom) • Razmišljanje
dopušteno (četvrtkom) • Tjedni vodič (petkom)

20,00 - 20,30

»U pauzi o poslu« (ponedjeljkom) • 'Aktuali-
je' (utorkom) • »Otvoreni studio« (srijedom) • »Kul-
tur café« - magazin iz kulture Radija Deutsche
Welle (četvrtkom) • »Vodič za moderna vremena«
- emisija Hrvatskoga radija (petkom)

20,30 - 21,00

Narodna glazba • Blic vijesti i
odjava programa

SHEMA ZA DANE VIKENDA:
Subota

18,00 Najava programa, Vijesti dana, zabavna glazba
18,15 Vojvodanski tjedan
18,30 Kronologija - Dogodilo se na današnji dan
19,00 Vjerska emisija, duhovna glazba
20,00 Divni novi svijet
20,55 Odjava programa

Nedjelja

18,00 Najava programa, Vijesti dana
18,10 Nedjeljni mozaik (kronologija, zanimljivosti,
zabavna glazba)
18,30 Kronologija - Dogodilo se na današnji dan
19,30 Putnici kroz vrijeme - emisija za djecu
Hrvatskoga radija
20,00 Hrvatima izvan domovine - emisija Pitomog
radija iz Pitomače (RH)
20,55 Odjava programa

104,4 Mhz

NOGOMET MEĐUOPĆINSKA NOGOMETNA LIGA SOMBOR – APATIN – ODŽACI – KULA

Favorit na koljenima

LALIĆ – U 8. kolu Međuopćinske nogometne lige Sombor – Apatin – Odžaci – Kula jedan od favorita ovogodišnjeg prvenstva, Panonija, na svome je terenu u Laliću ugostila momčad iz Sonte, sa začelja ljestvice. Po prohladnom i vjetrovitom vremenu

unaprijed prežaljena ekipa Dinama, iako je u utakmicu ušla bez pet standardnih prvotimaca, prikazala je najzreliju igru u dosadašnjem djelu prvenstva. Od prvog zvižduka prilično nesigurnog suca Stankovića igralo se vrlo borbeno, a domaćini su imali i jak vjetar u leđa. No, za razliku od dosadašnjih utakmica Dinamova obrana je bila sigurna, pa ni izlazak vratara Durakovića, zbog ozljede već u 20. minuti, nije donio prednost domaćinima. Naprotiv, pričuva Smiljanić bio je među najboljim akterima susreta. U nastavku, plavi pojačavaju tempo, pa u većem dijelu drugog poluvremena, sada uz pomoć vjetra, dominiraju terenom. Plod takve igre bio je zgoditak mladog Džanića u 78. minuti za prednost Sonćana. Samo minutu kasnije, novu filigransku akciju Dinamovog napada zaustavlja vratnica, a u posljednjih desetak minuta domaćini, ni uz grubu igru, nisu uspjeli svladati Smiljanića koji je u tom razdoblju, s nekoliko bravuroznih intervencija, uspio sačuvati svoju mrežu. Krajnji je rezultat ove utakmice ostao 0 – 1, a najbolji igrač susreta bio je branič Dinama, Saša Krstin.

I. A.

MEĐUOPĆINSKA NOGOMETNA LIGA BAČKA PALANKA – II. RAZRED

Dobra igra sloge

PLAVNA – U drugoj utakmici zaredom na domaćem terenu, Sloga je u šestom kolu prvenstva postigla još jednu značajnu pobjedu. Po prilično hladnom vremenu i lošem terenu svladala je ekipu Borca iz Vizića, rezultatom 2 – 0, čime je nagovijestila dolazak boljih dana za klub. Kako se

jesenska sezona prvenstva bliži završetku, Sloga igra sve bolje, a nogometaši pokazuju više volje i žara za pobjedom. Upravo je ovakva atmosfera obilježila cijele utakmice u kojoj je malobrojna publika mogla vidjeti čak i pojedinačne majstorije igrača i dobru kolektivnu igru domaćih nogometaša. Nakon nekoliko propuštenih prigoda, u tridesetoj minuti B. Nikolić je iz kuta, izravnim udarcem, postigao prvi zgoditak za Slogu. U drugom poluvremenu Sloga nastavlja s napadima, ali i gosti u kontranapadima stvaraju nekoliko izglednih prigoda te utakmica postaje sve zanimljivija. Dvadesetak minuta pred svršetak utakmice, nakon dobro izvedenoga slobodnog udarca, Stojanović glavom postiže i drugi zgoditak za Slogu, te »stavlja točku na i« rezultatom 2 – 0 za Slogu. Idući se tjedan igra 7. kolo, kojim ujedno završava jesenski dio prvenstva. Sloga gostuje u Malome Baču, gdje će u susretu s ekipom Mladosti, momčad nastojati postići što bolji rezultat, a Borac V. dočekuje Našu Zvezdu iz Silbaša.

Z. P.

KARATE

Međunarodni karate turnir u Sonti

SONTA – U povodu desete obljetnice postojanja KK Kumite, u Sonti će se u subotu, 15. listopada, održati međunarodni karate turnir »Kup Sonte 2011«. Turnir će biti održan u sportskoj hali OŠ »Ivan Goran Kovačić«, s početkom u 11,00 sati, a ulaz je slobodan. Organizatori turnira su KK Kumite Sonta i Karate federacija Vojvodine.

I. A.

FLASH VIJESTI

* NOGOMET, Vojvodanska liga skupina Istok : Bačka – Radnički (Zrenjanin) 8-0

* NOGOMET, Gradska liga Subotice: Mala Bosna – Zrinjski 3-0

* ODBOJKA, Ženska Superliga: NIS Spartak – Vizura 3-2

* KOŠARKA, Ženska Prva liga: Spartak – Šabac 66-69

* BICIKLIZAM: Gabor Kasa pobjednik utrke »Oko Alanije«

* RUKOMET, Prva liga: Spartak Vojput – Vrbas Carnex 28-19

* HRVANJE, Prva liga: Spartak – Radnički (Sombor) 5-2

WINDSURF: Lehel Nemet prvak Srbije u klasama Formula i Slalom

PETAR TIKVICKI, PREDSEDNIK HAŠK-A »ZRINJSKI« IZ SUBOTICE

Naši igrači će vremenom očvrtnuti na provokacije

U pitanju su ipak većinom mladi momci bez iskustva igranja ligaških susreta

Razgovor vodio: Dražen Prčić

Tragom informacija o određenim neugodnostima kojima su, tijekom sportskih nastupa u Gradskoj nogometnoj ligi Subotice, bili izloženi nogometaši HAŠK-a »Zrinjski«, odlučili smo dati riječ predsjedniku jedinoga subotičkog hrvatskog sportskog društva, *Petru Tikvickom*.

»Formiranjem nogometne sekcije, pri našem sportskom društvu, uspjeli smo oživjeti mogućnost da se naši momci okupe i bave sportom koji vole, ali i da dobiju prigodu zaigrati u natjecateljskom rangu što je, za mnoge od njih, do sada bila samo želja. Startom u natjecanju Gradske nogometne lige Subotice momčad

Širenje sportskih disciplina

Čelništvo HAŠK Zrinjskog planira u budućnost razviti još nekoliko sportskih sekcija, a prva u planu je stolnotenisačka.

»Zrinjskog« započela je »novu povijest« hrvatskog sporta na sjeveru Bačke, no na samome početku bilo je i manjih neugodnosti vezanih uz hrvatski predznak našega kluba. Prvi incident se dogodio prilikom gostovanja u Višnjecima kada je skupina, mahom maloljetnih, navijača subotičkog superligaša Spartaka i Novog Žednika, tijekom susreta, našim nogometašima upućivala uvrijedljive i pogrдне povike. Na sreću, unaprijed planiranim prisustvom interventno-

ga voda MUP-a, spriječeni su veći incidenti između navijača i nogometaša. Također, bilo je i manjih verbalnih prijetnji nekim od naših nogometaša, ali ništa što bi moglo eskalirati u ozbiljniji problem i intervenciju policije. Na koncu, mi smo našu momčad unaprijed pripremili na potencijalne neugodnosti koje bi mogli imati noseći majicu hrvatskoga kluba, ali su i sami bili svjesni takve mogućnosti«, pojasnio je predsjednik Petar Tikvicki sve »neugodne« pojedinosti u vezi debitantskih nastupa HAŠK-a »Zrinjski«.

PRVENSTVENI NASTUPI

Nakon šest odigranih prvenstvenih kola momčad »Zrinjskog« nalazi se na desatom mjestu Gradske nogometne lige Subotice, s četiri osvojena boda. U prošlom kolu Zrinjski je na domaćem terenu, u Ljutovu, odigrao 2-2 sa Solidom, a u idućem kolu na redu je gostovanje u Maloj Bosni, protiv istoimene momčadi, koja ima isti broj osvojenih bodova. No, jamačno najviše pozornosti je izazvao susret protiv momčadi »Dušan Silni«.

»Prvenstveni susret je odigran na pomoćnom igralištu NK Spartak, uz odlično osiguranje, i prošao je bez ikakvih incidenata, baš kao i utakmica odigrana u Starome Žedniku. Pored rezultata, za koji se prvenstveno igra, mi bismo konačno željeli sve ostalo ostaviti po strani, željeli bismo da naša momčad nema više neugodnosti zbog toga što igra u majici hrvatskoga kluba, te da

više nikada ne moramo razgovarati na ovu temu. Ipak su u pitanju mladi momci, koje su nam njihovi roditelji povjerali, s vjerom u ispravnost onoga što radimo. Vjerojatno će biti još pokoje nelagodna situacija, ali to je danas u nogometu posve uobičajena stvar, pa će i naši igrači vremenom očvrtnuti na moguće provokacije. Ipak, naglasio bih kako nam je na prvom mjestu sigurnost naših članova i toga ćemo se uvijek držati«.

ŽELJE ZA NOGOMETNU BUDUĆNOST

»Naša osnovna želja, u ovoj prvoj sezoni postojanja, opstanak je u financijskom smislu i ostvarenje zacrtanog cilja, da »izguramo« sezonu do kraja. Formiranjem nogometne sekcije i kluba koji se aktivno natječe u općinskoj ligi, uspjeli smo skrenuti pozornost na sebe jer nogomet ipak privlači najviše medijske pozornosti. Naše želje, glede prvenstvene debitantske sezone u Gradskoj ligi Subotice, baziraju se na

plasmanu oko sredine ljestvice, gdje nam je po kvaliteti i mjesto što bismo u narednim susretima trebali i pokazati. Momčad nam je sastavljena od neiskusnih nogometaša koji su tek sada dobili priliku zaigrati u jednoj seniorskoj momčadi, a svi dosad odigrani susreti su i svojevrsna škola za njih. Također, željeli bismo i osigurati domaći teren na kojemu bismo mogli u budućnosti nesmetano trenirati i igrati prvenstvene susrete, te na njemu razvijati i rad s mladim kategorijama. Nažalost, u ovom trenutku je to jednostavno neizvedivo i primorani smo domaće susrete organizirati na igralištu u Ljutovu«, rekao je na kraju razgovora Petar Tikvicki.

OČNA KUĆA

optika i ordinacija
na jednom mjestu

551-045

Subotica
Maksima Gorkog 20

KOD GLAVNE POŠTE

POGLED S TRIBINA

Baraž

Danas, kada ovaj pomalo tužni pogled s tribina bude pred vama, bit će poznat protivnik Hrvatske u predstojećim susretima baraža drugoplasiranih momčadi, nakon natjecanja po skupinama (ždrijeb je bio obavljen u četvrtak, 13. listopada). »Atenskom su tragedijom« i porazom od Grčke od 2-0 raspršeni svi snovi o izravnom plasmanu hrvatske A vrste na EP u Poljskoj i Ukrajini.

Dva gola u Pletikosinoj mreži i dva gola u »Pirovoj« pobjedi protiv Latvije (2-0), u posljednjem kolu kvalifikacija, svrstali su Hrvatsku na drugo mjesto u skupini i osigurali nastup u baražu. Hrvatska će sigurno biti jedan od nositelja, što

joj garantira uzvratni susret na domaćem terenu, što znači lakšeg protivnika u predstojećem dvomeču, koji će biti na programu sredinom idućega mjeseca.

Angažmanom protiv Latvije, nogometna reprezentacija Hrvatske je pokazala snagu da se vrati nakon rezultatskog šoka, koji nas je pogodio protiv Grka, i za samo nekoliko dana pod dojmom velikog medijskog pritiska, ipak uspije konsolidirati redove. Iako nevažna pobjeda protiv Latvijaca, ipak daje vjetar u leđa momčadi u susretu predstojećih, dodatnih, kvalifikacijskih duela i konačnu prigodu da momci izbornika Bilića dokažu, eventualnu, opravdanost nastupa na EP 2012. godine. Izvršni odbor HNS-a je na kratkoj sjednici, nakon susreta u Rijeci, iskazao potporu Slavenu Biliću i povjerenje da okonča kvalifikacijski posao.

Vjerujemo i nadamo se da ovoga puta neće biti kiksa, kao što ih je bilo protiv Gruzije i Grčke, jer nakon baraža više neće biti šansi za popravni.

D. P.

TENIS

Čilić zaustavljen u finalu turnira u Pekingu

Najbolji hrvatski tenisač Marin Čilić nije uspio osvojiti šesti ATP naslov u profesionalnoj karijeri, nakon što ga je, u finalu turnira u Pekingu iz serije 500, u tri seta svladao Čeh Tomáš Berdich (6-3, 4-6, 1-6). Zanimljivo je istaknuti kako je u polufinalu istog turnira igrano hrvatsko polufinale u kojemu je Marin,

prvi puta u karijeri, svladao Ivana Ljubičića. Odličan nastup u glavnom gradu Kine, hrvatski par je obilježio i plasmanom u polufinale igre parova.

RUKOMET

Zagreb CO prejak za Bosnu

Uvjerljivom pobjedom protiv Bosne (33-19), u natjecanju rukometne Lige prvaka, hrvatski prvak Zagreb CO je upisao nove bodove i trenutačno zauzima prvo mjesto na tablici skupine A. U idućem, trećem, kolu Zagrepčani su u četvrtak, 13. listopada, gostovali kod švicarske momčadi Kadetten Schaffhausen.

KOŠARKA

Startala ABA liga

Susretima prva dva kola započelo je natjecanje u regionalnoj košarkaškoj ligi, koja se ove sezone igra pod novim nazivom – ABA liga. Hrvatsku klupsku košarku predstavljat će momčadi Zagreba, Cibone i Cedevite. U susretima prvog kola, Cibona je slavila na gostovanju kod Radničkog (98-94), dok je Cedevita na domaćem parketu bila bolja od Budućnosti (92-62). Jedini poraz doživio je aktualni hrvatski prvak Zagreb protiv gostujuće momčadi Partizana (65-93). Drugo kolo je donijelo dva poraza hrvatskih predstavnika, Zagreb je izgubio na gostovanju kod Hemofarma (77-80), a Cedevita je poražena protiv Ljubljane (81-84).

HOKEJ

Medveščak bolji od lidera

Zagrebački »Medvjedi« iznenadili su na svom ledu goste iz Klagenfurta i zabilježili vrijednu pobjedu (5-4) protiv KAC-a. S deset osvojenih bodova iz devet susreta Medveščak se nalazi na sedmom mjestu EBEL lige, a u jedanaestom kolu u petak, 14. listopada, gostuje kod češke momčadi Znojmo.

NAMA JE DOVOLJNO DA ZNATE ZA NAS FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće
- Subotica, Karađorđev put 2,
- Telefon (danonoćno):
(024) 55-44-33

Raspored sprovoda i umrlice na
Internetu: www.funero.co.rs
e-mail: funero@funero.co.rs
Kod smrti umirovljenika umanjujemo račun
za iznos posmrtno pomoći koju daje PIO.

Prodajem kuću od čvrstog materijala s dvorištem, ukupno 629 m², Beogradski put 30. Stambena površina 114 m², podrum 100 m². Tel.: 063 8765 071; 024 520 289.

Prodajem jednosoban stan na Prozivki 37 m², VI. kat, CG, KTV. Obnovljena kupaonica – tuš i svugdje laminat. Cijena 26.000 eura. Tel.: 024/ 553-571.

Prodajem kuću u Maloj Bosni – Kaponja, uz Bajmočku cestu, s etažnim grijanjem, trofaznom strujom, nusprostorijama i placem. Vrijedi pogledati. Tel.: 024/ 521- 407; 064/ 34-68-431.

Prodajem katnu kuću u Subotici od 150 m² sa svim priključcima, u mirnom kraju. Okućnica 576 m² u novogradnji, papiri su uredni. Useljiva odmah. Može i zamjena za kuću u okolici Zagreba. Tel.: 024/566-898.

Prodajem garažu u centralnoj garaži na Radijalcu, na katu. Tel.: 064/288-72-13.

Iznajmljujem apartmane u blizini mora – Crikvenica. Tel.: +385/ 51/241-053.

Izdaje se jednosoban stan na Radijalcu za jednu ili dvije osobe. Tel.: 064/ 2887 213.

Prodajem klavirnu autoprikolicu. Tel.: 024/ 566-898.

Dvorila bih starije osobe, ili vodila kućanstvo. Svaki dogovor je moguć. Tel.: 060/ 0555-907.

Tražim pouzdanu obitelj koja bi rado prihvatila skrbiti za stariju ženu kao člana obitelji. Osijek, Našice, Bjelovar, Krapina, Toplice i Koprivnica. Hitno! Tel.: +381/ 62-12-93-892.

Izdajem u Kraljevici dobro opremljen apartman s velikom terasom, 150 m od plaže. Tel.: 063 7400209

Izdajem sobe s kupatilom i upotrebom kuhinje u Makarskoj. Parking osiguran. Tel.: 021 6433 – 395; 060 6331 910; 00 385 21 617 909.

Prodajem nedovršenu kuću na placu od 400 m² u Tavankutskoj ulici, preko puta Blaškova križa, u blizini centra grada. Tel.: 062 513 798.

Izdajem u Novom Sadu, kod Master centra dvosoban namješten stan, 56 četvornih metara, I. kat. Cijena 150 eura, plus depozit. Tel.: 064 3486975

Izdajem poslovni prostor u Subotici veličine 240 m² (radionica/skladište 100 m², 2 ureda 56 m² i 4 prazne prostorije za maloprodaju ili usluge) u Ulici Ivana Ivanića br. 33 (iz Braće Radića). Tel.: 069 754 202.

Izdajem sobu za brućuša, ulica Petra Lekovića 13/13. Tel.: 024 522 794.

Prodajem vikendicu na Paliću u Vikend naselju, stambeni dio 54 m², a dvorišni oko 400 m². Tel.: 063 502 396 i 063 504 972.

Izdaje se namješten stan od 25 m² za dva učenika ili studenta u Zemunu. Tel.: (011) 2104 257.

Prodaju se razna bunjevačka ruva, svile, sefiri, žoržet, svilene i druge marame, kožne muške čizme i ženske folklor cipele. Tel.: 024/532570

Prodaje se kombajn 780 Zmaj sa adaptacijom za suncokret 142 ili 141. Tel.: 024/532570

Prodajem sveže vrcani med: suncokretov (400 din/kg) i bagremov (450 din/kg). Tel.: 065/ 505 1957.

Izdajem namješteni jednosobni stan na Prozivci, Nade Dimić 40. Tel.: 783 209, zvati od 17 do 20 sati.

Slobodan muškarac (45) upoznao bi slobodnu ženu ozbiljnu osobu bez obveza. Tel.: 063/8533015.

Čamci od bijelog slavonskog hrasta po vašim ili mojim dimenzijama, prijevoz po dogovoru. Petar Okrugić, Morović. Tel.: 064-3467056 ; www.okrugic-camci.co.rs

Izdajem dvosoban namješten stan u centru Subotice. Tel.: 064-9699933.

Prodajem prirodne rakije od dunje, šljive i miješanog voća. Tel.: 024-532-179; 0628170152.

Prodajem stan 42 m² u Kerskom naselju. Može zamjena za poljoprivredno zemljište (okolica Starog Žednika, Đurđin, Mala Bosna, Verušić). Cijena: 20.500 eura. Tel.: 069 2355039.

Hrvatska glazbena udruga »Festival bunjevački pisma« iz Subotice moli ljude dobre volje da im daruju polovni pianino ili bolju klavijaturu (sintisajzer) potrebnu za aktivnosti udruge. Predstavnik udruge možete kontaktirati na telefon: 060/016-1167.

Kupujem: plinske boce, plaćam 1000 dinara, krupnjač krupač Odžaci do 70 eura, a Lifam do 50 eura i kupujem traktor IMT ili Rakovica, priključne strojeve, motokultivator. Tel.: 063-8131246.

U Subotici na Radijalcu izdajem jednokrevetnu namještenu sobu s upotrebom kupaonice, CG CATV, za učenika-cu studenta-cu nepušača. Tel.: 024-558227 ili 061-1979116.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz »Hrvatske riječi«

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, I dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojoj ćete moći objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priložen kupon kojega objavljujemo u svakom broju »Hrvatske riječi«. **Jedan poslani kupon važiti će za četiri broja.** Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Preplatite se!

Uz popust od 20%

TUZEMSTVO

☐ 6 mjeseci = 1.000 dinara

☐ 1 godina = 2.000 dinara

INOZEMSTVO

☐ 6 mjeseci = 40 EURA

☐ 1 godina = 80 EURA

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže »Hrvatska riječ« svakog tjedna.

HRVATSKARIJEČ

Ime i prezime: _____

Ulica i broj: _____

Mjesto i zemlja: _____

Telefon i e-mail: _____

Hrvatska riječ u PDF-u

Pretplata na internetsko izdanje tjednika

* **Tuzemstvo: 1000 dinara godišnje**

* **Inozemstvo: 10 eura godišnje**

Nalog otvorite na: www.hrvatskarijec.rs/pretplata

SWIFT: VBUBRS 22
VOJVOĐANSKA BANKA
AD MS FIL. SUBOTICA
IBAN: RS35355000000200292421
NIU Hrvatska riječ,
Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:

NIU »Hrvatska riječ«,

Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

Uplatu izvršiti na broj žiro računa
355-1023208-69

TAMBURAŠKI SASTAV »PANONIKA«

Nekada popularni tamburaški sastav iz Bačkog Brega »Bereški tamburaši« svirao je diljem Vojvodine, Mađarske i Hrvatske, no stjecajem okolnosti, razišli su se. Ovoga puta nećemo o »Bereškim tamburašima«, ostavit ćemo to za neku drugu prigodu. Interesanto je da članovi ove tamburaške »bande« nisu prestali sa sviranjem nakon razilaženja, već su osnovali dva nova sastava. To su »Panonika« i »Zlatni zvuci«.

ŠIROK REPERTOAR

Kroz orkestar »Panonika« prošlo je, u kratkom periodu, barem desetero ljudi, da bi se na koncu zvuk iskristalizirao i sastav ostao u sljedećoj postavi: *Marko Lerić*-bas prim, inače i vođa ovog sastava, *Stipan Parčetić*-bas prim, *Antun Suvalj*-harmonika, *Ivan Džinić*-bas i *Zlatko Gorjanac*-kontra. Za dvije godine rada, u ovoj postavi, svirali su na organiziranim zabavama u Zagrebu, Splitu, Osijeku, Beogradu, Novom Sadu i Čitluk, a imaju i svoje stalno mjesto gdje sviraju vikendom,

u restoranu »Baranjska kuća« u etnoselu Karanac, u Baranji. S obzirom da u Karancu seoski turizam ide uzlaznom putanjom, a u restoran dolaze gosti iz cijele Hrvatske, BiH, Srbije i Slovenije, i repertoar »Panonike« je vrlo širok, a gosti svojim kućama odlaze zadovoljni, nakon dobrog provoda.

»Sviramo slavonske, zagorske, dalmatinske, hercegovačke, vojvodanske, starogradske, bosanske, zabavne, i tko zna koje još sve pjesme«, kaže Marko Lerić, vođa ovoga sastava.

»Dolaze nam gosti iz različitih krajeva i, na svu sreću, odlaze zadovoljni, a samim tim zadovoljni smo i mi. U »Baranjskoj kući« ne sviramo preko ozvučenja, već 'na suho', izvorno i tradicijski, a gosti nas zovu da sviramo za njihovim stolovima. Ukoliko se dogodi da koju pjesmu ne znamo, što je rijetko, obavezno ju naučimo i tako širimo repertoar, a kad – tad pojavi se gost koji traži baš tu, novu pjesmu. Također, pratimo sve što se zbiva na tamburaškoj glazbenoj sceni, a imamo i jako dobre prijatelje

iz renomiranih hrvatskih tamburaških sastava, tako da smo stalno u toku, ništa nam ne smije promaknuti«, kaže Marko Lerić.

Ljudi u Hrvatskoj cijene vojvodansku tamburašku glazbu, osobito pjesme koje izvodi i kojih je autor *Zvonko Bogdan*, stoga je osobit doživljaj slušati u Hrvatskoj tamburaše iz Bačke. U novije vrijeme traže se pjesme koje nekada nisu spadale u tamburaški repertoar, stoga tamburaški sastav mora biti dobro uvježban.

»U cijeloj je Hrvatskoj vrlo popularan *Đorđe Balašević*. Znam to jer nam dolaze gosti iz različitih krajeva Hrvatske i gotovo svi traže i poneku Đoletovu pjesmu. Naravno, mi im te želju vrlo rado ispunimo. Ali, u posljednje vrijeme se često traži i turbo folk, pjesme s Pinka, Granda i slično. Naravno, te im želje ne ispunimo, jer gosti koji traže takve pjesme ne znaju što je tambura. Sviramo dosta zabavnih, pa čak i rock pjesama, svašta je ušlo u tamburaški svijet. Ipak, gledamo da sve to bude s mjerom i ukusom, jer tambura je plemenit instrument i iako se

na njoj može svašta izvesti, trebaju postojati granice dobrog ukusa, ka čemu uvijek težimo«, kaže vođa ovoga sastava.

U SKLADU S IMENOM

Većina članova se, pored glazbe, bavi i drugim poslovima, ali ima i onih koji žive isključivo od svirki i to im je jedini prihod. Stoga rijede sviraju na nastupima svojih KUD-ova, jer im se nastupi, najčešće, poklapaju. Međutim, kadgod su u mogućnosti, pomažu HKPD-u »Silvije Strahimir Kranjčević« iz Bačkog Brega«, bez ikakve naknade. Također, njihova je velika pomoć i pri organizaciji Festivala tambure »Mikini dani« u Beregu, kada okupe nekoliko sastava koji, također, sviraju bez dnevnica i na taj način pomažu ovome društvu.

Uz glazbu koju izvode, lijepo zvuči i ime ovog orkestra – »Panonika«, što je latinski naziv za Panonsko more, a postoji i slano jezero u Tuzli ovog naziva. S obzirom da su Šokci većinom iz okolice Tuzle došli u Bačku, to je još jedna poveznica imena sastava i njegovih članova. Bend, naime, čine dva šokačka i tri bunjevačka Hrvata. Oni su iz Berega, Sombora, Gradine i s Bezdanskog puta. Predstavljaju se kao Hrvati iz Bačke, a pokraj toga što sviraju, vole porazgovarati s gostima i tako iz prve ruke doznati kako se živi u različitim krajevima Hrvatske, a preko njih i stanovnici diljem Hrvatske nauče ponešto o životu Hrvata u Bačkoj.

O nosaču zvuka i autorskim pjesmama još uvijek ne razmišljaju, jer uz ozbiljni rad u to treba uložiti i velika financijska sredstva. Zadovoljni su ovime što trenutačno rade, premda kažu da se ne zna što će donijeti sutra. Već duže vrijeme razmišljaju o pokretanju internetske stranice, a tko zna, možda jednog dana snime i CD.

Zlatko Gorjanac

Labudovi

Mnogi obični, ali i ljudi od pera, kažu da su labudovi najveće i, općenito, najljepše vodene ptice. Ti dugovrati ljepotani često su u prošlosti služili kao nadahnuće umjetnicima, o čemu, između ostaloga, svjedoči pojam »labuđi pjev«, ili bajka »Ružno pače«. U toj bajci labud simbolizira, što je uobičajeno u europskoj mitologiji, zrelost i dovršenost, a u umjetnosti se često koristi kao alegorija za čistotu. Ova prekrasna, snježnobijela, dugovrata ptica nerijetko doluta i na vodene površine u naše sredine. Ovih je troje mladih ljepotana, s fotografije, lani, vjerojatno iz Kopačevskog rita, doletjelo na lijevu obalu Dunava, u vode koje zapljuskuju kamp-naselje sončanske Udruge građana vikendaša »Dunav-Staklara«. Doletjeli su i ostali ovdje, a tu su već i mladi labudovi, njihovo ovogodišnje potomstvo. I ovoga puta, prilikom slučajnoga dolaska u naselje, ugledali smo gotovo nestvarnu sliku. Vlasnik pekarnice »Krstin«, Sončanin *Nedeljko Krstin*, sjedio je na kamenju, uz vodu, i komadićima kruha hranio troje pernatih prijatelja. »Ove prekrasne ptice doletjele su u vode koje zapljuskuju naše kamp-naselje prije više od godinu dana. U početku su bili strašljivi, pa čak i sramežljivi. Trebalo je puno strpljenja dok sam im se uspio približiti. Često dolazim ovamo, a volim sjediti uz vodu i, jednostavno, odmarati. Kad su se labudovi pojavili, htio sam ih nahraniti starim kruhom. Bacao sam komadiće kruha što sam dalje mogao, oni su prilazili, dohvatili bi ih kljunovima i otplivali dalje. No, bio sam uporan i hranio ih svaki put kada bih dolazio u kamp, ali sam komadiće kruha bacao sve bliže obali. Upornost se isplatila, pa mi danas prilaze do ruke i kada god dođem, veselo se oglašavaju za pozdrav. Fantastičan je osjećaj kada ti se ovakva bića raduju, a i mislim da su iskreniji od ljudi«, priča uz smijeh Krstin. Na sigurnoj udaljenosti od obale, pliva mladunčad ovih bijelih ljepotana i ljepotica. Samo, za razliku od njih, potomci još uvijek imaju šarenosivo perje i tamnosive kljunove. Perje će pobijeliti, a kljun postati narančast tek potpunim spolnim sazrijevanjem. Letjeti počinju u dobi od 3 do 4 mjeseca, a s roditeljima ostaju do sljedeće sezone parenja, kada se osamostaljuju. Životni ih vijek posluži i do 25 godina, iako ih većina živi puno kraće. Mnogi mladunci umiru u prvih 12 mjeseci, često radi različitih nezgoda tijekom leta. Nakon 3 godine traže partnera za parenje i zauzimaju teritorij na kojemu, između ožujka i svibnja, izgrađuju veliko gnijezdo. Uvjerenje da su mužjak i ženka vjerni jedno drugome do smrti samo je djelomice točno. Mnogi od njih imaju i po četiri partnera tijekom života, a nerijetki su i primjeri incesta. Ipak, istraživanja su dokazala da su dugogodišnji vjerni parovi uspješniji u podizanju svojih mladunaca. Raspon krila im doseže i do dva metra, imaju vrlo snažne letne mišiće pa bez većih problema svladavaju više od tisuću kilometara do svojih gnijezdišta na sjeveru.

Ivan Andrašić

14. listopada 2011.

Šok

Prošli je petak još bio topao, gotovo ljetni dan, a već u subotu ujutro se iznenada spustila temperatura gotovo dvadeset stupnjeva. Dugo, toplo ljeto nas je razmazilo, pa je došlo do pravog šoka kada su mnogi, posve nespreni, odabrali pogrešnu kombinaciju odjeće i dobro se smrзли pri izlasku iz svojih domova. Već idući nam šok slijedi s prvim računima za grijanje...

POZIVAMO ČITATELJE DA NAM POŠALJU NEKU SVOJU ZANIMLJIVU FOTOGRAFIJU

Radi se!

Vladimir Njegovan

Koje godine i gdje se rodio hrvatski kemičar Vladimir Njegovan?
Gdje je sticao akademsku naobrazbu?
Kojom vrstom kemije se bavio u svojoj znanstvenoj karijeri?
Čime se bavio tijekom I. Svjetskog rata?
Što je utemeljio 23. siječnja 1926. godine?
Kako se zvao časopis koji je utemeljio 1927. godine?
Kada i gdje je umro Vladimir Njegovan?

Rodio se 28. travnja 1884. godine, u Zagrebu.
U Zagrebu i Beču, gdje je doktorirao 1912. godine.
Analitičkom i fizikalnom kemijom, te kemijom poljoprivrednih proizvoda.
Bakteriolog u Vojnjoj epidemiološkoj bolnici u Vinokovcima.
Utemeljio je Jugoslavensko kemijsko društvo.
Časopis »Arhiv za kemiju i farmaciju«.
Umrlo je 25. lipnja 1971. godine, u Zagrebu.

- Vjeruješ li u ljubav na prvi pogled? – upita prijatelj Ivicu.
- Zar misliš da bih oženio Maricu da sam je dva puta pogledao.

Kaže žena mužu:

- Idem ja kod susjede na pet minuta, a ti promiješaj ručak na svakih pola sata.

Pita sin oca:

- Kakve su nam šanse da ove godine idemo na more?
- Vidi sine, 40 posto da idemo, 100 posto da ne idemo.

Prodaja kompleta tjednika »Hrvatska riječ«

NIU »Hrvatska riječ« prodaje neukorištene komplete tjednika od 1. do 300. broja, po cijeni od 3000 dinara. Komplet se može preuzeti osobno u prostorijama NIU »Hrvatska riječ«, Trg cara Jovana Nenada 15/II u Subotici ili preuzeti putem pošte. U tom slučaju, poštanske troškove snosi kupac.

SGINTERNET

brz

moćan

stabilan

jeftin

prvi u
gradu

KAKO ODOLJETI?

24000 SUBOTICA, KARADORĐEV PUT 2 TEL: 024 555-465

JÖVÖ

VODA POWER

ENERGIA

WATER

BUDUĆNOST

VÍZ FUTURE

ENERGIJA

JKP Vodovod i Kanalizacija
Subotica

VIKEND AKCIJA

14.10-
17.10.2011.

Srpska kobasica VP 1kg

~~199.90din~~
169.90din

Luk crni 1kg

~~22.90din~~
18.90din

Kupus 1kg

~~11.90din~~
9.50din

Jabuke 1kg

~~29.90din~~
24.90din

Grašak smrznuti 450g

1kg 166,44 din

~~85.90din~~
74.90din

Maestro začini u bočicama

**Novo
-10%**

~~114.90din~~
94.50din

Omekšivač za rublje Ornel
NaturalSensitive 2L: Aloe Vera,
Flower

-23%

1 litra 127,45 din

~~329.90din~~
254.90din

Deterdžent za rublje Merix
bademovo mlijeko 12kg

-23%

109,9416 din

~~1.459.90din~~
1.129.90din

Radijator uljni VOX LS0910

~~3.199.00din~~
2.699.00din

I sa tobom žive naše starine

POPIS STANOVNIŠTVA U SRBIJI

1. - 15. LISTOPADA 2011.